

**T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BATI DİLLERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI
FRANSIZCA MÜTERCİM TERCÜMANLIK
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KÜLTÜRLERARASI ETKİLEŞİMDEKİ ROLÜ
AÇISINDAN *KIRMIZI BAŞLIKLİ KIZ*
MASALLARININ ÇEVİRİLERİ**

**FAHRİYE EKİN DANACI
07703003**

**TEZ DANIŞMANI:
Doç. Dr. EMİNE BOGENÇ DEMİREL**

**İSTANBUL
2010**

ÖZ

KÜLTÜRLERARASI ETKİLEŞİMDEKİ ROLÜ AÇISINDAN *KIRMIZI BAŞLIKLİ KIZ* MASALLARININ ÇEVİRİLERİ

Fahriye Ekin DANACI

Mayıs, 2010

Masallar her kültürde kendine yer bulur; toplumun her kesimine hitap eder ve çocukluğumuzdan itibaren hayatımızın bir parçası olurlar. Bu masallar arasından, büyükannesine gitmek için evden çıkan ve kurt tarafından yenilen *Kırmızı Başlıklı Kız*'ın masalı, en çok akılda kalanlardan biridir. Bir sözlü gelenek ürünü olan *Kırmızı Başlıklı Kız* masalı, 17. yüzyılda Charles Perrault tarafından yazılı edebiyata kazandırılmış, yolculuğuna 19. yüzyılda Almanya'da Grimm Kardeşler ile devam etmiş ve kültürden kültüre aktarılacak günümüze kadar ulaşmıştır.

Bu tezin amacı, *Kırmızı Başlıklı Kız* masalı ve çevirilerini kültürlerarası etkileşimdeki rolü açısından incelemektir. Bu amaç doğrultusunda, ilk olarak, masal kavramı, masalın aşamaları, kökeni ve masalın hedef kitlesi ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Daha sonra, yazılı edebiyattaki serüveni üç yüz yıldan fazla olan *Kırmızı Başlıklı Kız* masalının bu sürede hedef kitleye göre, kültürlerden kültürlere aktarılırken, aynı kültür içerisinde yeniden üretilirken geçirdiği değişimler, masalın Fransızcası, Almancası ve de Türkçedeki örnekleriyle irdelenmiştir.

Araştırmada masal, P. Bourdieu'nün "kültürel sermaye" kavramından yola çıkarak bir ürün olarak ele alınmıştır. I. Even-Zohar'la "kültür repertuarı" kavramı, T. Hermans ile "yeniden üretim süreci", J. Heilbron ve G. Sapiro ile de "dolaşımı" irdelenmiştir. Bu ürünün kültürlerarası dolaşımı, H. Vermeer'in deyişiyle, "kültürlerarası bir aktarım" olan çeviri yoluyla gerçekleştiği için, masalın Türkçe örnekleri üzerinde saptanmış ölçütlere göre çalışılmıştır. Hedef kitlesi bakımından yapılan incelemelerde, masal üzerine daha önce de çalışmış olan Zohar Shavit'ten yararlanılmıştır.

İnceleme metinleri, piyasada bulunan örnekler ile Beyazıt Devlet Kütüphanesi ve Milli Kütüphane'de bulunan örnekler taranarak elde edilmiştir. Farklı yayınevlerinden, farklı tarihlerde basılmış yirmi beş Türkçe *Kırmızı Başlıklı Kız* masalı örneği, tablolar kullanılarak incelenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda, masalın, hedef kitleyle birlikte değişen amaçları doğrultusunda ve bir ürün olarak pazarda sürekliliğini sağlamak adına, içerik açısından çeşitli bozulmalara uğradığı saptanmıştır.

Anahtar sözcükler: *Kırmızı Başlıklı Kız*, Charles Perrault, Grimm Kardeşler, hedef kitle, masal, kültürel sermaye, yeniden üretim, aktarım, dolaşım.

ABSTRACT

TRANSLATIONS OF THE TALE *LITTLE RED RIDING HOOD* IN THE TERMS OF THE ROLE IN THE INTERCULTURAL INTERACTION

Fahriye Ekin DANACI

May 2010

Fairytales find its place in every culture, appeal to all segments of society and become a part of our lives since our childhood. Among these fairytales, tale of a little girl who left home to see her ill grandmother and eaten by the wolf, is one of the most memorable. A tale predicated on oral tradition, *Little Red Riding Hood*, became a part of literature by Charles Perrault in 17th century; his journey continued with Brothers Grimm in Germany and arrived from that time to present by intercultural transfer.

The aim of this study is to analyze the role of *Little Red Riding Hood* tale's translations in the term of intercultural interaction. Accordingly, the notion, the stages, the origin and the target audience of tales were discussed in detail. Subsequently, the changes that *Little Red Riding Hood* goes through in this journey over three hundred years in terms of its target audience, of intercultural transfer and reproduction within a particular culture were examined using French and German versions and Turkish samples.

In this research, *Little Red Riding Hood* is discussed as a product of the “cultural capital” concept of P. Bourdieu. Subsequently, the tale is analyzed by utilizing notion of “cultural repertoire” of I. Even-Zohar, “reproduction process” by T. Hermans and “texts circulation” by J. Heilbron and G. Sapiro. Since the intercultural flow of this product takes place through the translations, which are defined by H. Vermeer as “a cross-cultural transfer”, the study is premised on the criteria induced by the Turkish samples. For the analysis with respect to the target audience works of Zohar have been utilized.

The texts used in this study have been obtained from Beyazit State Library, National Library and from market. Twenty-five Turkish samples published by different editions in different periods of time were examined using tables. As the result of this study indicates, the tale had various distortions in terms of contents for the purposes of the target audience, and to ensure permanency as a product in the market.

Key words: *Little Red Riding Hood*, Charles Perrault, Brothers Grimm, target audience, fairytale, tale, cultural capital, reproduction, transfer, circulation

RESUME

LES TRADUCTIONS DU CONTE *LE PETIT CHAPERON ROUGE* DU POINT DE VUE DE L'INTERACTION INTERCULTURELLE

Fahriye Ekin DANACI

May 2010

Les contes existent dans toutes les cultures, ils s'adressent à tous les niveaux de la société et dès notre enfance, ils deviennent une partie signifiante de notre vie. Parmi ces contes, *Le petit Chaperon Rouge* est l'un des plus remarquables. Ce conte issu de la tradition orale est devenu une œuvre littéraire en France au XVIIème siècle grâce à Charles Perrault et au XIXème siècle continue son voyage en Allemagne avec Les Frères Grimm. Etant transféré d'une culture à une autre, le conte arrive jusqu'à nos jours..

Le but essentiel de ce mémoire est d'étudier *Le petit Chaperon Rouge* et ses traductions du point de vue de l'interaction interculturelle. Dans ce but, tout d'abord, la notion, les étapes, l'origine et le public cible des contes ont été étudiés en détail. Les changements que *Le petit Chaperon Rouge* a subi durant son voyage culturel de trois cents ans ont été analysés en terme de public cible, de transfert d'une culture à une autre et de reproduction d'une culture, à travers ses versions françaises, allemandes et des exemples en turc.

Dans cette recherche, les contes sont étudiés à travers les notions suivantes : le "capital culturel" de P. Bourdieu ; le "repertoire culturel" de I. Even-Zohar ; la "reproduction" de T. Hermans et la "circulation" de J. Heilbron et G. Sapiro. La circulation interculturelle qui se réalise par le biais de la traduction, est défini par H. Vermeer comme « un transfert interculturel » ; c'est pourquoi les exemples en turc sont analysés selon les critères déterminés. Dans les études sur le public cible, les travaux déjà faits par Zohar Shavit ont été employés.

Le corpus a été obtenu en examinant les exemples suite à nos recherches dans La Bibliothèque Beyazit, La Bibliothèque Nationale et des exemples retirés sur le marché local. Vingt-cinq exemples en turcs publiés par différentes maisons d'éditions ont été étudiés. Au terme de ce travail, concernant son contenu selon le public cible et afin de préserver sa permanence comme produit dans le marché, nous avons constaté que le conte a eu de diverses déformations.

Mot clés: *Le petit Chaperon Rouge*, Charles Perrault, Les Frères Grimm, public cible, le conte des fées, le conte, le capital culturel, la reproduction, le transfert, la circulation

ÖNSÖZ

Masallar, özellikle de *Kırmızı Başlıklı Kız* içeriği bakımından hep ilgilimi çeken masallardan olmuştur. Özellikle Fransızcasında masalın sonunun kötü bitiyor olması oldukça akılda kalıcı ve ilgi çekiciydi. Bunun yanında, çocukken bana anlatılan masal hep iyi sonla bitmekteydi. Bu durum, masal hakkında daha fazla şey merak etmeme neden olmuş ve bu durum ise üzerinde çalışma isteği uyandırmıştı. Kültürlerarası bağlamda bir çalışma yapmak, yüksek lisans boyunca aldığım derslerle beraber ilgimi çeken konulardandı. Sonuçta da, çocuk edebiyatına yönelik, özellikle de masal gibi çok geniş bir hedef kitleye hitap eden ve birçok kültürde var olan bir metin üzerine çalışmak eğlenceli ve bir o kadar da zorlayıcı oldu.

Bu zorlu dönem boyunca, yüksek lisansın başından tez konusunun belirlenmesine; tez araştırmasından tez yazım sürecine kadar her konuda benden desteğini esirgememiş ve sonsuz sabır göstermiş olan, güler yüzü ve tüm sevecenliğiyle beni motive eden sevgili tez hocam Doç. Dr. Emine Bogenç Demirel'e;

Tez araştırması amacıyla gittiğim Brüksel'de, kaldığım süre esnasında, bana her türlü yardımda bulunan sevgili Eser Baysal'a;

Almanca masal üzerine çalışmamda bana sabırla yardımcı olan Sevdâ Kaya'ya;

Moral, motivasyon açısından bana yardımcı olan, güler yüzlerini hiç eksik etmeyen aileme, dostlarıma ve Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümündeki tüm hocalarıma;

Hayatımın her döneminde beni yüreklendiren, desteklerini asla benden esirgemeyen, hem maddi hem manevi bana yardımcı, en zor zamanlarımda her zaman yanımda olan Annem'e ve Babam'a;

Sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İstanbul; Mayıs, 2010

Fahriye Ekin DANACI

İÇİNDEKİLER

ÖZ	iii
ABSTRACT	iv
RESUME.....	v
ÖNSÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xi
1. GİRİŞ	1
2. MASALLAR DİYARI VE ÖZELLİKLERİ.....	5
2.1. Masal Nedir?.....	5
2.2. Masalların Kökeni.....	6
2.3. Masal Türleri	7
2.4. Masalın Aşamaları	9
3. KIRMIZI BAŞLIKLİ KIZ MASALI.....	11
3.1. <i>Kırmızı Başlıklı Kız</i> Masalı.....	11
3.2. Charles Perrault.....	12
3.3. Grimm Kardeşler	12
3.4. Hedef Kitle Açısından <i>Kırmızı Başlıklı Kız</i>	13
4. KULLANILAN YÖNTEMSSEL ÇERÇEVE.....	18
4.1. Kültürlerarası Bağlamda Çeviri Tanımı.....	18
4.2. Kültürel Sermaye	20
4.3. Yeniden Üretim.....	23
4.4. Masalın Dolaşımı	27
5. KIRMIZI BAŞLIKLİ KIZ MASALININ KÜLTÜRLERARASI BAĞLAMDA İNCELENMESİ.....	31
5.1. Fransızca ve Almanca <i>Kırmızı Başlıklı Kız</i> Masallarının Karşılaştırması	31
5.2. Türkçeye Aktarılan <i>Kırmızı Başlıklı Kız</i> Masallarının İncelenmesi	35
5.2.1. Zohar Shavit ve Masalın Türkçe Örnekleri	35
5.2.1.1. Aile Fertleri Arasındaki Sevgiye Dayalı İlişkinin Verilmesi.....	35
5.2.1.2. Kırmızı Başlıklı Kız mı? Kırmızı Şapkalı Kız mı?	38
5.2.1.3. Büyükanne, Kız ve Başlık.....	41
5.2.1.4. Anne'nin Uyarıları.....	43
5.2.1.5. Anne'nin Büyükanne'nin Hastalığından Haberinin Olup Olmaması.....	45
5.2.1.6. Anne'nin Kızına Nasıl Davranması Gerektiğini Söylemesi.....	47
5.2.1.7. Okul Ögesi	49

5.2.2. İçerik Bakımından İnceleme.....	50
5.2.2.1. Masalın Başlığı.....	50
5.2.2.2. Masal Kahramanlarına Verilen İsimler	52
5.2.2.3. Masalın Karakterleri.....	53
5.2.2.3.1. Ana Karakterlerdeki “Ekleme-Çıkarma”lar	53
5.2.2.3.2. Yan Karakterlerdeki “Ekleme-Çıkarma”lar	55
5.2.2.4. Yiyecek- İçecekler.....	56
5.2.2.5. Kurt ve Büyükanne Karşılaşması.....	57
5.2.2.5.1. Kurt B-A’yi mideye nasıl indirir?.....	57
5.2.2.5.2. Kurt B-A’yi Yemezse Neler Olur?	58
5.2.2.6. Kurt ve KBK’ın B-A’nin Evindeki Karşılaşması.....	60
5.2.2.6.1. Kurt KBK’ı Mideye Nasıl İndirir?	60
5.2.2.6.2. Kurt Kız’ı Yemezse Neler Olur?.....	61
5.2.2.7. Masalın Sonu.....	62
5.2.2.7.1. Kurt Ölür	62
5.2.2.7.2. Diğer Sonlar	63
6. SONUÇ.....	66
KAYNAKÇA	71
EKLER.....	77
Ek 1. <i>Kırmızı Başlıklı Kız</i> Masalı Kapakları	77
Ek 2. “Chaperon” Resim	80
Ek 3. <i>Kırmızı Başlıklı Kız</i> kitaplarının, Milli Kütüphane ve Beyazıt Devlet Kütüphanesi Tam Listesi.....	82
Ek 3.1. Beyazıt Kütüphanesi Kitap Listesi	82
Ek 3.2. Milli Kütüphane Kitap Listesi	85
Ek 4. Erdem Yayınlarıyla Görüşme.....	88
Ek 5. Bilge Yayıncılıkla Görüşme.....	90
Ek 6. Fotomasal <i>Kırmızı Başlıklı Kız</i> Masalı	93
ÖZGEÇMİŞ.....	108

TABLÖLAR LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo 1: Büyükanne'nin Hastalığı ve Anne'nin Tutumu	33
Tablo 2 : Anne ve Öğütleri.....	33
Tablo 3 : Aile Fertleri'nin Kız ile Olan İlişkisi	36
Tablo 4 : Kırmızı Başlıklı Kız mı? Kırmızı Şapkalı Kız mı?.....	38
Tablo 5 : Kırmızı Başlık Nasıl Ortaya Çıkar?.....	41
Tablo 6 : Anne'nin Uyarıları.....	43
Tablo 7 : Anne'nin Büyükanne'nin Hastalığından Haberinin Olup Olmaması	45
Tablo 8 : Anne'nin Kızına Nasıl Davranması Gerektiğini Söylemesi	48
Tablo 9 : Okul Ögesi.....	49
Tablo 10 : Masalın Başlığı	51
Tablo 11 : Masal Kahramanlarından Büyükanne.....	52
Tablo 12 : Ana Karakterlerdeki “Ekleme-Çıkarma”lar	54
Tablo 13 : Yan Karakterlerdeki “Ekleme-Çıkarma”lar	55
Tablo 14 : Yiyecek- İçeceklerdeki Değişim.....	56
Tablo 15 : Kurt Büyükanne'yi Mideye Nasıl İndirir?	57
Tablo 16 : Kurt Büyükanne'yi Yemez.....	59
Tablo 17 : Kurt ve Büyükanne Karşılaşmaz... ..	59
Tablo 18 : Kurt Kırmızı Başlıklı Kız'ı Mideye Nasıl İndirir?	60
Tablo 19 : Kurt Kırmızı Başlıklı Kız'ı Yemez.....	61
Tablo 20 : Kurt Ölür	62
Tablo 21 : Kurt'un Sonu... ..	63

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa No
Şekil 1: Aile Fertleri'nin Kız ile Olan İlişkisi.....	37
Şekil 2: Kırmızı Başlıklı Kız mı? Kırmızı Şapkalı Kız mı?	39
Şekil 3: Kırmızı Başlık Nasıl Ortaya Çıkar?	42
Şekil 4: Anne'nin Uyarıları	44
Şekil 5: Anne'nin Büyükanne'nin Hastalığından Haberinin Olup Olmaması.....	46
Şekil 6: Anne'nin Kızına Nasıl Davranması Gerekliğini Söylemesi.....	48

KISALTMALAR

KBK	: Kırmızı Başlıklı Kız
KŞK	: Kırmızı Şapkalı Kız
B-A	: Büyükanne

1. GİRİŞ

Tezin konusu olarak masalların seçilmesinde, masalların her kültürde, her sosyal sınıfta kendine yer bulması, toplumun her kesimine hitap etmesi, yaşlısından çocuğuna her yaş grubunun ortak paylaşımı olması, çocuk yaşlardan başlayarak hayatımızın içinde yer alması temel neden olmuştur.

Kırmızı Başlıklı Kız masalının seçilmesinde ise, sonu hep mutlu biten masallar diyarında, sonu iyi bitmeyen masallardan olması en önemli etkindir. Üç yüz yıllık yazılı edebiyat serüveninde, masal, birçok kültüre taşınmış, çeşitli zaman dilimlerinde dolaşımını durmaksızın sürdürmüştür. Hem yazılı edebiyatta hem de sözlü gelenekte var olması nedeniyle, içerik bakımından ciddi değişikliklere maruz kalmıştır. Belli bir ders vermeyi amaçlaması bakımından da yoruma açık bir yapısı vardır.

Kırmızı Başlıklı Kız masalı, tüm bu özelliklerinden dolayı birçok farklı alana ait araştırmacıların da ilgisini çekmiştir. Halkbilim alanında, hem sözlü gelenekteki çeşitleri hem de yazılı edebiyattaki örnekleri incelenmiştir. Alan Dundes, Paul Delarue, Marie-Louise Tenèze, Pierre Saintyves, Wolfram Eberhard konuyu bu açıdan bakarak incelemişlerdir. Hedef kitlesi bakımından, çocuk edebiyatının bir parçası olarak kabul edildiği için, çocuk ve çocuk edebiyatı uzmanlarının da konu ile ilgili çeşitli çalışmaları olmuştur. Zohar Shavit, Claude de la Genardière masala hedef kitlesi bakımından yaklaşmış; psikanalistler ise, masalda var olduğu savunulan erotik öğelerden yola çıkarak, psikanalitik inceleme yapmışlardır. Bruno Bettelheim, Catherine Orenstein bu alanda dikkat çeken isimlerdendir. Masalın, Fransız edebiyatının bir parçası olmasından dolayı, konuyla ilgilenen Anne-Marie Garat ve Lilyane Mourey, Charles Perrault uzmanı Marc Soriano, sözlü edebiyat uzmanı Michèle Simonsen de hem masal hem de masalın yazarları kabul edilen Charles Perrault ve Grimm Kardeşler üzerine yaptıkları araştırmaları içeren kitaplar yazmışlardır. Dilbilim ve göstergebilim çevrelerinin de ilgisini çeken *Kırmızı Başlıklı Kız* masalı üzerine, Mehmet Rifat masalın göstergebilimsel incelemesini yaptığı bir makale yayınlamıştır.

Bu tezin amacı, *Kırmızı Başlıklı Kız* masalının kültürlerarası etkileşimdeki rolünü irdelemektir. Bu nedenle *Kırmızı Başlıklı Kız* masalının bir kültürel sermaye ürünü olarak, kültürlerarasındaki dolaşımı; aynı kültürde farklı zaman dilimlerinde, farklı hedef kitlelere göre içerik bakımından yaşadığı değişimler; yeniden üretim zincirine dâhil olmasının ardından, ürün değeri ve kullanım değerindeki kayıp ve kazanımları; küreselleşme sonucunda tek bir pazar haline gelen küresel pazarda, bir kültürden başka bir kültüre aktarılırken geçirdiği değişimler sorgulanmaktadır.

Bu doğrultuda, *Kırmızı Başlıklı Kız* masalı, bir kültür ürünü olarak ele alınmaktadır. Kültür ürünü olarak masalın kültürel sermayeye dönüşmesi Pierre Bourdieu'nün "kültürel sermaye" kavramından yola çıkarak incelenmiştir. Kültürel sermaye olarak kazandığı kullanım değeri ve artı değer sonucunda yeniden üretim zincirine dâhil olması ve yeniden üretim zinciri içerisinde dünya pazarına açılan masalın kültürlerarası bağlamda gerçekleştirdiği dolaşım, Marx'ın *Kapital* kitabında incelediği, "sermaye-yeniden üretim-dolaşım" üçgeni açısından irdelenmektedir. Masalın dolaşımı incelenirken Sapiro ve Heilbron'un ürünlerin küresel pazardaki dolaşımını irdeledikleri makalelerden, Even-Zohar'ın "kültür repertuarı" ve Theo Hermans'ın çevirinin üretimi ve yeniden üretimi kavramlarından faydalanılmıştır. Bir edebiyat ürünü olan masalın kültürlerarası aktarımı ve dolaşımında büyük bir rolü olan çeviri ise, bir kültürel aktarım olarak ele alınmaktadır. Çevirinin dilsel aktarım dışında kültürel aktarım da olduğunu savunan çeviri kuramcılarından "skopos kuramı"nın yaratıcısı Hans Vermeer, "kültür repertuarı" kavramını çeviribilime kazandıran "çoğul dizge kuramı"nın kurucusu Itamar Even-Zohar ve "betimleyici erek odaklı çeviri kuramı"nı ortaya koyan Gideon Toury tezin bu alandaki ayağını oluşturmaktadırlar. Aynı şekilde, hedef kitle bakımından yaşadığı değişimlerin de irdelendiği tezde, çocuk edebiyatı açısından Zohar Shavit'in bakış açısı ele alınmıştır.

Tezin amacından ve yönteminden yola çıkarak, inceleme metinlerin seçiminde, piyasada bulunan örneklerle beraber, Milli Kütüphane ve Beyazıt Devlet Kütüphanesi'nde bulunan farklı tarihlerde ve farklı yayınevlerinde basılmış örnekler taranmıştır. İncelenen metinler içerisinde, öncelik, masalın ilk basımlarına verilmiş ve ardından farklı başlıklarla yayınlanmış olanların arasından ilk basımları toplanmıştır. 1950 ile 1990 arasında, içerikleri incelenmek suretiyle her on sene için en az bir masal alınmıştır. 1992 ile 1997 arasında örnek eksiği olduğundan, 1997 ve

sonrasında basılan masallar ele alınmış ve içerik bakımından değişiklik gösteren masallar bütüncüye eklenmiştir. 2000 sonrası aynı yayınevlerinin farklı tarihlerdeki masalları taranmış ve içerik bakımından farklılık gösterenler üzerine yoğunlaşmıştır. Kimi yayınevleri, aynı metni değişiklik yapmadan her sene bastıkları için, bu yayınevlerinden sadece bir masal kitabı alınmıştır.

Dört ana başlıktan oluşan tezin ilk bölümünde, *Kırmızı Başlıklı Kız* bir masal olmasından ötürü, masal ile ilgili genel bilgiler bulunmaktadır. Masal ve masal kavramının incelenmesiyle başlayan bölüm, masalların kökeninin ne olduğu ile devam ederken, masal türleri ve masalların aşamaları da bölümde incelenen başlıklardandır.

Tezin ikinci bölümünde, *Kırmızı Başlık Kız* masalının kısa hikâyesi ile masalın sözlü gelenekten yazılı edebiyata geçmesine ve Fransız edebiyatının bir parçası olmasına yardımcı olan Charles Perrault'nun ve masalın, Alman edebiyatına girmesini sağlayan Grimm Kardeşler'in hayatı bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, yine bu bölümde masalın hedef kitlesi de irdelenmektedir.

Tezin yönteminin anlatıldığı üçüncü bölümün, ilk kısmında, çeviri bir kültürel aktarım, kültürlerarası bir eylem olarak ele alınarak, masalın dilimize geliş sürecinden bahsedilmektedir. İkinci kısımda, kültürel sermaye kavramı incelenmekte, üçüncü kısımda yeniden üretim kavramı irdelenmekte, dördüncü kısımda ise, masalın kültürlerarası dolaşımına yer verilmektedir.

Tezin dördüncü bölümünde ise *Kırmızı Başlıklı Kız* masalı örneklerinin iki alt bölümden oluşan incelemesi bulunur. İlk olarak, masalın Fransızca ve Almanca çıkış metinleri arasındaki farklılıklara değinilmiştir. İkinci kısımda ise masalın Türkçedeki örnekleri değerlendirilmektedir. Türkçe örnekler, öncelikle Zohar Shavit'in «The Concept of Childhood and Children Folktales: Test Case- “Little Red Riding Hood”» makalesinden yola çıkılarak saptanan noktalara göre tablolastırılmıştır. Daha sonra, Türkçe örnekler kendi aralarında, içerik olarak gösterdikleri değişiklikler açısından tablolar halinde sunulmuştur. Bu bölüm, masalın Türkçe örneklerinin hangi noktalarda değişim geçirdiğinin ortaya konması açısından önem taşımaktadır.

Masalların çocukluğumuzdan bu yana hayatımızın önemli bir parçası olması nedeniyle büyük bir keyifle gerçekleştirilen bu çalışma, masalın aslında kültürlerarasında nasıl bir köprü durumunda olduğunu; küreselleşen dünya pazarında,

birbiriyle alakası olmayan farklı yaşam, farklı ekonomik ve kültürel düzeydeki çocukları ve insanları bir araya getiren ortak bir nokta olduğunu göstermektedir.

2. MASALLAR DİYARI VE ÖZELLİKLERİ

2.1. Masal Nedir?

Dilimize Arapça *mesel* sözcüğünden gelen masal, Türk Dil Kurumu (TDK, [19. 12. 2008]) tarafından; «genellikle halkın yarattığı, hayale dayanan, sözlü gelenekte yaşayan, çoğunlukla insanlar, hayvanlar ile cadı, cin, dev, peri vb. varlıkların başından geçen olağanüstü olayları anlatan edebî tür» olarak tanımlanmıştır.

Masallar, yüzyıllardan beri süre gelen bir sözlü halk geleneğinin ürünüdür. Dilden dile, kulaktan kulağa, kişiden kişiye aktarılarak günümüze kadar ulaşmışlardır. Masalların nerde ve nasıl ortaya çıktığına dair bir bilgi yoktur. Sözlü gelenekteki tarihi o kadar eskidir ki yaratıcıları dahi bilinmemektedir. Mitoloji uzmanları, masalların mitlerden yani efsanelerden çıktığını öne sürmüşlerdir; oysa daha sonra yapılan incelemelerde masalların, kendisi gibi sözlü geleneğin vazgeçilmez iki anlatı türü olan, destan ve efsanelerden farklı olduğu anlaşılmıştır. Masalı, efsane ve destandan ayıran başlıca özellik «düş ürünü» olmasıdır (Grolier International Americana Encyclopedia, 1993, 346-347). Destan ve efsanelerin temelinde, dinleyiciyi anlatılan kurgunun gerçekliğine inandırmak yatar. Bu inandırıcılığı sağlamak amacıyla destanlarda ve efsanelerde ağırlıklı olarak dinî ve milli motiflere yer verilirken, masallar kitlelerine ulaşabilmek için onlardan arda kalan daha üst bir yolu tercih ederler ve bu durumun sonucu olarak da tek bir millete özgü kalmazlar, yayılmaya, beslenmeye, yüzyıllar boyunca farklı kültürlerde anlatılmaya devam ederler.

Masallar, genellikle olağanüstü kahramanlara ve maceralara yer verilen, konusu hayali halk hikâyeleridir (Meydan Larousse, 1972, 425). Gerçeklikten uzak, çoğunlukla düş ürünü, olağanüstü olaylarla bezenmişlerdir. Kahramanları kimi zaman insanüstü kişiler, kimi zaman hayvanlar, nadiren de normal sıradan insanlardır. Masallarda genellikle iyiler ve kötüler vardır. İyiler hep iyi, kötüler ise hep kötüdür. Çoğu masalın sonunda kötüler cezalandırılır ve iyiler ödüllendirilirler. Bu durum, «terbiye ve ahlaka faydalı, yararlı olan» (Develioğlu, 1962) masalların esas amacını ortaya koyar. Masallar, dinleyicilerine iyi vakit geçirtmenin yanı sıra,

onları bir şeylere inandırma arayışından da sıyrılarak, bir öğüt, bir ders vermeyi ve yol göstermeyi amaçlar.

Masalların bir başka özelliği ise yer ve zaman kavramlarının olmayışıdır. Masallarda bahsi geçen yerler genellikle belli bir coğrafi alana ait olmayan, sınırları tam olarak çizilemeyen, belirli bir yeri işaret etmeyen tanımlarla çerçevelenirler. Örneğin, maceralar, uzak ülkenin birinde, bir krallıkta, ormanda geçmektedir. Aynı şekilde, zaman kavramı da belirsizdir. «Evvel zaman içinde...» diyerek başlar masallar ve tam bir tarih belirlemenin mümkün olmadığı anlatılarla devam ederler. Belki de tüm bu nedenlerle hiç bir kültüre ve zamana ait kalmayarak, yüzyıllardan yüzyıllara, kültürden kültüre aktarılmaya devam edilmişlerdir.

Masallarda yer ve zamanın belirsiz kalmış olmasına karşın, karakterler ayrıntılı olarak betimlenirler. Özellikle de kahramanlar, dış görünüşlerinden, kişiliklerine, kurnaz ya da cesur, sevimli ya da akıllı, iyi ya da kötü olup olmadıklarına kadar çeşitli özelliklerle tanımlanırlar. Buna rağmen nerede ve hangi zamanda yaşadıklarına dair net bilgiler verilmez. Dolayısıyla, masal kahramanlarını gerçek hayatta aynı özelliklere sahip kişilerle bağdaştırmak mümkün olmuştur.

Halk tarafından yaratılmış olan bu anlatı türü ile ilgili elde edilen bilgilerden bir başkası da kimi masallarda işlenmiş olan konulara farklı ülkelerde, farklı kültürlerde rastlamanın mümkün olmasıdır. Kimi zaman masal birçok kıtada aynı biçimde anlatıla gelirken, kimi zaman da birçok ögesi ortak olarak ama konusu biraz daha değişik ya da kahramanları farklı isimlerle anlatılmaktadır. Dolayısıyla bu durum bize, sözlü geleneğe ait olan masalların evrensel bir niteliği olduğunu göstermektedir.

2.2. Masalların Kökeni

Sözlü halk geleneğine ait olan masalların kökeni hakkında ne yazık ki net bilgiler yoktur. Tarihinin insanlık tarihi kadar eski olduğu düşünülüyorsa da, gerek edebiyat alanında, gerek antropoloji alanında çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Hatta bilinen ilk masal araştırmacısı, aynı zamanda dünyaca ünlü masal yazarlarından Alman Wilhelm Grimm'dir. Grimm, yaptığı araştırmalar sonucunda, masalların kökeni hakkında iki sav ortaya atmıştır. Bunlardan ilki, Hint-Avrupa kökenli oldukları savı, ikincisi ise «Parçalanmış Mitler» savıdır (Yardımcı, Tuncer, 2002).

W. Grimm'in araştırmalarından yola çıkan bazı uzmanlar masalları  görüş altında incelemişlerdir. Bunlardan ilki, masalları Hint-Avrupa mirası olarak kabul edilen mitolojik görüştür. İkincisi, masalların Hindistan'dan diğerk ülkelere yayıldığını savunan Hindolojik görüştür. Üçüncüsü ise, antropologlar tarafından savunulan, masalın ilkel hayatın kalıntısı olarak kabul edildiğı görüşüdür (Gezer, 2006, 34).

Sonuç olarak, popüler masallar tüm dünyayı, motiflerini ve konularını değıştirerek dolaşır, dolayısıyla göçebe bir kültürel tarihe sahiplerdir. Bunun aksine mitler, kültür içinde kökleşmiş bir dinle ilişki içinde gelişirler (Frye'dan aktaran Mourey, 1978, 12) ve dolayısıyla tarihsel evrimlerini incelemek daha kolaydır. Masallar ise, yazılı edebiyatın bir parçası olmaktan çok sözlü halk geleneğine ait kaldıklarından diğerk edebi türlere oranla tarihi evrimlerini belirlemek, köklerine inmek çok daha zordur. Ama bilinen tek bir gerçek vardır ki, o da masalların kökünün insanoğlu olduğudur.

2.3. Masal Türleri

Diğerk birçok edebiyat ürününde olduğı gibi, sözlü gelenekten gelen masalların da birçok çeşidi vardır. Bu eşitleri saptayarak, masalları belli sınıflara ayırmak masal araştırmacılarının masalları daha rahat inceleyebilmek adına en çok ilgilerini çeken konulardan biri olmuştur. Bu nedenle araştırmacılar, karşılaştıkları masalları, gerek konularına, gerek motiflerine, gerek biçimlerine göre çeşitli sınıflara ayırmışlardır. Yapılan araştırmalar ve çalışmalar ışığında, kimi sınıflandırmalar araştırmacılarının adıyla anılmış, kimisi de incelemede seçilen kriterlere göre adlandırılmıştır. Yine de her zaman en genel anlamıyla yapılan sınıflandırmalar da olmuş ve bunlar da ansiklopedilerde yerlerini almışlardır.

En genel anlamıyla masalların hangi türlere ayrıldığını öğrenmek için akla gelecek ilk kaynak ansiklopediler olacağından, bu ilk aşamada, masalları dört ana başlık altında inceleyen Meydan Larousse iyi bir kaynak teşkil etmektedir.

Türlerden ilki, «Hayvan Masalları»dır. Bu tür masallarda, hayvanlar genellikle insansı özellikler taşıyan karakterleri yansıtırılar. Daha çok insanların, hayvan kılığına bürünmüş halleri gibidirler. Bu tür masallar, diğerk masallardan, daha kısa olur, başlarında tekerleme bulunmaz. Bir düşünceye g kazandırmak, öğüt vermek, ibret olması amacıyla anlatılırlar. İkinci tür ise «Asıl Masallar» dedikleri yani masal dendiğinde ilk akla gelen «Olağnst Masallar» ve «Gerçekçi Masallar»dır.

Olağanüstü masallar, olağan varlıkların yanı sıra peri, cin, dev, büyü gibi doğaüstü öğeleri de barındıran masallardır. Hayvanlar, hayvan masallarındaki gibi insanların yerini almaz daha çok doğaüstü varlıklar şeklinde yer alırlar. Maceralar da kahramanlar gibi olağanüstü konularla bezelidirler. Gerçekçi masallarda da kişiler, hayvan ve olağanüstü masallardakinden farklı değildir. Yalnızca gerçek hayattaki kişilerle daha çok örtüşen kahramanları vardır. Bunların başlıcaları ise padişahlar, vezirler, prens ve prensesler, zenginler, hırsızlar ya da haydutlar gibi gerçek hayattaki kişilerdir. Gerçekçi masallarda bu kişiler pek değişmez. Ama temel konu halk arasından seçilmiş tiplerin serüvenleridir. Üçüncü tür olan «Güldürücü fıkralar, nükteli hikâyeler, yalanlamalar» ise Türk masal türünde kimi örnekleri bulunan okuyan ve dinleyeni eğlendirmeyi amaçlayan masallardır. Güldürücü masallar daha çok fıkra deyimiyle nitelenir. Yalanlamalı masalların ana niteliği yalana dayanmalarıdır. Dördüncü tür olan «Zincirleme masallar» sıkı bir mantık bağıyla birbirine bağlanan, küçük ve önemsiz bir dizi olayın art arda sıralanmasıyla oluşur. Zincirlemeli masallar da kuruluşlarındaki özellikle ötekilerden ayrılır. Bağlantı ögesinin (masal kişileri ya da olaylar) sayısı ölçüsünde masal uzar gider (Meydan Larousse, 1972, 425).

Ansiklopedik sınıflandırmadan sonra, ikinci olarak, günümüzde yaygın olarak kullanılan ve araştırmacılarının adıyla anılan Aarne-Thompson sınıflandırma sistemi gelmektedir (Thompson, 1977). 20. yüzyılın başında Finli bir halkbilimci olan Antti Aarne'nin başladığı ve daha sonra Amerikalı halkbilimci Stith Thompson'ın tamamladığı bir sınıflandırma sistemidir. İlk olarak 1920 yılında yayınlanan bu sınıflandırma, daha sonra Aarne-Thompson sınıflandırma sistemi olarak 1928 yılında *The Types of the Folktale* (Masal tipleri) adıyla yayınlanmıştır. Bu eser toplamda 2340 masalı kapsar. Bu masalları toplamda yedi ana başlık altında sınıflandırmıştır. Her masalın bir numarası olduğu bu sistemde, her sınıf da belli numaralardaki masalları içermektedir. Ayrıca bu yedi sınıfın her biri de kendi içinde çeşitli alt sınıflara ayrılmıştır. Yedi kategorinin ilki olan «Hayvan Masalları» 1'den 299'a kadar olan masalları içerir. İkincisi olan «Peri Masalları» 300'den 749'a kadar olanları, üçüncü sınıf «Dinî Masallar» 750'den 849'a kadar olanları, dördüncü olan «Gerçekçi Masallar (Romanlar)» 850'den 999'a kadar olanları, beşinci olan «Aptal Dev/Canavar/İblis Masalları» 1000'den 1199'a kadar olanları, altıncı sınıf olan «Fıkralar ve taşlamalar» 1200'den 1999'a kadar olanları ve son olarak yedinci sınıf

olan «Kalıplı Masallar» ise 2000'den 2340'a kadar numaralandırılmış masal biçimlerini içermektedirler (Aarne, Thompson, 1928).

Günümüzde yaygın olarak kullanılan bu sistem, ana konularına göre masalları sınıflandırdığı için 1920'lerde yaşamış ünlü biçimbilimci Vladimir Propp tarafından çokça eleştirilmiştir. *Masalın biçimbilimi* isimli kitabında, masalları ve özellikle de Rus masallarını inceleyen Vladimir Propp (1970, 12-16), masalların ne V.F Miller'in önerdiği biçimde, olağanüstü masallar, hayvan masalları ve anane masallar olarak ne de Aarne-Thompson'ındaki gibi motif ve tip indeksine dayalı olarak sınıflandırılması gerektiğini belirtmiştir. Propp'a göre masalların biçimsel olarak, yani işlevleri açısından sınıflandırılmaları gerekmektedir. Kendisi yaptığı çalışmalar sonucunda çalıştığı tüm Rus masallarını 31 ana işleve göre sınıflandırmıştır.

Sonuç olarak, Propp'un sunduğu işlevler birçok masalda ortak olmalarına karşın bu yöntem, biçimbilimsel araştırmalar, göstergebilimsel çalışmalar ve dilbilim çerçevesi ile sınırlı kalmıştır. Buna karşın, Aarne- Thompson'ın önerdiği sistem günümüzde hala halkbilimcilerin yoğun olarak başvurduğu bir sistemdir. Hatta ünlü halkbilimci Paul Delarue ve daha sonra Marie-Louise Tenèze de «Conte Populaire Français» derlemesi esnasındaki çalışmalarında bu sistemden yararlanmışlardır. Ayrıca şunu da belirtmek gerekir ki, günümüz de halen çeşitli masal araştırmacıları tarafından yapılmakta olan başka sınıflandırma biçimleri vardır ve araştırmalar sürdükçe de bu sınıflandırmalara yenileri mutlaka eklenecektir.

2.4. Masalın Aşamaları

Her edebî eserde olduğu gibi, masallar da çeşitli aşamalardan oluşurlar. Gerek okuyucunun ilgisini üzerine çekmek amacıyla, gerek dinleyiciyi masalın içinde tutmak amacıyla oluşturulmuş bu aşamalar da aynı masalların konuları gibi kültürlerden kültürlere farklılık göstermektedirler. Örneğin Türk masallarının olmazsa olmaz aşamalarından sayılan tekerleme bölümü, Charles Perrault, Grimm Kardeşler gibi yabancı masallarda yer almamaktadır. Dolayısıyla masal aşamalarından bahsederken öncelikle Türk masallarındaki aşamalardan ve daha sonra yabancı masallarda, araştırmacıların saptadıkları aşamalardan bahsetmek gerekmektedir. Türk masalları en genel anlamıyla üç aşamadan oluşurlar.

Birinci bölüm, masal başı ya da döşeme adı verilen ve tekerlemeden oluşan giriş bölümüdür. (Karatay, [6. 11. 2008]). Bu bölüm çeşitli tekerlemeler ile dinleyicinin dikkatinin çekilip; anlatıcının onları, gerçeklikten uzak bir hikâye olarak anlatacağı masala hazır hale getirdiği bölümdür. Her ne kadar tekerlemeler çoğunlukla masalın giriş kısmında olsalar da kimi zaman masalların içinde de yer alırlar. Ayrıca döşeme bölümünde, tekerlemelerden başka, zaman ve mekân açısından sahne ve masalın karakterleri tanımlanır, problemin çerçevesi çizilir (Yavuz, 1997, 77). Yine tekerlemenin ardından söylenen «Evvel zaman içinde», «Bir zamanlar», «Günün birinde» gibi sözlerle dinleyici, ikinci bölüm olan gelişme ya da gövde adı verilen ve olayın anlatıldığı asıl bölüme hazırlanır. Bu bölümde, girişte bahsi geçen kahraman ya da kahramanların başına gelen olaylar kurgulanmakta ve anlatılmaktadır. Bu bölümde masal en can alıcı yerine yani sonuca doğru ivmelendirilir. Son bölümde sıra sonuç yani dilek bölümüne gelir. Giriş bölümü gibi kısa ve öz tutulan bu bölümde kahramanın başından geçen olaylar bir sonuca bağlanır. Ve bölüm çoğu zaman «Gökten üç elma düşmüş: Birisi masal kahramanlarının başına, birisi anlatanın başına, birisi de dinleyenlerin başına» gibi tekerlemelerle ya da «Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine» gibi iyi dileklerle bitirilir.

Türk masalları için aşamalandırma bu şekilde olsa da V. Propp (1970), bir başka aşama yöntemi ortaya koymuştur. İncelediği masallardan yola çıkarak masalları beş aşamaya bölmüş ve her aşamayı da daha önceden belirlediği işlevlere göre ayırmıştır. Bu beş aşama aşağıda görüldüğü gibidir.

1. Hazırlık (Giriş)
2. Karışıklık (gelişme)
3. Gidiş
4. Dönüş
5. Tekrar tanıma (sonuç).

Söz konusu masal, Aarne-Thompson sınıflandırma sisteminde 333 numarayla tanımlanan *Kırmızı Başlıklı Kız* olduğunda, durum genel çerçevenin biraz dışında kalmaktadır. C. Perrault tarafından kaleme alınan masalın, diğer peri masalları gibi mutlu sonla bitmeyerek, kötü bir sonla bitmesi, V. Propp tarafından ortaya konan aşamalardan dönüş ve sonuç bölümünün eksik kaldığını göstermektedir. Aynı şekilde, masalın birçok Türkçe örneğinde, yabancı masallarda olmayıp Türk masallarının aşamalarından kabul edilen baştaki tekerleme bölümü ile sondaki dilek bölümünün eklenmediği fark edilmektedir.

3. KIRMIZI BAŞLIKLİ KIZ MASALI

3.1. Kırmızı Başlıklı Kız Masalı

Sözlü geleneğin en eski ürünlerinden biri olan *Kırmızı Başlıklı Kız* masalı, günümüzde çocuk edebiyatının vazgeçilmez öğelerinden birini oluşturmaktadır. Çocukluk döneminde hayatın bir parçası haline gelen bu masal, nesilden nesile aktararak yolculuğuna devam etmektedir. Masalın, ilk olarak ne zaman ve nerede ortaya çıktığı, ilk kimin anlattığı, nasıl anlattığı bilinmemektedir. Fransız sözlü geleneğine ait olduğu düşünülen masalın, dilsel ve coğrafi sınırlarını çizmek mümkün olmamıştır. Halkbilimciler, masalın kökenini araştırma amacıyla yaptıkları çalışmalarda, farklı coğrafyalarda masalın değişik örneklerine rastlamışlardır.

Halkbilimci Paul Delarue, masalın otuz beş adet sözlü örneğini derlediği *Le Conte Populaire Français*, isimli kitabını hazırlarken, Fransa ve Fransa çevresindeki ya da denizaşırı ülkelerdeki Fransızca konuşulan bölgelerde çalışmalar yapmıştır. Çalışmaları sonucunda, İtalya gibi başka ülkelerde de benzer masal örneklerine rastladığını belirtmiştir (Delarue, 1989, 13). Batıda *Kırmızı Başlıklı Kız* ile ilgili sözlü gelenek araştırmaları sürerken, Uzak Asya’da masalın benzer örnekleri anlatılmaya devam etmektedir. Çin, Kore ve Tayvan’da masalın çok sayıda sözlü örneğine rastlanmıştır. Sosyolog ve Sinolog olan Wolfram Eberhard, masalın uzak doğu kültüründeki örnekleri üzerine çeşitli çalışmalar yapmıştır. «Grandaunt Tiger» olarak bilinen masalın iki yüz kırk bir örneğini derleyerek, konu üzerine çeşitli makaleler yayınlamıştır (Eberhard, 1989, 21).

Sözlü gelenekteki yolculuğuna devam ederken masal, 1697 yılında Charles Perrault tarafından yazılı hale dönüştürülmüş ve «*Le petit Chaperon Rouge*» adıyla yazılı edebiyatın da bir parçası haline gelmiştir. Bir yüzyıl sonra Almanya’da Grimm Kardeşler masalın bir başka versiyonunu *Rotkäppchen* adıyla yayınlamışlardır. O zamandan günümüze masal, hem yazılı hem de sözlü olarak aktarılmaya devam etmiştir. İngilizceye *Little Red Cap* ve *Little Red Riding Hood* olarak çevrilmiştir. Dilimize de çeviri yoluyla aktarılan masal, *Kırmızı Başlıklı Kız* ya da *Kırmızı Şapkalı Kız* olarak bilinmektedir.

3.2. Charles Perrault

Charles Perrault, 12 Ocak 1668'de varlıklı bir ailenin üçüncü çocuğu olarak Paris'te dünyaya gelmiştir. İlahiyatçı Pierre Perrault ile mimar ve bilim adamı Claude Perrault'nun kardeşi olan Charles Perrault, Beauvais Kolej'deki eğitimini hukuk alanında tamamlayarak 1651 yılında Paris barosuna katılmıştır. Baroya katılmasının ardından, dönemin etkili devlet adamlarından Jean Baptiste Colbert'in yanında önemli görevlerde bulunmuştur. Colbert'in sağ kolu olarak, Kral 14. Louis'nin edebiyat ve sanat danışmanlığını yapmıştır. Bilim Akademisi'nin (Académie des sciences) kurulmasına katkıda bulunmuş ve Resim Akademisi'nin (Académie des peintures) de yeniden kurulmasını sağlamıştır. 1671 yılında Fransız Akademisi'ne (L'Académie Française) seçilen Perrault, 1694'de yayımlanan Akademi Sözlüğü'ne (Dictionnaire de l'Académie) de önsöz yazmıştır. 1683 yılında, hem Akademideki konumunu hem de karısını kaybeden Perrault, 1703 yılında hayata veda ederken, arkasında birçok eser bırakmıştır. Önceleri, 1648'de yayınlanan *L'Énéide Burlesque* ve 1649'da yayınlanan *Les Murs de Troie ou l'Origine du Burlesque* gibi hiciv eserler ortaya koymuştur. Daha sonra, Kral 14. Louis'nin nedimi olarak 1660'da yayımlanan *Le Miroir ou la Métamorphose d'Orante* isimli eserini yazmıştır. Ama C. Perrault'nun en çok bilinen eseri, herkesin çocukluğundan beri bildiği, artık hayatımızın vazgeçilmezleri arasında olan sekiz adet sözlü gelenek masalını bir araya getirdiği ve 1697 yılında yayınlanan *Les Contes de ma mère l'Oye* (*Kaz Annemin Masalları*) isimli kitabıdır. Bu kitaptan önce, 1691 yılında, nazım biçimdeki öyküsü *Griselidis*'i ve 1693'de nazım biçimdeki ilk masalı olan *Les Souhaits ridicules*'ü o dönemin ünlü dergisi *Mercure Galant*'da tefrika halinde yayınlanmıştır. Akademideki görevinden ayrıldıktan sonra kendini masallara adayan C. Perrault, günümüzde halen, *Kırmızı Başlıklı Kız*, *Uyuyan Güzeli*, *Küçük Parmak Çocuk*, *Mavi Sakal* ve *Çizmeli Kedi* masallarıyla ölümünden sonra da varlığını sürdürmektedir. Birçok versiyonu yazılan, sinemaya uyarlanan, çizgi filmlere konu olan bu masallar C. Perrault sayesinde, varlıklarını sürdürmeye devam etmektedirler.

3.3. Grimm Kardeşler

Frankfurt'taki Hessen yakınlarında, Hanau'da, birer yıl arayla dünyaya gelen Jacob (1785) ve Wilhelm (1786), altı çocuklu Grimm ailesinin üyesidirler. Hukukçu olan babaları Philipp Wilhelm Grimm, Hanau'da çalışan bir memurdur. 1791 yılında

Steinau'ya atanan babanın, 45 yaşındaki ani ölümünün ardından aile, ciddi maddi zorluklarla baş etmek zorunda kalmıştır. Maddi durumu daha iyi olan teyzelerinin yanına okumaya Kassel'e giden Jacob ve Wilhelm, daha sonra Lyzeum'de maddi durumu iyi olan bir ailenin yanına verilmişlerdir.

Marburg Üniversitesinde, 1802 yılında, hukuk öğrenimine başlayan Jacob'u, kardeşi Wilhelm de bir sene sonra aynı üniversitenin edebiyat bölümüne girerek takip etmiştir. Grimm kardeşler bugün «Heidelberger Romantiker» olarak da bilinen sanat ve bilim çevresine, Heilderberg'de hiç yaşamamış olmalarına karşın bu dönemde kabul edilmişlerdir. 1805'te annelerinin ölümüyle, teyzelerinin yanına Kassel'e dönen Jacob, burada kütüphane sekreterliği yapmaya başlamıştır. Bu dönemden sonra bilimsel eserler vermeye başlayan kardeşlerden Jacob, Slav dili ve edebiyatı üzerine incelemelerde bulunurken, Wilhelm ise Alman destanlarına yönelmiştir. Kendisini tamamen efsanelere ve destanları araştırmaya veren Wilhelm, 1829'da *Die deutsche Heldensage* adlı eserini kaleme almıştır. Bu esnada kendisini Alman mitolojisini incelemeye adanmış olan Jacob da Alman mitolojileri üzerine bir kitap yazmıştır. Daha sonra iki kardeş, ilki 1816 yılında ikincisi de 1818 yılında çıkan, Alman efsanelerini yayımladıkları, *Die deutschen Sagen* isimli kitaplarını çıkarmışlardır.

İki kardeş, masal anlatma geleneğinin git gide yok olmasından yola çıkarak, köy köy, kasaba kasaba dolaşırken derledikleri masalları bir araya getirmişlerdir. İlk cildi 1812'de, ikinci cildi 1815'de yayımlanan, ünlü masal kitapları, *Kinder-und Hausmarchen*'ı yazmışlardır. Kendilerini tüm dünyaya tanıtan bu eserin ardından 1859'da Wilhelm, 1863'te de Jacob dünyaya veda etmişlerdir. Bir araya getirdikleri dünyaca ünlü masallardan, *Hansel ile Gretel*, *Bremen Mızıkacıları*, *Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler*, *Rapunzel*, *Parmak Çocuk*, *Kurbağa Prens* ve *Kırmızı Şapkalı Kız* günümüzde de anlatılmaya, büyüklerden çocuklara aktarılmaya devam etmektedir.

3.4. Hedef Kitle Açısından *Kırmızı Başlıklı Kız*

İlk olarak 1697 yılında «*Le petit Chaperon Rouge*» adıyla basılan ve Charles Perrault tarafından kaleme alınan masal, dilimize en bilinen adıyla *Kırmızı Başlıklı Kız* olarak geçmiştir. *Al Başlıklı Kız*, *Kırmızı Şapkalı Kız* olarak da bilinen masal, Fransız edebiyatının bir klasiği olarak görülmektedir. Halkbilimciler, psikanalistler ve edebiyatçılar tarafından üzerine çok sayıda araştırma yapılmış ve masal, o tarihten günümüze kadar popülerliğini korumuştur. Yapılan araştırmalarda masalı, C.

Perrault'nun kendisinin yazmadığı, Fransız sözlü geleneğinin popüler bir masalı olan «*Le conte de la mère-grand*» (*Büyükannenin masalı*) dan esinlenerek kaleme aldığı ortaya konmuştur (Dundes, 1989, 3; Garat, 2004, 231). Bu durum C. Perrault'nun, masalı yalnızca kaleme almakla kalmadığının, aynı zamanda sözlü geleneğe ait bir peri masalını, bir edebiyat ürününe dönüştürdüğünün göstergesidir (Dundes, 1989, 3). Her ne kadar yazılı edebiyatın bir parçası haline gelmiş olsa da, araştırmacılar masalın sözlü gelenekteki köklerini incelemeye devam etmişlerdir. Fransız halkbilimci Paul Delarue (1951), sözlü geleneğe ait otuz beş adet benzer masalı derleyip yayımlamıştır. Aynı şekilde Amerikalı halkbilimci Alan Dundes (1989), derleme kitabında, masalın, Fransızca başta olmak üzere, Almanca ve Çince'deki çeşitli örneklerine yer vermiştir.

Masalı ve masalın tarihsel sürecini incelerken, ne zaman, nerede, hangi dilde yazıldığının yanı sıra, kim için yazıldığı yani hangi kitleyi hedeflediği de önemli sorulardan birisidir. Halkbilimciler, yaptıkları araştırmalarda bu konu üzerinde de çalışmışlar ve üç yüz yıllık bir döneme yayılan süreçte, masalın her zaman aynı kitleye hitap edip etmediği sorusuna cevap aramışlardır. Günümüzde çocuk edebiyatının bir parçası olarak kabul edilen masalın okuyucu/dinleyici kitlesinin, her zaman çocuklar olup olmadığı ele alınmıştır. Bu konu üzerine araştırmalar yapan Zohar Shavit (1983, [22.12.2009]; 1989, 130), yazdığı makalelerde konuya açıklık getirmek için çocukları, «implied reader» yani «sözde okuyucu»¹ olarak ele almış ve masalın hedef kitlesini değişik dönemler açısından incelemiştir. Bu incelemeler sonucunda, hedef kitle olarak ele alınan «çocuk» kavramının ne gibi değişiklikler geçirdiğini ortaya koymuştur.

Masalın ilk kaleme alındığı 1697 yılında, çocuklar, özel gereksinimleri olmayan, yetişkinlerden ayrı tutulmayan ve hatta yetişkin topluluğunun ayrılmaz birer parçası olarak görülen bireyler olarak kabul edilmişlerdi. Dolayısıyla, 17. yüzyılda yerleşik bir çocuk eğitimi olmadığı gibi, onlara özel kitaplar da bulunmamaktaydı (Shavit, 1983, [22.12.2009]). O dönemlerde çocuklar 10 yaşına geldiklerinde, eğer üst sınıfa mensuplarsa, cemiyetteki yerlerini alırlar; eğer alt sınıfa mensuplarsa çalışmak zorunda kalırlardı. Hatta büyükler gibi giyinir, giydirilirler, onlar gibi davranırlardı. Çocukluklarını yaşayamayarak büyüklerin dünyasına hızlıca adım atmış olurlardı. Yetişkinler gibi davranıp onlarla vakit geçiren çocuklar, 17. yüzyılın ilk yarısında ve

---

¹ Çeviri tarafınca yapıldı.

öncesinde, peri masallarını da yetişkinlerin yanında olduklarında dinlerlerdi; çünkü asıl hedef kitle yetişkinlerdi. O dönem Fransa'sında hem masal yazarı hem de anlatıcısı olarak bilinen, Mlle l'Heritier, Mme d'Aulnoy, Mme le Prince de Beaumont gibi üst sınıfa mensup kişiler, masallarını çevrelerindeki kişilere, dostlarına, katıldıkları davetlerde, salonlarda yani içinde bulundukları topluluklarda anlatırlardı (Shavit, 1989, 140). Oysa 17. yüzyılın ikinci yarısında, yetişkinler bu tip hikâye ve masalların kendileri için fazlaca basit olduğunu ve aşağı tabakadan kişiler ile çocuklara daha uygun olacağını düşünmeye başladılar. Ancak hedef kitlesini kaybetmek istemeyen anlatıcı ve yazarlar aydınların ilgisini yeniden masallarının üzerine çekebilmek için, metinlerini, hicivler ve alaylarla süslediler. Dolayısıyla, 17. yüzyılda da metinlerin resmî ve gayri resmî olmak üzere iki adet hedef kitlesi ortaya çıktı. Masallar, resmi olarak çocuklara odaklanmış görünseler de, gayri resmi olarak daha elit, aydın bir kitleyi hedeflediler (Shavit, 1989, 131).

17. yüzyıldan sonra ise çocuklar ve yetişkinler artık birbirlerinden ayrılmaya, kutuplaşmaya başlamıştır (Shavit, 1989, 132). Dinî resimlerde, çocuklar, saflığın, temizliğin, melek görünüşünü temsil etmeleri için meleklerin yanına çizilmiştir. Bu durum her ortamda olumlu sonuçlar doğurmamıştır. Bir tarafta, çocuklarına ev hayvanı gibi davranan, «onlarla küçük köpekler ya da küçük maymunlarla eğlenir gibi eğlenen» (Shavit, 1989, 132) yetişkinler varken, diğer tarafta, bu tutumdan rahatsızlık duyan, çocukların özel olduklarını fark eden ve kendilerini onların manevi eğitiminden sorumlu hisseden kilise, pedagoglar ve ahlakçılar yer almıştır. Hedef kitlesi çocuklar olan, onların eğitimi, disiplini ve psikolojisine uygun yeterince eser bulunmadığından, bu yöndeki gereksinimi karşılamak için çocuklara yönelik eserler yazılmaya başlanmıştır.

C. Perrault'nun masalı incelendiğinde, 17. yüzyılın yapısına ait birçok ipucu bulunduğu fark edilmektedir. İpuçlarından biri, yazarın, masalın sonuna eklediği «moralité» yani «kıssadan hisse» bölümünde, açıkça, genç kızlara seslenerek onları uyarmasıdır (Perrault, 1990, 197). Bir diğeri ise, masalın içerisine ustalıkla yerleştirdiği, Kırmızı Başlıklı Kız'ın, büyükannesinin evine geldiğinde Kurt'un ona elindekileri bırakarak üzerindekiyi çıkarıp, yatağa gelmesini söylediği bölümdür.

Grimm Kardeşler'in (Grimm W, Grimm J, 1870, 115) *Kinder- und Hausmärchen* isimli kitaplarında bulunan *Kırmızı Şapkalı Kız*'ı incelediğimizde, 17. yüzyılın sonlarında yazılmış olan C. Perrault'nun eserinden farklı olduğu görülmektedir. 19.

yüzyıla ait bu masalda, özellikle, soyunup yatağa çağırma kısmına hiç bir şekilde yer verilmemesi ve C. Perrault'nun eklemiş olduğu kıssadan hisse bölümünün çıkarılmış olması ilk göze çarpan farklardır. Zaten geçen zaman içinde yükselen «çocukluk dönemi eğitimi» (Shavit, 1983, [22.12.2009]) anlayışı ve 19. yüzyılın romantizmi, Grimm Kardeşler'in ikinci baskıdan evvel neden yapıtlarını gözden geçirme gereğini hissettiklerini açıklamaktadır. Her iki metin arasındaki en belirgin fark olan masalın sonu ise, masalın, süreç boyunca nasıl bir değişim geçirdiğini açıkça ortaya koymaktadır. Fransızca masal, Kurt'un Kız'ı yemesiyle biterken, Almanca masalda, Kurt Kız'ı yuttuktan sonra bir avcı gelerek Kız'ı kurtarır. Bu durum aslında Almanca masalın eğitici yanını vurgulamaktadır. Ayrıca, Almanca masalda, C. Perrault'nun masalında olmayan fazladan bir öğretici öge daha vardır. Masalda, anne kızını yola çıkmadan evvel, yolda onu bekleyen kötülöklere karşı uyarmaktadır. Annesi'nin sözünü dinlemeyen Kız, Kurt tarafından yutularak cezasını çekerken, daha sonra gelen avcı sayesinde kurtulmayı da başarır. Buna benzer bir uyarı C. Perrault'nun masalının içerisinde yer almasa da yazar, masalın sonundaki kıssadan hisse bölümünde, genç kızları, tatlı dilli ve sokulgan kurtlara karşı uyarmaktadır. Bunun gibi daha birçok öge, C. Perrault'nun masalının daha fazla hiciv ve alay barındırdığını göstermektedir. Oysaki Grimm Kardeşler'in yapıtının çok daha naif ve romantik ögelerle süslü olduğu görülür.

Sanayi devriminden günümüze kadar olan süreçte, çocuk kavramı incelenmiş, irdelenmiş ve yeniden şekillenmiştir. 18. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Batı'da ortaya çıkan çocuk edebiyatı 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren bizde de örneklerini vermeye başlamıştır. «Çocuk edebiyatı hedef kitlesini doğrudan çocuklara yönelten ve bunu yaparken de onların anlama düzeyine uygun dili, anlatım biçimlerini kullanan edebiyattır» (Karatay, 2007, 3-4). Bu edebiyat türünün ortaya çıkma sürecinde yalnızca pedagoglar, ahlakçılar ya da din adamları değil, psikolog ve psikanalistler de etkili olmuşlardır. Çeşitli alanların bu edebiyata etkileri ve değişen şartlardan ötürü, *Kırmızı Başlıklı Kız*, artık C. Perrault'nunki gibi hicivlerle süslü değildir; genç kızları tatlı dilli kurtlara karşı uyarmaz ve Grimm Kardeşlerinki gibi de çocukları eğitmeye odaklı değildir. Günümüzde artık masal çok daha korumacı (Shavit, 1989, 146) bir çehreye bürünmüş olarak karşımıza çıkar.

Çocuk kavramı üzerindeki değişim yalnızca çocuk edebiyatıyla sınırlı kalmamıştır. Ailelerin bilinçlenmesi, çocuk ve çocukluk kavramlarının hayatın önemli bir parçası

haline gelmesi, farklı alanlarda, hedef kitlesi çocuklar olan birçok ürünün ortaya çıkmasını sağlamıştır. 21. yüzyılda neredeyse tüm alan ve sektörlerde çocuklara özel ürünler üretilmektedir. Yiyecekler, giyecekler, kitaplar, bulmacalar, oyuncaklar, oyunlar, teknolojik aletler, filmler, televizyon programları, çizgi filmler bunlara örnektir.

Anlatılan, tüm bu süreç boyunca masallar, çocukların hayatına bir anda girmedikleri gibi, yetişkinlerin hayatından da çıkmamışlardır. Yetişkinler, üç yüz yıllık serüveni boyunca *Kırmızı Başlıklı Kız* ve diğer masalları, bazen romantik bulundukları ya da hoşlarına gittiği için, bazen de çocuklarıyla ortak bir paylaşım alanı olduğu için okumaya devam etmişlerdir. Halen masalların bu derece popüler olması, çeşitli uyarlamalarla güncel tutulması, üzerine çok sayıda araştırma yapılması da bu durumun bir göstergesidir.

Masalın, bu derece popülerliğini korumasında, yalnızca yetişkinlerden çocuklara kadar her kesime hitap etmesi yatmamaktadır. Masal aynı zamanda, çeviri yoluyla farklı kültürlerle de aktarılmıştır. Üç yüz yıllık serüveninde, kültürlerarasında yaptığı dolaşım esnasında, kültürel sermaye olarak yeniden üretilmiş ve küresel bağlamda varlığını sürdürmüştür.

4. KULLANILAN YÖNTEMSEL ÇERÇEVE

4.1. Kùltürlerarası Bağlamda Çeviri Tanımı

Dilimize Arapça *terceme* sözcüğünden gelmiş, *tercûme* yani çeviri, Türk Dil Kurumu terim sözlüğü tarafından [15.11.2009] «bir dilden başka bir dile aktarma» olarak tanımlanmaktadır. Batı da ise, Latince «faire passer», getirmek, taşımak, anlamına gelen *traducere* fiilinden türeyen, Fransızcada *Traduction*, İtalyancada *Traduzione*, İngilizcede *Translation* çeviriyi ifade etmek için kullanılan sözcüklerdir. (Universalis [15.11.2009]). *Universalis Ansiklopedisi* [15.11.2009] bu etimolojiden yola çıkarak kullanılan en yaygın anlamın, «bir dildeki metni başka bir dile taşımak» olduğunu yazmaktadır.

Çeviriyi tanımlamak, bu konu üzerine çalışma yapan, özellikle, konuya kuramsal bir yaklaşım getirmeyi amaçlayan araştırmacıların temel sorunlarından biri olmuştur. Dilek Dizdar (2004, 5) konuyu, «çevirinin tanımı sorunu, çeviribilimin oluştuğu yıllarda gündeme gelmiş tekrar tekrar tartışmaya açılmış, ancak her zaman belli noktalarda tıkanmıştır» diyerek özetlemektedir. Işın Bengi-Öner (1999, 14) ise, çeviri olgusunu oluşturan öğelere ilişkin tanım kargaşasının altında yatan nedenin, çeviri edimlerini tam olarak açıklayacak bir kurama duyulan gereksinim olduğundan bahsetmektedir. Araştırmacılar, çeviri olgusu, çevirinin tarihi ve çeviri eylemi üzerine yaptıkları çalışmalarda, çeviriyi kendi kuramsal pencerelerinden bakarak tanımlamaya çalışmış, tanımlarken kimi zaman benzer kimi zaman karşıt düşünceler sunmuşlardır. Derrida (1985'den aktaran Dizdar 2004, 5) tanımında, bir dilin başka bir dille dönüştürülmesi olarak bahsettiği çeviriyi bir «dönüştürme» olarak ele almıştır. Mounin (1963, 13) ise çeviriyi, «birçok bilimin arasında yer alan iki dillilik olgusu, diller arasında bir temas noktası» olarak tanımlamıştır. Buna karşın, Skopos kuramı ile çeviribilime yeni bir boyut kazandıran Hans Vermeer (1992, 40'dan aktaran Schänffner, 2001, 236) ise «çeviri tanımı bakımından hem kültürlerarası hem dillerarasıdır, içerisinde hem dilsel hem de kültürel aktarımları içerir; yani, o bir kültür-geçiş sürecidir»² diyerek, çeviriyi bir «kültürel aktarım» olarak ele almaktadır.

---

² Çeviri tarafımca yapıldı.

Geleneksel çeviri kavramı, sözcüklerde, tümcelerde, metinde saklı bir anlamdan ve o anlamın bir dilin sözcüklerini başka bir dilin sözcükleriyle değiştirmekle aktarılabileceğinden söz eder (Dizdar, 2004, 5). Hans Vermeer (2000, 222), dilin, kültürün bir parçası olduğundan ve çevirmenin çeviriyi tabi ki, erek kültüre göre erek dille yapacağından bahseder. Dolayısıyla çeviri eylemi sadece bir dilden bir dile yapılmış aktarım olarak kalmaz ve bir kültürden başka bir kültüre yapılmış aktarım olur. Erek odaklı betimleyici çeviri kuramının yaratıcısı Gideon Toury (1995, 32) ise, çeviriyi, «erek kültürde, çeviri metin olarak kabul edilen her şey» olarak tanımlamaktadır. Toury'nin erek odaklı çeviri kuramından yola çıkarak çoğul dizge kuramını ortaya koyan Even-Zohar ise, çeviriden, «belli bir kültür dizgesi içindeki ilişkilere bağımlı bir etkinlik» olarak söz etmektedir (Even-Zohar, 1978, 66-67'den aktaran Karadağ, 2004, 11). David Katan (1999, 126), Snell-Hornby (1988: 39-64'den aktaran Katan, 199, 126)'nin, «Kültürlerarası Bir Etkinlik Olarak Çeviri» başlıklı makalesinden yola çıkarak, çevirinin yalnızca iki dil arasında değil, iki kültür arasında gerçekleştirilen bir etkinlik, «kültürler-arası aktarım» olduğu sonucunu ortaya koymakta ve çevirmen için de Bochner (1981)'den aldığını söylediği «cultural mediator» (Katan, 1999, 1) kültür arabulucusu deyimini kullanmaktadır.

Çeviri etkinliği farklı çağ ve dönemlerde, farklı kültürlerde karşımıza çıkmıştır. Türkiye'deki çeviri geleneği, Osmanlılara hatta Selçuklulara kadar uzanan bir yelpazede ele alınmaktadır. Çevirmenler, diğer ülkeler ile politik iletişimin sağlanmasında, eğitimle ilgili konularda diğer kültürlerle etkileşime geçilmesinde, ticaret alanında önemli rol oynamaktadırlar. Bu nedenle, 16. yüzyıla gelindiğinde Osmanlı Devleti, profesyonel mütercim ve tercümanlarını kurumsallaştırma yolunu seçmiştir (Paker, 1998, 571). 1822'de, Osmanlı Devleti'nin yıkılışına kadar varlığını sürdürecektir olan Tercüme Odası, tercüman yetiştirme amacıyla kurulmuştur. Özellikle Batılılaşma temeliyle ortaya çıkan ve demokratikleşmenin ilk adımı sayılan Tanzimat döneminde Tercüme Odası büyük bir rol oynamış ve Avrupa dillerinden, çoğunlukla da Fransızcadan çeviriler yapmıştır. 19. ve 20. yüzyıl boyunca yapılan çeviriler, eğitim, teknoloji ve ticaret alanlarıyla sınırla kalmayarak edebiyat alanına da yayılmıştır. Tercüme Odası, sadece tercüman değil aynı zamanda aydın kesiminin de oluşmasına katkı sağlamıştır. Osmanlı'nın çöküşüyle beraber, 1923'de Mustafa Kemal tarafından kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nde de Batılılaşma amacıyla çeviriler yapılmaya devam edilmiştir (Paker, 1998, 573, 577-578). 1928'deki dil devrimiyle beraber, Arap harflerinin yerini Latin harfleri almış ve artık çeviriler de Latin

harfleriyle yapılmaya başlanmıştır. 1939'a gelindiğinde, dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Âli Yücel, yeni dil politikası ve kültürel dirilişi sağlama adına, bir Çeviri Komitesi oluşturmuş ve 1940'da ise, üyeleri akademisyenler ve edebiyatçılardan oluşan Tercüme Bürosu'nu kurmuştur (Paker, 1998, 579). Tercüme Bürosu, önceliği Yunanca ve Fransızca eserlere vererek birçok dilden, çok sayıda edebî eserin çevrilmesini sağlamıştır.

Fransız Klasikleri içerisinde yer alan ve Charles Perrault tarafından kaleme alınan, *Kırmızı Başlıklı Kız (Le petit Chaperon Rouge)* masalı da, ilk olarak bu çeviri hareketi kapsamında 1942 yılında dilimize çevrilmiştir. 1945 yılında ise, Alman Klasikleri içerisinde yer alan Grimm Kardeşlerin yazdığı *Kırmızı Şapkalı Kız (Rotkäppchen)* dilimize kazandırılmıştır. Çevirmenler, masalı yalnızca dilimize aktarmakla kalmamış; masalın, annelerin çocuklarına anlattığı, çocukların okuma yazma öğrenme süreçlerinde ilk kitaplarından biri olma özelliği kazanmalarını da sağlamıştır. *Kırmızı Başlıklı Kız* masalı, ilk çevrildiği 1942 yılından bu yana, kültürlerarası dolaşımın yanı sıra ulusal kültür dolaşımında da etken rol oynamış, iki yüzden fazla basımı yapılmış ve bir kültür ürünü olarak yıllar içerisinde çocuk edebiyatının vazgeçilmez parçalarından biri haline gelmiştir.

4.2. Kültürel Sermaye

Sınıfsal ayrım ve sınıflar arası çatışma kavramları, özellikle 19. yüzyılda, sanayi devriminden sonra sıkça irdelenmiş konulardandır. Araştırmacılar, bu kavramları incelerken, sosyal eşitsizliği yaratan unsurları saptamaya, bu sosyal katmanların hangi biçimlerde süregittiğini anlamaya çalışmışlardır. Bu incelemeler esnasında, ekonomik sermaye kadar kültürel sermayenin de toplumsal eşitsizlik yaratan unsurlardan biri olduğu ortaya çıkmıştır (Arun 2009: 79). Pierre Bourdieu'nün, sosyal eşitsizliğin bir takım kurumlar üzerinden yeniden üretimini açıklamak için kullandığı ve bu şekilde sosyolojiye dâhil olan kültürel sermaye kavramı, sosyal eşitsizliğin ekonomik temeli yanında kültürel bir temele de dayandığını göstermektedir.

Sermaye çıkış noktasını, ürünün dolaşımından alır (Marx, 2003). Meta ise üretilmiş bir ürün için kullanılmakta olan bir kavramdır. Masal, buradan yola çıkarak ele alındığında, kültür alanı içerisinde üretilmiş bir ürün yani kültürel bir metaya

dönüşür. Üretildiği andan itibaren piyasa dolaşımına dâhil olmuştur. Dolayısıyla masal, artık bir kültürel sermaye haline gelmiştir.

Bourdieu (1979, 1), «kültürel sermaye kavramı, ilk olarak farklı sosyal sınıflara mensup çocukların okul başarıları arasındaki eşitsizliği açıklamak için kaçınılmaz bir hipotez olarak ortaya konmuştur»³ diyerek kavramın nereden çıktığını açıklamaktadır. Eğitim süreci okul gibi kurumsal ortamlarda başlıyor gibi görünmesine karşın aslında ailede başlamaktadır. Çocuklar, okul öncesi ve süresince ailelerinden, onların toplumsal ve kültürel yapılarından kendilerine aktarılmış özelliklerle bu sürece dâhil olurlar. Kültürel sermaye, eğitim yoluyla elde edilen hünelerlerin bir bütünüdür (Bourdieu, 1986) ve kişilerin beğeni, davranış biçimleri ve tercihleri gibi ailede sağlanan eğitimler sonucunda elde ettikleri özellikler de kültürel sermayenin bir parçasını oluştururlar. Bourdieu (1986), kültürel sermaye kavramını üç biçimde ele almıştır. Kültürel sermayenin ikinci biçimi olan nesneleşmiş kültürel sermayenin ürünleri, aynı zamanda ekonomik sermaye ürünleri de olabilirler. Onlara sahip olmak için ekonomik sermayeyi kullanılıyorsa da, onlara kültürel sermaye olma değerini sağlayan şey, içselleştirilmiş kültürel sermayeyle olan ilişkileridir (Bourdieu, 1979). Kişi ürüne sahip olduktan sonra, o ürün ile ne yapacağına, onu nasıl kullanacağına ya da o üründen nasıl yarar sağlayacağına içselleştirilmiş kültürel sermayesi sayesinde karar verir.

Kültürel sermaye içerisinde kitap bir kültür metası haline dönüştüğünde yeniden üretimi için geçerli olan ilk aşama, ürünün parasal değerle pazara sunulmasıdır. Daha sonraki aşamalarda, kültürel sermaye olarak kazandığı sembolik değer üzerinden üretilecektir. Masal, kültürel açıdan kendi artı-değerini daha sembolik bir biçimde sağladığı için, dolaşımını da kültürel çerçevede sürdürmektedir. Kısaca masalın dolaşımdaki artı değerini kazandıran, kişilerin içselleştirilmiş kültürel sermayelerinden yararlanarak ürüne kattıkları değerdir. Burada altı çizilmesi gereken nokta sermaye olarak ele alınan kavramın Marx'tan farklı olarak para ile bağdaşmamasıdır. Bourdieu'nün (1986) de belirttiği gibi sermaye sembolik bir değere sahiptir. Dolayısıyla, değeri de parasal olarak değil sembolik olarak ölçülebilir bir hal almıştır.

Marx (2003), değer in büyümesini ancak dolaşım hareketinin sürekli yenilenmesiyle olduğunu ileri sürmektedir. Bu nedenle, sermaye hareketinin sınırı yoktur. Sermaye

---

³ Çeviri tarafımca yapıldı.

ister para ister sembolik olarak üretilsin, dolaşımını yapabildiği sürece, değeri büyür ve büyüdükçe de hareketi sürekli hale gelir. Bu süreç içerisinde ise, değişim kaçınılmaz bir sonuçtur. Değişim, metaların kullanım-değerleri olmadıkları ellerden, kullanım-değerleri olacakları ellere aktarılmasını sağlayan bir süreçtir (Marx, 2003). Meta, sembolik değer kazanımının ardından yeniden üretim sürecine dâhil olmaktadır. Meta-para-meta ilişkisi olarak tanımlanan sermaye, kültürel bağlamda ele alındığında, meta-sembolik değer-meta olarak tanımlanabilir (Marx, 2003). Ürüne, kültürel sermaye metası olarak yaklaşıldığında, bu noktada ekonomik sermaye kavramına içselleştirilmiş kültürel sermayeler etki etmektedirler. Ortaya çıkan ürünün kullanım değeri kazanabilmesi, yalnızca o ürünü içselleştirilmiş kültürel sermayeleri sayesinde verimli kullanabilecek kişiler sayesinde mümkün olacaktır. Ve sonucunda, bir meta, kullanım-değeri olarak işe yarayacağı bir durak-noktası bulunca, değişim alanından çıkıp tüketim alanına girmiş olur (Marx, 2003).

Tüketim alanına dâhil olan ürün, o toplumda eksik bir noktayı doldurmuştur ve artık olduğu gibi kalmasında hiçbir artı değer kazancı olmayacaktır; bu nedenle bu alandan çıkabilmek için yeniden üretim sürecine girmeye mecburdur. Bu süreç esnasında, toplumsal olarak yeni gereksinimler ortaya çıkabilmektedir. Örnek olarak, 16. yüzyılda eğlence gereksinimini karşılamak için anlatılan masalın, 19. yüzyılda eğitim alanında bulunan boşluğu dolduracak şekilde yeniden üretim sürecine dâhil edilmesi verilebilir. Fakat ürün yeni ortaya çıkan gereksinimleri karşılayan, yeni türden bir emeğin ürünü olabileceği gibi, kendisi de yepyeni gereksinimlerin doğmasına pekâlâ neden olabilmektedir (Marx, 2003).

Bir nesnelleştirilmiş kültürel sermaye ürünü olan masal, sözlü geleneğe, belli amaçlar doğrultusunda üretilmiş bir üründür. Bu amaçlar, zaman içinde farklılık göstermiştir. Değişen amaçlar doğrultusunda, hedef kitlesinin yaşı, sosyal konumu, içinde yaşadığı toplum düzeni, kültürel altyapısı gibi, ortaya konan üründe çeşitli değişiklikler gözlemlenmiştir. Bu bilgiler ışığında bakıldığında, masalın amacı doğrultusunda belli bir dolaşım yaptığı görülmektedir. Dolaşım döngüsüne dâhil edilmesinin ardından, yeniden üretim döngüsünün içindeki yerini de almıştır. Masallar her ne kadar sözlü geleneğe ait birer ürün olsalar da, yazılı edebiyatta yeniden üretildikleri zaman, onlar da sınıfsal ayrıma dâhil olmuşlardır. Okuma yazma bilmeyen sınıf, yazılı olan ürünü okuyamayacağı için, bazı sınıfsal çözümler tamamlanana kadar sözlü geleneğe ait olan masallarla yetinmek zorunda

kalmışlardır. Buna karşın, ekonomik ve de kültürel anlamda daha üstün olan sınıflar, hem yazılı hem de sözlü masallardan dilediklerince faydalanabilmişlerdir. C. Perrault'nun masalı yazılı hale getirdiği döneme ait incelemelerde, o dönemki çocuk kavramı içerisinde, üst sınıfa mensup çocukların on yaşına geldiklerinde hemen yüksek sosyetedeki ailelerinin yanında yer aldıkları, alt sınıfa ait çocukların ise, çalışma hayatına hızlı bir geçiş yaptıkları saptanmıştır. (Shavit, 1989). Burjuvazinin ortaya çıkışıyla beraber, 19. yüzyılda, yaygınlaşan eğitim anlayışı ve okul kavramları sayesinde, masal artık nesneleşmiş kültürel sermaye olma özelliğini pekiştirmiştir.

4.3. Yeniden Üretim

Marx (Marx, [20.02.2010]), *Kapital* adlı eserinde yeniden üretim sürecini, «Bir toplumda üretim sürecinin şekli ne olursa olsun, bu sürecin devamlı olması, devresel olarak aynı evrelerden geçerek sürüp gitmesi gerekir. Bir toplum tüketmekten nasıl vazgeçemezse, üretmekten de öyle vazgeçemez. Bunun için birbiriyle ilişkili bir bütün, devamlı yenilemelerle akıp giden bir olay olarak görüldüğünde, her toplumsal üretim süreci, aynı zamanda, bir yeniden-üretim sürecidir» sözleriyle açıklamıştır. İlk olarak sözlü gelenekte üretilmiş bir ürün olan masal süreçteki yerini, yazılı edebiyatta yeniden üretilerek almıştır. Yapılan araştırmalarla, sözlü gelenekte de masalın üretim sürecinin sürekli olarak tekrarlandığı saptanmıştır. Fransız halkbilimci Paul Delarue (1951), yaptığı araştırmalar sonucunda, sözlü geleneğe ait birçok *Kırmızı Başlıklı Kız* masalı derleyerek, 1951'de yayımlanan kitabında bu masallara yer vermiştir. Masal, tüketim-üretim zincirindeki yerini, sözlü gelenekten başlayarak almış olmasına karşın, geçirdiği değişimler ve yeniden üretimleri arasındaki farklılıkları saptayabilmek için yazılı edebiyat ürünü haline gelmesiyle birlikte yeniden ortaya çıkışı temel alınmaktadır. Masalın yeniden üretim sürecini dört alt başlıkla incelemek mümkündür. Birincisi, sözlü edebiyattan yazılı edebiyata geçiş süreci, ikincisi, hedef kitle değişimlerine göre masalın yeniden üretimi, üçüncüsü, başka bir kültürde yeniden üretilmesi ve dördüncüsü ise, değişen yaşam koşullarına göre aynı kültür içerisinde yeniden üretilmesidir.

Masallar, belki de, günümüzde, yazılı edebiyata ait olup da, yeniden üretimi hiçbir şekilde sekteye uğramayan tek ürün olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum, masalların genel çoğunluğunun anonim olmasının ve zaten sözlü gelenekte de kulaktan kulağa anlatılarak, çeşitli değişimlere maruz kalmasının çok büyük etkisi

bulunmaktadır. Ne zaman, nerede, kim tarafından ve kim için üretildiği, nasıl ortaya çıktığı belli olmayan masallar, sözlü gelenekteki yerlerini de bu esneklik sayesinde koruyabilmişlerdir. Masallar, yazılı edebiyatın bir parçası haline geldikleri zaman, artık sınırları çizilmiş, kendilerini yazan bir yazar adı kazanmış, bir hedef kitlesi edinmiş ve bir zaman dilimine sıkıştırılmışlardır. Ama yapısı gereği, bir zaman diliminde sıkışıp kalamayan masallar, bu yükten kendilerini kurtarabilmek için, yazarlarından bağımsızlaşarak, gerek hedef kitlelerini, gerek dillerini, gerek içeriklerini değiştirerek yeniden üretilmiş ve günümüze kadar varlıklarını sürdürmeyi başarmışlardır. C. Perrault, masalı ilk kaleme aldığı anda, konunun uzmanı araştırmacılar, kendisinin, *Büyükannenin Masalı* isimli bir sözlü gelenek masalından esinlendiğini söylemişlerdir. İçerik bakımından birçok ögesinin ortak olması, araştırmacıların teorilerini kanıtlar niteliktedir. C. Perrault, sözlü gelenekteki masalı, hedeflediği kitleye ve aktarmak istediği fikirler doğrultusunda yaptığı değişikliklerle yeniden ortaya koymuş ve masalının Fransız edebiyatı klasikleri arasında anılmasını sağlamıştır. Masal, yazılı edebiyatta yeniden üretilerek, sözlü gelenek ürünü olmaktan çıkmış ve bir edebiyat ürünü halini almıştır.

Kırmızı Başlıklı Kız ve diğer masallar, ilk ortaya çıktıkları günden itibaren, dinleyici ve okuyucu kitlesinin ilgisini çekebilmek, hedefindeki kitlenin ilgisini sürekli olarak canlı tutabilmek için, yeniden, yeniden ve de yeniden üretilmişlerdir. Hedef kitlesine göre yeniden üretim sürecine bu vesileyle dâhil olan masal, yazılı hale gelmesiyle beraber, yaşadığı değişimleri de daha net ortaya koymaktadır. Örneğin, C. Perrault'nun masalı, hangi kitleyi hedef alarak yazdığı konusu, uzun tartışmalara neden olmuştur. Masalın kaleme alındığı yüzyıldaki çocuk kavramının günümüzdeki ile aynı olmaması (Shavit, 1989) hatta bir yüzyıl sonrası ile dahi aynı olmaması, çeşitli soru işaretlerine neden olmaktadır. C. Perrault uzmanı Marc Soriano, *Kırmızı Başlıklı Kız* masalı için, «her zaman çocuk dinleyiciye hitap eder bir tonu vardı; ama aynı zamanda yetişkinlere de göz kırpmaktaydı» (Soriano, 1968, 155) diyerek hedef kitle ile ilgili karışıklığı özetlemiştir. 17. yüzyılda, hedef kitle ile ilgili böylesi bir bulanıklık mevcutken, 19. yüzyıl ve sanayi devrimiyle beraber ortaya çıkan çocuk kavramı, hedef kitlenin de artık doğrudan çocuklara kaymasına neden olmuştur. Kısaca, masal C. Perrault tarafından yazıldığı dönemde hem çocuk hem de erişkin okuyucuları hedef almaktayken, bir yüzyıl sonra Grimm Kardeşler masalı hedef kitlesi tamamen çocuk olacak şekilde yeniden üretmişlerdir. Gerek içerik bakımından gerekse dil bakımından değişikliklere gittiklerini de, yayınladıkları *Kinder-und*

Hausmärchen isimli eserin önsözünde belirtmişlerdir (Shavit, 1989, 145-146). Günümüze gelene kadar masal, içinde yer aldığı kültürler ve dönemlerin koşullarına göre sürekli bir yeniden üretim sürecine girmiştir. Hedef kitlesini değiştirerek başladığı yeniden üretim sürecinde, okul eğitimi, pedagojik ilerleme, masalın psikanalitik incelemesi ve çocuk psikolojisi üzerine yapılan çalışmalar gibi, yeni hedef kitlesinin değişen koşulları ışığında yeniden üretilen bir kültür sermayesi ürünü halini almıştır.

Masalın, hedef kitlesindeki değişiklikler, aynı zamanda, değişen yaşam koşulları ve dönem şartlarıyla da ilişkilidir. İlk olarak insanları eğlendirme amacıyla ortaya çıkan masal, ileriki yüzyıllarda insanları eğitmek amacıyla yeniden üretilmiştir. Hedef kitlenin yetişkinlerden, çocuklara dönmesinde, çocuk kavramının ortaya çıkması ve sonucunda, çocukların doğru bir eğitim almaları ve doğru yönlendirilmeleri gerekliliği doğmuştur. Bununla beraber, masalın, dili, biçimi de değişikliklere uğramıştır. 19. yüzyıla gelindiğinde, masal için kullanılan dil, çok daha sadedir, içerisinde çok daha az kinaye barındırır. Masal, artık çocuklara, ailevi değerler, okul, görgü kuralları gibi toplumsal değerlerin kazandırılmasında da aracıdır (Shavit, 1989, 151, 152). 17. yüzyılda, on yaşına geldiğinde, ailesinin durumuna göre çalışan ya da salonlarda boy gösteren çocuklar, sanayi devrimiyle beraber, 19. yüzyılda, okullara gitmeye, çeşitli eğitimlerden geçmeye başlamışlardır. Dolayısıyla, onlara hitap edecek kitaplara ihtiyaç duyulmuştur ve bazı eserlerin «yeniden yazılması» ilk akla gelen çözümlerden olmuştur. Ayrıca, matbaanın bulunmasıyla beraber, çok daha hızlı basılıp çoğaltılan kitaplar, sanayi devriminin de etkisiyle, çok daha geniş bir kitleye ulaşabilir hale gelmişlerdir. Masal kitapları, işçi, burjuva, asilzade ayrımı yapmadan, her kitlenin kolayca ulaşabileceği birer ürün haline dönüşmüşlerdir. Eskiden, asilzadelerin tüketiminde olan bu kültür ürünü, dönem değişiklikleriyle beraber, her kesimin ulaşabileceği şekilde yeniden üretilmiştir.

Masal, aktarım sırasında gerek dönemselsel gerek kitlesel değişimler geçirirken, içerik açısından en belirgin olanlarına bir kültürden diğer bir kültüre aktarılırken maruz kalmaktadır. Masal, kültürlerarası aktarımını, kimi zaman sözlü kimi zaman yazılı olarak çeviri aracılığıyla yapmıştır. Bir kültürden diğerine ne şekilde aktarılmış olursa olsun, bu aktarım esnasında kimi öğeler kaybetmiş, kimi öğeler de kazanmıştır. Kısaca, bir kültüre ait ürünün, farklı bir kültürde yeniden üretilmesidir. Dilimize, Almanca ve Fransızca yazılmış masallardan çeviri yoluyla aktarılan masal,

zaman içerisinde aktarıldığı kültürün çizdiği çerçeveler ışığında yeniden üretilirken kimi öğelerini kaybetmek, kimilerini de başka öğelerle değiştirmek zorunda kalmıştır. Örneğin, Grimm Kardeşler'in masalında, Kırmızı Başlıklı Kız, büyükannesine şarap götürürken, Türkçesinde, şarap yerini çorbaya bırakmıştır. Fransızca masal, daha fazla cinsel içerikli olarak algılanan öğeler barındırırken, Almanca masalda, hem bu öğelere rastlanmamakta hem de Alman kültürüne özgü görgü kurallarından bahsedilmektedir. Dil ve kullanım açısından da benzer farklar göze çarpmaktadır. Örneğin, Fransa'da «*tire la chevillette, la bobinette cherra*» kalıbı, *Kırmızı Başlıklı Kız* masalı dendiğinde ilk akla gelen cümledir ve büyük küçük herkes tarafından olduğu gibi kabul edilip, dillere pelesenk edilirken, buna benzer bir kalıp ne Almanca masalda, ne de Türkçe aktarımlarında bulunmamaktadır.

Masalın, çıktığı kültürün bazı kabul gören öğelerini, yeniden üretildiği kültürde kaybettiği ya da yeni kavramlarla süslendiği gözlemlenmiştir. Bu kavramların bir kısmı farklı ideolojiler tarafından yönlendirilmiştir. Günümüzde farklı yayınevleri tarafından yayınlanan masallar, gerek içerik olarak gerek görsel öğeleri açısından o yayınevinin ideolojik görüşüne ya da hedeflediği kitlenin ideolojik görüşüne göre şekillenmektedir. Bu durum daha önce, masalın kültürden kültüre aktarımından sonraki üretimlerinde de dikkat çeken unsurlardandır. Kimi zaman, aynı kültür içerisinde barınmakta olan farklı ideolojiler doğrultusunda, kimi zaman da, farklı ideolojide olan bir kültürden diğer kültüre aktarım sırasında bu değişimlere maruz kalmışlardır. İkinci Dünya Savaşı sonrasında, Norveç'te çocukları gerçeklerin korkunçluklarından uzak tutabilmek için, masalı, Kurt'un Kız'ı ve Büyükanne'yi yemekten vazgeçmesi şeklinde ya da 1970'ler sonrasında yükselen feminist akımla beraber Kırmızı Başlıklı Kız'ın Kırmızı Başlıklı Oğlan'a dönüşmesi (Skjonsberg, 1198, 350-351) bu değişimlere birer örnektir.

Masal, ideolojik, toplumsal, kültürel ya da hedef kitle açısından geçirdiği değişimlerin yanı sıra, zamansal düzlemde de farklı yeniden üretim süreçlerine girmiştir. İlk sürecini, sözlü gelenekte üretilmesinin hemen sonrasında, işitselden yazılı olana geçiş sırasında yaşamıştır. Yani işitsel olan yazılı olarak yeniden üretilmiştir. İkinci sürecini, yazılı edebiyat ürünü haline gelmesinin ardından, kitaplara, çeşitli resimlerin eklenmesiyle görselliğinin genişletilmesi şeklinde yaşamıştır. Üçüncü süreci ise, yazılı edebiyat ürününden, hem görsel hem de işitsel olana, sesli kitaplar, çizgi filmler, çok resimli kitaplar, filmler, resimli ve sesli

kitaplar olarak yaşamıştır. Kısaca, işitsel olan yazınsal olarak yeniden üretilmiş, yazınsal olan, görsel olarak yeniden üretilmiş ve görsel olan, hem işitsel hem de görsel olarak yeniden üretilmiştir. Bu süreçler dışında, aynı kültür içinde, gerek dönemsel değişimler, gerek bu dönemsel değişimlerin hem nedeni hem de sonucu olan hedef kitle farklılıkları ve ideolojik yönlendirmeler masalın yeniden ve yeniden üretilmesine neden olmuştur. Tabi ki, bir kültüre aitken başka bir kültürde yeniden üretilmesi de sürecin tamamlayıcı parçasını oluşturmuştur. Çünkü yeniden üretildiği kültürde daha önceden sayılmış tüm nedenlerle yeniden üretimi durmaksızın devam etmektedir.

4.4. Masalın Dolaşımı

Sermaye, meta, ürün, tüketim ve yeniden üretim kavramlarının yanında vazgeçilmez olan bir başka kavram ise dolaşımdır. Ortaya çıkmış bir ürünün yeniden üretim döngüsüne dâhil olabilmesinin başlıca noktalarından biri olan dolaşım (Marx, 2003), aynı zamanda ürünün kullanım alanının genişlemesine neden olur ve farklı kitlelerce tüketilmesine de olanak sağlar. Günümüzde dolaşım kavramı, artık evrensel bir boyut kazanmıştır. Bu yeni boyut, ekonomik içerikli bir kavram olarak ortaya çıkan küreselleşmedir (Tezcan, 1996, 187). Tek bir mekân ve pazarla sınırlı kalmayarak, dünya pazarına açılabilmeyi tanımlamaktadır. Küreselleşme, dünya ölçeğinde ekonomik, siyasal ve kültürel bütünleşme, fikirlerin, görüşlerin, pratiklerin, teknolojilerin küresel düzeyde kullanılması, sermaye dolaşımının evrenselleşmesi, ulus-devlet sınırlarını aşan yeni ilişki ve etkileşim biçimlerinin ortaya çıkması, mekânların yakınlaşması, dünyanın küçülmesi, sınırsız rekabet, serbest dolaşım, pazarın dünya ölçeğinde büyümesi ve ulusal sınırların dışına çıkması, kısaca dünyanın tek pazar haline gelmesi (Kaçmazoğlu, 2002, 49) şeklinde tanımlanmaktadır.

Ulus-devlet sınırlarını aşan ilişkiler sonrasında meydana gelen etkileşimlerden biri de kültürel bağlamda gerçekleşmektedir. Tek pazar olarak tabir edilen dünya pazarında, kültürel üretim alanı içerisinde üretilmiş olan tüm ürünler, ülkelerarası dolaşım aşamasına erişmektedirler. Dolayısıyla, kültürel ya da sembolik tüm mallar, kültürler arasında karşılıklı olarak değiş tokuş edilebilirler. Değiş tokuş aşamasına gelindiğinde, hangi ürünün ne kadar pazara dâhil edileceği ya da edilmeyeceği ülkeler arasındaki sosyal, politik ve ekonomik ilişkiler gibi bazı temel etmenlere göre

belirlenmektedir (Sapiro, Heilbron, 5). Ürünlerin pazara dâhil edilme sürecinde bu üç temel etmen geçerli olsa da, ürünün başarılı olmasında ve pazarda dolaşım devamlılığı kazanmasında, o ürünün farklı kültürlerce kabul edilmesinin de yadsınamayacak bir etkisi vardır. Ürünün hedef aldığı kitle, eğer ürünü kendi pazarına dâhil etmez ise ürün gereken başarıyı sağlayamamış olmaktadır. Bir kültürde üretilmiş ürün, aktarım yoluyla bir başka kültürün pazarında yerini almaktadır. Söz konusu ürünler kültürel üretim alanı içerisinde üretilmiş olduklarından, aktarımın, sosyo-kültürel alanda belli bir rolü vardır. (Even-Zohar, 1997, 166). Dolayısıyla, aktarımın hedefinde, belli bir grup, bir topluluk, benzer kültürden kişiler kısacası aynı «kültür repertuarı»⁴na sahip kitle bulunmaktadır (Even-Zohar, 1997, 166). Bu repertuar içerisinde, çeşitli ürünler ortaya konulduğu gibi, bu repertuarı doğrudan ya da dolaylı olarak etkileyecek ürünler de aktarım yoluyla dışarıdan da getirilebilmektedir. Her ne kadar, üretimin ve tüketimin temel mantığı arz-talep döngüsüne dayanıyor olsa da, küresel pazarda bazı ürünler talep edilmeden de arz edilmektedirler. Talep olmadan arz edilmiş ürünler, küresel pazara girdiklerinde, ilk aşamada hedeflenen kitlenin dışındaki kitlelerde, kültürlerde kendilerine kullanım alanı yaratabilmektedirler. Dışarıdan getirilen metalar, eğer iç pazarda yer alabiliyor, kullanım alanı yaratabiliyor ise, hedef repertuarın tamamlayıcısı, ayrılmaz bir parçası haline gelmektedir (Even-Zohar, 1997, 169). Bir kere iç pazarda yerini almış ve karşılığında talep yaratabilmiş ürün, bu noktadan sonra yeniden üretim sürecine girerek, o kültürün repertuarında yer almaya devam etmektedir.

Kitaplar da diğer tüm kültür ürünleri gibi, bu pazara dâhildir. Kitabın kendi kültüründen çıkıp uluslararası pazara girme süreçlerinde, bir aktarım yöntemi olan çeviri büyük bir rol oynamaktadır. Aktarım sonrasında ürün artık kitap olarak değil, çeviri kitap olarak varlık göstermektedir. Dünya pazarına giren ürünler gibi çeviri kitap da artık bir mal, bir metadır. Ekonomik tutum, çeviri kitapları, en genel anlamıyla uluslararası ya da ulusal ticaret kanunlarına göre dolaşan ve pazar mantığıyla üretilip tüketilen değerle, malla özdeşleştirir (Sapiro, Heilbron, 1). Sembolik değerler pazarının kendine has ekonomisi ve hiyerarşik kriterleri vardır. Bu nedenle, çeviri ürün, içerisinde gizli kültür değeri barındırdığından üretimi ve paha biçimi de kendi öz kriterlerince gerçekleşmektedir (Sapiro, Heilbron, 2). Bu noktada önemli olan, aktarımın başarısı yani çeviri ürünün aktarıldığı kültürdeki iç

---

⁴ Itamar Even-Zohar tarafından kullanılan özgün terim, “Culture Repertoire” dır.

pazarda kabul edilmesi, hedef kültürün repertuarında yer alabilmesi olmaktadır. Aktarımın başarısı ise diğer kültürlerle sağlanan ilişkilerle bağlantılıdır (Even-Zohar, 1997, 171).

Theo Hermans (2002), çevirinin, yalnızca, üretilmiş ve dolaşıma girmiş çeviri metinler olmadığını aynı zamanda iletişim alışverişi olduğundan bahsetmektedir ve çeviriyi bir sistem, bir «sosyal sistem» olarak ele almaktadır. Sosyal ilişkiler söz konusu olduğunda, akla ilk gelen öğelerden biri, iletişim ve iletişim kurma eylemi olmaktadır. Bu iletişim sonucunda, çeşitli etkileşimler, beklentiler, eğilimler ortaya çıkmaktadır. Bu durumda, kültürel aktarımın temel ögesi olan çevirmen ise var olan sosyal ilişkiler ve görüşmeler ağına dâhil olmaktadır (Hermans, 2002, 182).

Kültürel aktarımdan bahsedildiğinde üretim ve alımlama süreci arasındaki karşılıklı ilişki, aktarımın söz konusu olduğu ülkelerin arasındaki politik-kültürel ilişkileriyle bağlantılıdır. Dolayısıyla çeviri sosyal ilişkiler bünyesinde üretilir ve sosyal ilişkiler çerçevesinde dolaşımını gerçekleştirir. Yapılan araştırmalara göre, bir dil, ne kadar merkeze yakınsa, o dile yapılan çeviri sayısı çok daha az olurken ve o dilden yapılan çeviri sayısı ise bir o kadar artmaktadır. Dolaşıma girecek metnin dilinin ve çıkış ülkesinin o dönemki sosyo-politik konjonktürdeki yeri ve önemine göre, metin değer kazanır ya da kaybeder. Kültürel anlamda yapılan üretimin çokluğu, yapıldığı ülkenin etkin konumu, dili, edebiyatının merkeze yakınlığı gibi öğeler ürünün pazar dolaşımında doğrudan bir etkiye sahiptir (Sapiro, Heilbron, 3, 4). Aynı zamanda bu durum, ekonomik açıdan da, benzer paralellikle ilerlemektedir. Pazara daha çok giren ürün, daha çok dolaşım yaparken, kazandığı kullanım değeri de artmaktadır. Kullanım değeri artan ürün, yeniden üretim sürecine de kendiliğinden dâhil olmaktadır. Sonuçta, pazara aktarım yoluyla giren çeviri metinler de kazandıkları değerler doğrultusunda yeniden üretim sürecinde yerlerini almaktadırlar. Sosyal sistem olarak ele alınan çeviri, ortaya konan her yeni eylemle, sistem içerisindeki öğelerle beraber üretim ve yeniden üretim aşamasına erişmektedir (Hermans, 2002, 183). Çeviriden de bir sosyal sistem olarak, kendi kendini düzenleyen, öz-düşünümsel, kendini yeniden üreten bir sistem olduğundan söz edilebilmektedir (Hermans, 2002, 185).

Söz konusu öğe, çeviri ürünler olduğunda, konu sadece dünya pazarındaki, sosyal, ekonomik ya da politik etmenlerle sınırlı değildir. Uluslararası kültürel alışveriş bu ana etmenler başlığında çeşitli eyleyenler çerçevesinde toplanmaktadır. Kültür

Enstitüleri, Kültür Ataşelikleri, vb. politik eyleyenleri oluştururken; editörler, edebiyat alanındaki kişiler, ekonomik eyleyenleri; çevirmenler, yazarlar, edebiyat ödülleri ise kültürel eyleyenleri oluştururlar (Sapiro, Heilbron, 8). Pazarın endüstrileşmesi, okuryazar sayısının çoğalması, kültürel alışverişin liberalleşmesi ile çeviri ürün pazarı oluşmaya ve gitgide etkin bir hal almaya başlamıştır. Bağımsız yayınevleri kurulmuş, edebiyat ödülleri artmış, çeşitli kitap etkinlikleri ile ulusal ya da uluslararası kitap fuarları düzenlenmeye başlamıştır.

Pazar genişledikçe, ürünlerin dolaşım yapabilecekleri alanlar da fazlalaşmıştır. Özellikle her sene düzenlenen fuarlar sayesinde, ürünler daha geniş kitlelere ulaşmaktadırlar. Farklı kitlelere de ulaşabilen ürünler, farklı kullanım değerleri kazanarak, yeniden üretim süreçlerini de kazandıkları değerler doğrultusunda gerçekleştirmektedirler. Kullanım değerinin artması her zaman sembolik değerinin de artması anlamına gelmemektedir. Yeniden üretim sürecinde, kazanılan kullanım değeri doğrultusunda, metnin içeriğinin değiştirilmesi, değişen hedef kitleye göre yapılan çevirinin niteliğini kaybetmesi gibi çeşitli sorunlar da yaşanmaktadır. Kimi zaman ekonomik olarak artı-değere geçen ürün, kültürel olarak sembolik sermayesini yitirmeye başlayabilmektedir. Bu süreç esnasında etkili olacak, gerek ekonomik gerek politik eyleyenler, kültürel eyleyenlerden baskın çıkabilmekte ve ürünün daha geniş bir kitleye hitap edebilmesi, daha fazla dolaşım yapabilmesi için içerik açısından bozulmalara uğramasına neden olabilmektedirler.

Kırmızı Başlıklı Kız masalı, sözlü gelenekten yazılı edebiyata geçiş yaparak, pazara sunulacak bir ürün haline gelmiştir. Kültür ürünü olduğu için, kazandığı ve kaybettiği değer hem parasal hem de sembolik olmaktadır. Küresel pazarda, çeviri metin olarak dolaşıma girmekte ve daha geniş kitlelere ulaşabilmektedir. Yaptığı dolaşım ve kazandığı değerler doğrultusunda doğrudan dâhil olduğu yeniden üretim sürecinde çeşitli değişikliklere maruz kalmaktadır. Bu değişiklikler hedef kitlesine yönelik olarak ya da kullanım değerinin artması sonucunda, daha fazla dolaşım yapabilmesi için içerik bakımından yapılmaktadır. Bu süreçte, masalın çeşitli bozulmalara uğraması kaçınılmaz olmaktadır.

5. KIRMIZI BAŞLIKLİ KIZ MASALININ KÜLTÜRLERARASI BAĞLAMDA İNCELENMESİ

5.1. Fransızca ve Almanca *Kırmızı Başlıklı Kız* Masallarının Karşılaştırması

Kırmızı Başlıklı Kız masalı, edebiyattan psikanalize kadar çeşitli alanlara inceleme konusu olduğu gibi, farklı şekillerde de ele alınarak incelenmiştir. Bazı araştırmacılar incelemelerini, yazarların hayatlarını, masalın yazıldığı dönemi ve o dönemki koşulları, yaşayış biçimlerini ortaya koyan çalışmalarla yapmıştır. Bunun yanı sıra, kökenleri tam olarak bilinmediğinden, araştırmacılar ellerinde var olan masalları karşılaştırarak sorularına çeşitli yanıtlar bulmaya çalışmıştır. Kimi masalın ilk yazılı halini sözlü edebiyatta var olanlarla karşılaştırmış, kimisi ise iki farklı kültürde bir yüzyıl arayla ortaya çıkmış, en yaygın iki masalı hem kendi içinde hem de güncel masallarla karşılaştırma yoluna gitmiştir. Bir kısım araştırmacılar ise iki masal arasındaki her türlü ilişkiyi reddetmiştir.

C. Perrault'nun ve Grimm Kardeşler'in masalları arasında yapılan karşılaştırmalar da, iki farklı yöntem ortaya konmuştur; bunlardan ilki tarihi-coğrafi yöntemdir. Dilimizde Fin-Tarih Coğrafya Yöntemi olarak da bilinen bu karşılaştırmalı folklor yönteminin ilkeleri Kaarle Krohn tarafından ortaya konmuştur (Krohn [19.02.2010]). Krohn, Fin Kavela destanının kaynaklarını tespit etmiş ve varyantların yayılma yollarını ve bunların nasıl birleştiğini açıklamıştır. Bu yöntem sözlü halk anlatılarının nerede ve ne zaman yaratıldığını ve onun olası ilk biçiminin ne olduğunu belirlemeyi amaçlamaktadır. Halkbilimi araştırmacısının yapacağı iş, bulabildiği bütün eş metinleri toplamak ve bunlardan birini asıl metin olarak kabul edip, diğer metinler arasında yapacağı karşılaştırma sonucunda bu anlatmanın ilk şeklini kurmak olacaktır. Bütün bu çalışma anlatının yayılma yollarını, ilk defa nerede yaratıldığını belirleyebilecektir [19.02.2010]. Halkbilimciler arasında çeşitli tartışmalara yol açmış olmakla beraber *Masalların Tip Katalogu* eserinde Stith Thompson bu yöntemden yararlanmıştır (Thompson, 1928).

Bu iki masalı karşılaştırmak için halkbilimcilerin kullandıkları ikinci yöntem ise, kültürlerarası ilişkiler yöntemi yani bir milli kültürden diğerine geçişir (Shavit,

1989, 145). Bu yöntem iki ya da daha çok kültürde ortak olan öğelerin bir kültürden diğerine aktararak ya da iki kültür arasında kurulan ilişkilerle, kültürlerarası etkileşim sonucunda oluştuğunu incelemektedir.

Çocuk edebiyatını inceleyen Zohar Shavit, kültürlerarası ilişki yöntemini kullandığı makalesinde, her iki masalı, çocuk kavramı açısından karşılaştırmıştır. Bu araştırmalar ışığında ortaya bazı sonuçlar koymaktadır (Shavit, 1989).

Masalın Fransızca olarak ilk kaleme alındığı dönem ile Almanca olarak kaleme alındığı dönem arasındaki çocuk anlayışının farklılığı, bu masalın yeniden yazımında çeşitli değişiklikleri gerekli kılmıştır. Önceleri, büyüklerden ayrı tutulmayan ve yeri geldiğinde büyüklerin eğlence amaçlı kullandıkları çocukların, 19. yüzyıla gelindiğinde büyüklerden farklı olduklarının ve eğitimlerinin önemli olduğunun anlaşılması, masaldaki temel değişimleri açıklamak için yeterli sayılabilecek nedenlerdendir.

Kinder-und Hausmärchen isimli eserlerinin önsözünde Grimm Kardeşler, kitaplarında yer alan masalları çocuklara göre uyarladıklarını, dilini onlara göre değiştirdiklerinden bahsetmektedirler. Hatta bu değişiklikleri, çocukların yetişkinlerden farklı oldukları ve yetişkinlerin onların ihtiyaçlarından sorumlu oldukları nedeniyle yaptıklarını açıklamışlardır (Shavit, 1989, 145-146).

Marc Soriano (1968) tarafından belirtildiği üzere, masal boyunca çocuklara yönelik bir dil kullanan C. Perrault'nun trajik sonu ve eklediği kıssadan hisse bölümünde, açıkça genç kızlara hitap etmesi masalı sadece çocuklara yönelik yazmayarak yetişkinlere de yöneldiğinin bir göstergesidir (Soriano, 1968, 65). Masalın sonunda yazarın okuyucularına oynadığı bu oyun, doğrudan çocukları hedef alarak masallarını derleyen Grimm Kardeşler'in eserinde bulunmamaktadır.

Grimm Kardeşler'in eserindeki Kız'ın saf iyi niyeti ise, çocukların saflığına gönderme yapmaktadır. Aynı şekilde, Almanca masalda, aile ilişkilerine dair de daha fazla ayrıntı bulunmaktadır. C. Perrault'nun eserinde, Anne, kızını Büyükanne'ye, hasta olduğu haberini aldığı için yollarken, Grimm Kardeşler'de, Anne Büyükanne'nin hasta olduğu bilgisine sahiptir ve kızını ona yardım etmesi için yollar.

Tablo 1: Büyükanne'nin Hastalığı ve Anne'nin Tutumu

C. Perrault	Türkçe çevirisi (Yücel, 1956, 105)	Grimm Brüder (Grimm, 1864, 115)	Türkçe Çevirisi (Cumhuriyet, 1999)
Un jour, sa mère ayant cuit et fait des galettes, lui dit: «Va voir comment se porte ta mère-grand, car on m'a dit qu'elle estoit malade...»	Bir gün annesi ekmek pişirmiş ve çörek yapıp kızına demiş ki: «Git bak bakalım büyükanne nasıl, çünkü bana hasta dediler...»	Eines Tages sprach seine Mutter zu ihm: «Komm, Rotkäppchen, da hast du ein Stück Kuchen und eine Flasche Wein, bring das der Großmutter hinaus, sie ist krank und schwach und wird sich daran laben...	Günün birinde annesi ona demiş ki: «Gel kızım, şu bir parça keki ve bir şişe şarabı al ve büyükanneye götür! O hasta ve güçsüz...

C. Perrault masalının orijinaline en yakın olan bu versiyon Pierre Saintyves'in 1923'de yayımlanan *Les Contes de Perrault et les récits parallèles* kitabından alınmıştır.

C. Perrault'nun eserinde, Kız sepeti alır almaz yola çıkar buna karşın, Grimm Kardeşler'de, Anne'nin kızına bazı uyarılar yaptığı ve bilgiler verdiği görülmektedir. Anne yola çıkmadan evvel kızını, yolda koşmadan uslu uslu yürümesi ve verdiği şeyi kırmaması için uyarmakta ve eve vardığında nasıl davranması gerektiğine dair de bilgilendirmektedir. İçeri girince etrafa bakınmaması ve günaydın demesi gerektiği gibi basit görgü kurallarını hatırlatarak kızını bir anlamda eğitmektedir. Ve de Kız, annesinin sözünü dinlemediği için cezalandırılmaktadır.

Tablo 2 : Anne ve Öğütleri

C. Perrault	Türkçe çevirisi (Yücel, 1956, 105)	Grimm Brüder (Grimm, 1864, 115)	Türkçe Çevirisi (Cumhuriyet, 1999)
Le petit Chaperon rouge partit aussi tost pour aller chez sa mère-grand qui demuroit dans un autre	Kırmızı Başlıklı Kız, bir başka köyde oturan büyükannesine doğru hemen yola çıkmış.	Mach dich auf, bevor es heiß wird, und wenn du hinaus kommst, so geh hübsch sittsam und lauf nicht vom Weg ab, sons fälltst du und	Hava ısınmadan yola çık ve yola çıktığında, uslu uslu yürü ve yolundan çıkma! Sonra düşersin, şişe kırılır, o zaman

village		zerbrichst das Glas und die Großmutter hat nichts. Und wenn du in ihre Stube kommst, so vergiss nicht guten Morgen zu sagen und guck nicht erst in alle Ecken herum.	büyükannene hiçbir şey kalmaz. Evine vardığın zaman «günaydın» demeyi unutma! İçeri girer girmez etrafa bakınma!

C. Perrault masalının orijinaline en yakın olan bu versiyon Pierre Saintyves'in 1923'de yayımlanan *Les Contes de Perrault et les récits parallèles* kitabından alınmıştır.

19. yüzyılda, çocuklar ve onların eğitimi konusuna özellikle değinildiğini yine masalda geçen bir cümleden anlamak mümkündür. Kurt, Kız'la ormanda karşılaştığı sırada «sanki okula gidermiş gibi yürüyorsun» (Grimm, 1864, 116) diyerek, o dönemde okul kavramının varlığını ve masalın eğitimi vurgulayıcı yanını ortaya koymaktadır.

Masal sonu açısından da değişiklik göstermektedir. Her iki masal da ders vermeyi amaçlamasına karşın, verdikleri dersler tamamen birbirinden farklıdır. C. Perrault, taşralı genç kızları şehirli genç adamlara karşı uyarır ve dikkatli olmazlar ise onları trajik bir son beklediğini işaret eder, masalın sonuna eklediği kıssadan hisse bölümüyle bu durumu pekiştirir. Grimm Kardeşler'in masalında ise, Kırmızı Şapkalı Kız, verilen uyarıları dikkate almadığı için önce cezalandırılır; ancak sonra bir avcı tarafından kurtarılaraq, ona yaptığı hatadan ders çıkarması için bir şans verilir. Masalın sonunda da Kız, kendi kendine bir daha annesinin sözünden çıkmayacağını söyleyerek, gerekli dersi alır. Dolayısıyla birbirinden farklı bu iki son, masalların anlamlarındaki ve amaçlarındaki farklılığı anlatmaktadır.

Masaldaki, eğitim ögesine dair farklılıklar bunlar iken, diğer bir fark ise, C. Perrault masalının en çok tartışılan yanı olan erotizmi ile alakalı öğelerdir. C. Perrault masalında Kız'ı tanımlarken «güzel» sıfatını kullanmış, Grimm Kardeşler ise «sevimli» sıfatını tercih etmişlerdir. Aynı zamanda, sadece C. Perrault'nun masalında bulunan, Kurt'un Büyükanne kılığına girdiği zaman, Kırmızı Başlıklı Kız'ı ellerindekileri bırakıp, soyunup yatağa gelmesini söylemesi ve Kız'ın büyükannesinin giysisiz halini merak etmesi de bu öğelerden en açık olanıdır.

İki masal, kültürlerarası etkileşim odağında incelendiğinde, gerek o dönemin koşulların gerek dönemler arasında başkalaşım geçirmiş kavramlar temel alınarak olsun, masallar arasında benzerlikler olduğu kadar farklılıklar da olduğunu işaret etmektedir. Bu farklılıklar, iki kültür arasındaki geçiş esnasında, hangi öğelerin aktarıldığını ya da hangi öğelerin aktarılmadan atıldığını açıkça ortaya koyarak, üç yüz yılı aşkın sürede masalın nasıl bir yol katettiğini göstermektedir.

5.2. Türkçeye Aktarılan *Kırmızı Başlıklı Kız* Masallarının İncelenmesi

Kırmızı Başlıklı Kız masalının Türkçe örneklerine bakıldığında, masalların içerisindeki kimi öğelerde farklılıklar olduğu daha ilk paragraftan dikkati çekmektedir. Bu öğeleri, incelemek, onların zaman içinde, yeniden üretildikçe ne gibi değişikliklere maruz kaldıklarını görebilmek amacıyla çeşitli zamanlarda, farklı yayınevlerinde basılmış yirmi beş adet Türkçe masalın incelendiği tablolar aşağıda bulunmaktadır.

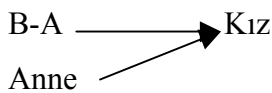
5.2.1. Zohar Shavit ve Masalın Türkçe Örnekleri

Bu bölümdeki masal karşılaştırma tablolarında kullanılan inceleme konuları, Zohar Shavit'in (1989) «The Consept of Childhood and Children Folktales: Test Case- "Little Red Riding Hood"» makalesinde kullandığı, Fransızca ve Almanca masalı incelerken saptamış olduğu farklardan yola çıkarak belirlenmiştir.

5.2.1.1. Aile Fertleri Arasındaki Sevgiye Dayalı İlişkinin Verilmesi

Masalın, Fransızcası ve Almancası arasındaki farklar belirlenirken, masalın temel taşlarından biri olan aile fertleri arasındaki ilişki de incelenmiştir. Daha ilk paragrafta dikkati çeken bu durum, bize masalla ilgili iki ipucu sunmaktadır. Bunların ilki, her iki dönem arasındaki ailevi ilişkilere dair bize açıklayıcı bilgiler vermesidir. İkincisi ise, her iki kültür arasındaki ilişki farklarından söz etmesidir. İlk olarak, C. Perrault'nun eserine baktığımızda, Kız Anne tarafında sevilir ve Büyükanne tarafından ise daha çok sevilir, buna karşılık, Anne ve Büyükanne arasındaki sevgiden söz edilmez; çünkü masalın odak noktası Kız'dır.

C. Perrault'nun masalında aile fertleri arasındaki ilişki,

şeklinde ifade edilmektedir.

Daha eğitici ve öğretici bir masal sunmaya karar vermiş Grimm Kardeşler, aile fertleri arasında ilişkiler konusunda çok daha dikkatli davranmışlardır. Kız ve Büyükanne arasındaki ilişki korunmuş; ancak bunun yanı sıra Anne ve Büyükanne arasındaki ilişki de atlanmamıştır. Grimm Kardeşler'in masalında ise aile fertleri arasındaki ilişki,

Anne → B-A → Kız

şeklinde ifade edilmektedir. Ancak Anne ile B-A arasındaki ilişki doğrudan sevgi sözcükleriyle anlatılmamış, Anne'nin B-A'nın hastalığından haberdar olması şeklinde vurgulanmıştır.

Aşağıda bulunan Türkçe masalların incelenmesi aile fertleri ile Kız'ın arasındaki ilişki açısından yapılmıştır.

Tablo 3 : Aile Fertleri'nin Kız ile Olan İlişkisi

	Başlık	Yayın Tarihi	Yayınevi	Kız ile olan ilişki
1	Al Başlıklı Kız	1942	Maarif Matbaası	B-A & Anne
2	Kırmızı Şapkalı Kız	1945	Işık Basımevi	B-A
3	Kırmızı Takkeli Kız	1956	Varlık Yayınları	B-A & Anne
4	Kırmızı Pelerinli Kız	1963	Bilgi Yayınları	×
5	Kırmızı Bereli Kız	1963	Ülkü Yayınları	B-A
6	Kırmızı Başlıklı Kız	1966	İyigün Yayınları	B-A
7	Kırmızı Şapkalı Küçük Kız	1967	Kutulmuş Matbaası	B-A & Anne
8	Kırmızı Başlıklı Kız	1976	Kurtuluş Yayınları	×
9	Kırmızı Başlıklı Kız	1986	Yüksel Yayınevi	B-A
10	Kırmızı Başlıklı Kız	1998	Aksoy Yayıncılık	×
11	Kırmızı Başlıklı Kız	1999	İnkılâp Kitapevi Çocuk Yayınları	×
12	Küçük Kırmızı Kız	2000	Engin Yayıncılık	B-A & Anne
13	Kırmızı Başlıklı Kız	2003	Altın Kitaplar	×
14	Kırmızı Başlıklı Kız	2005	Beyaz Balina	×
15	Kırmızı Şapkalı Kız	2005	Bilgi Yayınevi	×
16	Kırmızı Başlıklı Kız	2005	Erdem Yayınları	×
17	Kırmızı Başlıklı Kız	2005	Marmara Yayın Dağıtım Pazarlama	B-A & Anne
18	Kırmızı Başlıklı Kız	2006	Timaş Yayınevi	×
19	Kırmızı Başlıklı Kız	2007	Morfil Yayınları	×
20	Kırmızı Başlıklı Kız	2007	Altın Kitaplar	×
21	Kırmızı Başlıklı Kız	2008	Beyaz Balina	×
22	Kırmızı Başlıklı Kız	2008	Kirpi Yayıncılık	×
23	Kırmızı Başlıklı Kız	2008	Timaş Yayınları	B-A
24	Kırmızı Başlıklı Kız	Tarih yok	Engin Yayınlar	×
25	Kırmızı Başlıklı Kız	Tarih yok	İncim Yayınları	×

■ B-A & Anne ■ Bilgi yok ■ B-A

Şekil 1: Aile Fertleri'nin Kız ile Olan İlişkisi

Yukarıdaki tabloda incelenen yirmi beş masala bakıldığında, on masalın aile ilişkilerine yönelik bilgi verdiği, geriye kalan on beş masalın ise bu konuya değinmediği görülmektedir. Masalın Fransızcasından çevrilmiş olan 1942 yılında yayınlanan eser, aile ilişkilerini C. Perrault'nun vermiş olduğu gibi yansıtmıştır. Aynı şekilde, Almanca masaldan 1945 yılında yapılan çeviri eser de, masal içerisindeki aile ilişkilerini Grimm Kardeşler'in ortaya koyduğu gibi korumuştur. 1956 yılında yayınlanan eser de bir çeviri eser olduğu için, bu ögeyi C. Perrault'daki gibi B-A ve Anne olarak yansıtmıştır. Ancak, daha sonra basılan eserlerde, artık ulusal pazarda dolaşım yapan bir ürün olarak masal, bu ilişkileri, Grimm Kardeşlerinki gibi dört eserde, C. Perrault'nunki gibi de üç eserde korumuştur. 1966'dan 2008'e kadar basılan eserlerin büyük bir çoğunluğunun ise bu ögeyi atladığı görülmektedir.

Öncelikle, ilişkilerin karşılıklı olmadığı konusu dikkat çekmektedir. Okların yönü kıza doğrudur; ama Kız tarafından ne Anne'ye ne de B-A'ye yönelik bir işaret yoktur. Bunun nedeni olarak, kızın, annesini ya da büyükannesini sevip sevmemesinin sorgulanmayacak bir öge olması, dolayısıyla belirtme ihtiyacı duyulmaması gösterilebilir. Fransızca masalda, Anne'nin kızını sevdiği belirtilirken, Almanca masalda, bu konu açıkça sunulmamıştır. Türkçe örneklerle baktıldığında ise, aynı şekilde, bir annenin kızını sevip sevmediği sorgulanmayacak konulardan biri olarak görüldüğü için, metinlere eklenmemiş olması olasıdır.

Masal örneklerine, masalın amacı doğrultusunda bakıldığında, önemli olan nokta, Kız'ın kafasına taktığı nesneyi B-A'nin ona hediye etmesi ve bunu yapma nedenidir.

Bu nedenle eklenen bu aile ilişkisi ögesi, dönem açısından yaklaşıldığında, çocuklara aile ilişkilerinin önemini vurgulamak adına yapılmıştır. Günümüze geldiğimizde ise, aile ilişkisine değinmeyen örneğin, değinenden fazla olduğu göze çarpmaktadır. Yine amaç doğrultusunda bakıldığı zaman, önemli olan eğer kızın başlığıysa, okuyucu/dinleyiciyi doğrudan bu konuya yöneltmek adına aile ilişkileriyle ilgili göndermelerin atlanması anlaşılabilir.

5.2.1.2. Kırmızı Başlıklı Kız mı? Kırmızı Şapkalı Kız mı?

Masalın Türkçe örneklerinde dikkat çeken noktalardan biri, Kız'ın başına taktığı nesne için farklı sözcükler kullanılmasıdır. Bu sözcükler aşağıdaki tabloda bulunmaktadır. Türkçe masal örneklerin kimisinde, masalın başlığı ile masal içerisinde Kız'ın başına taktığı nesne arasında fark olduğu görülmüştür; bu nedenle tablo, masalın başlığı açısından değil, masalın içerisinde Kız'ın başına takmış olduğu nesne açısından incelenmiştir.

Tablo 4 : Kırmızı Başlıklı Kız mı? Kırmızı Şapkalı Kız mı?

	Başlık	Yayın Tarihi	Yayınevi	B-A Kız'a ne hediye eder?
1	Al Başlıklı Kız	1942	Maarif Matbaası	Başlık
2	Kırmızı Şapkalı Kız	1945	Işık Basımevi	Şapka
3	Kırmızı Takkeli Kız	1956	Varlık Yayınları	Takke
4	Kırmızı Pelerinli Kız	1963	Bilgi Yayınları	Pelerin
5	Kırmızı Bereli Kız	1963	Ülkü Yayınları	Başlık
6	Kırmızı Başlıklı Kız	1966	İyigün Yayınları	Kırmızı kadifeden bir başlık ile bir pelerin
7	Kırmızı Şapkalı Küçük Kız	1967	Kutulmuş Matbaası	Kırmızı bir şapka
8	Kırmızı Başlıklı Kız	1976	Kurtuluş Yayınları	Kırmızı bir başlıkla bir pelerin
9	Kırmızı Başlıklı Kız	1986	Yüksel Yayınevi	Kukuletalı, kırmızı başlık
10	Kırmızı Başlıklı Kız	1998	Aksoy Yayıncılık	Başlık
11	Kırmızı Başlıklı Kız	1999	İnkılâp Kitapevi Çocuk Yayınları	Şapka
12	Küçük Kırmızı Kız	2000	Engin Yayıncılık	Şapka
13	Kırmızı Başlıklı Kız	2003	Altın Kitaplar	Başlık
14	Kırmızı Başlıklı Kız	2005	Beyaz Balina	Kırmızı Başlıklı bir pelerin
15	Kırmızı Şapkalı Kız	2005	Bilgi Çocuk Yayınları	Başlıklı bir pelerin
16	Kırmızı Başlıklı Kız	2005	Erdem Yayınları	Şapka

17	Kırmızı Başlıklı Kız	2005	Marmara Yayın Dağıtım Pazarlama	Başlık
18	Kırmızı Başlıklı Kız	2006	Timaş Yayınları	Başlık
19	Kırmızı Başlıklı Kız	2007	Morfil Yayınları	Başlık
20	Kırmızı Başlıklı Kız	2007	Altın Kitaplar	Başlık
21	Kırmızı Başlıklı Kız	2008	Beyaz Balina	Parlak kırmızı ve başlığı da olan bir pelerin
22	Kırmızı Başlıklı Kız	2008	Kirpi Yayıncılık	Kırmızı başlığı olan bir pelerin
23	Kırmızı Başlıklı Kız	2008	Timaş Yayınları	Başlık
24	Kırmızı Başlıklı Kız	Tarih yok	Engin Yayınlar	Başlık
25	Kırmızı Başlıklı Kız	Tarih yok	İncim Yayınları	Başlık

■ Başlık ■ Şapka ■ Takke ■ Başlıklı Pelerin

Şekil 2: Kırmızı Başlıklı Kız mı? Kırmızı Şapkalı Kız mı?

Yukarıdaki tabloya bakıldığı zaman, KBK’nın başına taktığı nesne için dört farklı sözcük kullanıldığı görülmektedir. Nesneyi, yirmi beş eserin, on ikisi başlık, beş tanesi şapka, biri takke, yedi tanesi pelerin olarak tanımlamıştır.

Fransızcada “petit chaperon rouge” olan nesne, Almancada “käppchen von rotem Samt” olarak tanımlanmıştır. İngilizceye, “chaperon” “riding hood” ve “käppchen” “cap” olarak çevrilmiştir. Türkçeye ise, 1942’de, Vildan Aşir, C. Perrault’nun eserindeki “chaperon” sözcüğünü dilimize “başlık” olarak aktarmıştır. 1945 yılında, Grimm Kardeşler’in metninde dilimize aktarılan eserde ise “şapka” sözcüğü kullanılmıştır.

1942’de yapılan çeviriden sonra, 1956 yılında yine aynı özgün metinden çeviri yapan Tahsin Yücel, kızın başındaki nesneyi “kırmızı takke” olarak vermiştir. Bu biçimde başlayan farklı başlık kullanımları sonraki yıllarda da devam etmiştir. Kızın başına taktığı nesnenin aynı özgün metne sadık çevirilerde farklılık göstermesi önemli bir inceleme konusudur. Fransızca eserdeki, “chaperon” sözcüğü masalın yazıldığı

dönemde kullanılan bir tür başlıktır. Ortaçağ'dan 17. yüzyıla kadar farklı biçimlerde görülen bu başlık, Fransızca masal üzerine çalışan araştırmacıların da incelediği konulardandır (Garat, 2001; Soriano, 1968).

17. yüzyılda, kadınlar “chaperon à bavolet” olarak adlandırılan bir tür şapka ya da “petit chaperon” takarlardı (bkz. Ek 2, resim 1). Erkekler ise, Ortaçağ'dan beri var olan, farklı biçimlerde kullanılan “chaperon” isimli kumaştan bir nesne kullanırlardı (bkz. Ek 2, resim 2, resim 3, resim 4, resim 5). Fransa'da özellikle aristokrat sınıfta yaygın olarak kullanılan “chaperon”nun dilimizde tam karşılığının olmaması, yerine kullanılan sözcüklerin farklı olmasının nedenlerindendir. Dolayısıyla, masalın Türkçe örneklerine baktığımızda, başlık, takke, şapka, bere gibi farklı başlık biçimlerine rastlamak mümkündür. Kullanımlar arasında, pek yaygın olan pelerin ise “chaperon” kullanım şekillerinden biri olan, boyun ve başı kapatan biçimiyle ele alınmasından kaynaklanmaktadır. Bunun bir örneği de, masalın İngilizce aktarımında görülmektedir. Fransızca masaldaki “chaperon” İngilizceye, “riding hood”, yani binicilik yaparken takılan başlıklı pelerin olarak aktarılmıştır.

Grimm Kardeşler'in masalında ise durum çok daha açıktır; küçük şapka demek olan “käppchen” ile beraber, dilimize Kırmızı Şapkalı Kız olarak geçmiştir ve Kırmızı Başlıklı Kız gibi yaygın bir kullanım kazanmıştır. Ancak, bu masalın İngilizce aktarımında, “käppchen” için “cap” yani pelerin kullanılmaktadır. Türkçe örneklerde var olan pelerin sözcüğü, çevirilerin masalın İngilizcesinden de yapılmış olabilme ihtimalini kuvvetlendirmektedir.

Sonuç olarak, Fransa'dan çıkıp, günümüze gelene kadar, Almanca başta olmak üzere, İngilizce örneklerde de Kız'ın başındaki nesne değişimlere uğramıştır. Ancak Türkçe örneklere baktığımız zaman, çeşitliliğin daha fazla olduğu görülmektedir. Bunun temel nedeni, ilk yazılı hale geldiği dildeki “chaperon” sözcüğünün Türkçe karşılığının olmamasıdır. Ama başa takılan her şey için kullanılabilen başlık, birebir karşılığı olmayan bu sözcüğün yerine kullanılabilecek en uygun sözcüktür. Pelerinli örneklerin çoğunda başlık sözcüğü korunmuştur. Böylece yaygın olarak kullanılan masalın Kırmızı Başlıklı Kız ismiyle de paralellik sağlanmıştır. Bunun yanında, masal kitaplarının kapaklarında ya da içlerinde bulunan illüstrasyonlarla, nesne, başlıklı pelerin, pelerin, şapka olarak zenginleşmektedir.

5.2.1.3. Büyükanne, Kız ve Başlık

Masalda Kız'ın kafasına taktığı şeyin, başlık mı, şapka mı, başlıklı pelerin mi olduğu tartışılırken, buna ilişkin bir başka konu daha inceleme alanına girmiştir: Büyükanne, başlık ve Kız arasındaki ilişki. Büyükanne'nin bu başlığı yaptırıp yaptırmadığı, kendisinin yapıp yapmadığı ya da örüp örmediği gibi küçücük bir bilgi, aslında farkında olmadan, başlığın biçimiyle ilgili ipuçları taşımaktadır.

Tablo 5 : Kırmızı Başlık Nasıl Ortaya Çıkar?

	Başlık	Yayın Tarihi	Yayınevi	B-A Kız'a ne hediye eder?
1	Al Başlıklı Kız	1942	Maarif Matbaası	Diktirmiş
2	Kırmızı Şapkalı Kız	1945	Işık Basımevi	Hediye etmiş
3	Kırmızı Takkeli Kız	1956	Varlık Yayınları	Yaptırmış
4	Kırmızı Pelerinli Kız	1963	Bilgi Yayınları	Dikmiş
5	Kırmızı Bereli Kız	1963	Ülkü Yayınları	Vermiş
6	Kırmızı Başlıklı Kız	1966	İyigün Yayınları	Almış
7	Kırmızı Şapkalı Küçük Kız	1967	Kutulmuş Matbaası	Anne dikmiş
8	Kırmızı Başlıklı Kız	1976	Kurtuluş Yayınları	Armağan etmiş
9	Kırmızı Başlıklı Kız	1986	Yüksel Yayınevi	Hediye etmiş
10	Kırmızı Başlıklı Kız	1998	Aksoy Yayıncılık	✕
11	Kırmızı Başlıklı Kız	1999	İnkılâp Kitapevi Çocuk Yayınları	Hediye etmiş
12	Küçük Kırmızı Kız	2000	Engin Yayıncılık	Yaptırmış
13	Kırmızı Başlıklı Kız	2003	Altın Kitaplar	Hediye etmiş
14	Kırmızı Başlıklı Kız	2005	Beyaz Balina	Armağan etmiş
15	Kırmızı Şapkalı Kız	2005	Bilgi Çocuk Yayınları	Dikmiş
16	Kırmızı Başlıklı Kız	2005	Erdem Yayınları	Yapmış
17	Kırmızı Başlıklı Kız	2005	Marmara Yayın Dağıtım Pazarlama	Diktirmiş
18	Kırmızı Başlıklı Kız	2006	Timaş Yayınları	Örmüş
19	Kırmızı Başlıklı Kız	2007	Morfil Yayınları	✕
20	Kırmızı Başlıklı Kız	2007	Altın Kitaplar	✕
21	Kırmızı Başlıklı Kız	2008	Beyaz Balina	Yapmış
22	Kırmızı Başlıklı Kız	2008	Kirpi Yayıncılık	Anne almış
23	Kırmızı Başlıklı Kız	2008	Timaş Yayınları	Örmüş
24	Kırmızı Başlıklı Kız	Tarih yok	Engin Yayınlar	Örmüş
25	Kırmızı Başlıklı Kız	Tarih yok	İncim Yayınları	✕

■ B-A kendi yapmış ■ B-A yaptırmış
■ B-A hediye etmiş ■ Anne almış
■ Böyle bir bilgi yok ■ B-A vermiş

Şekil 3: Kırmızı Başlık Nasıl Ortaya Çıkar?

Yukarıdaki tabloya bakarak, ortaya çıkan sonuçlar iki aşamada incelenebilir. İlki, yapılan eylemin başlık ve yapısı hakkında, ikincisi ise kültürel aktarım açısından bakıldığında hedef kültüre yönelik ipucu niteliği taşımasıdır.

Başlığın niteliği açısından, yaklaştığımız zaman, büyükanne ile ilgili olarak başlığa dair iki eylem olduğu görülmektedir. Birincisi, büyükannenin başlığı kendisinin ürettiği, ördüğü, yaptığı, diktirdiği...; ikincisi ise, büyükannenin başlığı aldığı ve bir başkasına ürettirdiği, yaptırdığı, diktirdiği ve sadece başlığı verdiğidir. C. Perrault'nun masalında, Büyükanne'nin Kız'a verdiği başlığı bir başkasına ürettirdiği bilinmektedir. Buradaki esas sorun, başlığın tam olarak ne olduğunun bilinmemesinden kaynaklanabilir, örneğin, şapka biçimde bir başlık ise, büyükannenin bunu kendisinin yapması zor olabileceğinden, bu işin ehli bir kişiye yaptırmış olabilir. Türkçede kullanım açısından bakıldığında da, şapkalar pek örülebilir nesneler ya da dikilebilir nesneler değildir, şapkalar yaptırılırlar. Ama başlıklar, özellikle de başlıktan kastedilen pelerinli bir başlık ise diktirmek bu eylem için en uygun fiil olacaktır.

Bunların yanı sıra, kültürel bir bakış açısıyla yaklaştığımızda ise, büyükanneler, Türk kültüründe, torunlarına ve hatta tüm sevdiklerine, çeşitli zamanlarda, çeşitli giyecekler, kazaklar, atkılar, bereler, yelekler, vb. örmeleriyle bilinirler. Dolayısıyla, Büyükanne ve Kız arasındaki sevgiyi göstermenin en basit yolu, çok sırada bir fiil gibi görünen örmek fiilinin altında yatan kültürel arka planda gizli olduğundan, onu

kullanmaktır. Çünkü masalda, büyükanne torununa olan sevgisini gösterme amacıyla, ona bir başlık hediye etmiştir.

Türkçedeki masallara tekrar baktığımızda, dört masalın bu eyleme dair hiçbir bilgi aktarmadığı dikkat çekmektedir. Bu duruma, masalın amacı doğrultusunda yaklaştığımız zaman, masalın esas unsurunun Kurt ve Kız arasındaki ilişki olmasından dolayı, aile fertlerinin ilişkilerine hiç değinmeyerek doğrudan konunun özüne inilmiş olması anlaşılır bir nedendir.

Bir de konuyu yalnızca, armağan etmiş, hediye etmiş ya da vermiş sözleriyle anlatan masallar bulunmaktadır. Bu masallar da, başlığın nasıl ve kim tarafından yapıldığının önemi yoktur; önemli olan, kızın bir başlığının olması ve onu taktığı için Kırmızı Başlıklı Kız lakabını edinmiş olmasıdır.

Son olarak, konudan tamamen uzaklaşan iki masal vardır ki, büyükanne ögesini, onun kız ile olan ilişkisini ortadan kaldırmış ve başlığın anne tarafından alındığını belirtmiştir. Yine bu masallarda da, B-A'nin başlığı hediye etmesi durumundaki gibi, başlığı kimin aldığının, kimin yaptığının, kime yaptırıldığının değil, kızın bir başlık takıyor olmasının esas amaç olduğu görülmektedir ki.

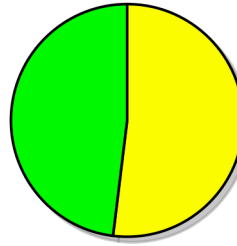
5.2.1.4. Anne'nin Uyarıları

C. Perrault'nun masalını okuyunca akıllarda uyanan sorulardan biri de, ormanda kurt gibi kötü bir hayvanın olabileceğini düşünerek annenin kızını neden uyarmadığıdır. Bu sorunun cevabı, C. Perrault'nun kendi eklediği kıssadan hissesinde, kurt diyerek genç erkekleri kastetmiş olduğunu açıklaması ve o kısımda kızları bizzat kendi uyarmak istemesi olabilir. Buna karşın, bu tarz bir soru, Grimm Kardeşler'in masalını okuyunca kafalarda belirmez; çünkü Anne kızını uyarır ama ne yazık ki o da Kurt'a karşı yapılmış bir uyarı değildir. Anne yalnızca Kız'a yolda uslu uslu yürümesini söylemektedir. Fakat zaman içinde, masalın değişen amacı ve hedef kitleleriyle beraber, Anne'nin kızını Kurt'a karşı uyardığı örneklerle rastlamak mümkündür.

Tablo 6 : Anne'nin Uyarıları

	Başlık	Yayın Tarihi	Yayınevi	Anne Kız'ı uyarır mı?
1	Al Başlıklı Kız	1942	Maarif Matbaası	×
2	Kırmızı Şapkalı Kız	1945	Işık Basımevi	×
3	Kırmızı Takkeli Kız	1956	Varlık Yayınları	×

4	Kırmızı Pelerinli Kız	1963	Bilgi Yayınları	×
5	Kırmızı Bereli Kız	1963	Ülkü Yayınları	✓
6	Kırmızı Başlıklı Kız	1966	İyigün Yayınları	✓
7	Kırmızı Şapkalı Küçük Kız	1967	Kutulmuş Matbaası	×
8	Kırmızı Başlıklı Kız	1976	Kurtuluş Yayınları	✓
9	Kırmızı Başlıklı Kız	1986	Yüksel Yayınevi	✓
10	Kırmızı Başlıklı Kız	1998	Aksoy Yayıncılık	✓
11	Kırmızı Başlıklı Kız	1999	İnkılâp Kitapevi Çocuk Yayınları	×
12	Küçük Kırmızı Kız	2000	Engin Yayıncılık	×
13	Kırmızı Başlıklı Kız	2003	Altın Kitaplar	×
14	Kırmızı Başlıklı Kız	2005	Beyaz Balina	×
15	Kırmızı Şapkalı Kız	2005	Bilgi Çocuk Yayınları	✓
16	Kırmızı Başlıklı Kız	2005	Erdem Yayınları	✓
17	Kırmızı Başlıklı Kız	2005	Marmara Yayın Dağıtım Pazarlama	×
18	Kırmızı Başlıklı Kız	2006	Timaş Yayınları	✓
19	Kırmızı Başlıklı Kız	2007	Morfil Yayınları	✓
20	Kırmızı Başlıklı Kız	2007	Altın Kitaplar	×
21	Kırmızı Başlıklı Kız	2008	Beyaz Balina	✓
22	Kırmızı Başlıklı Kız	2008	Kirpi Yayıncılık	✓
23	Kırmızı Başlıklı Kız	2008	Timaş Yayınları	✓
24	Kırmızı Başlıklı Kız	Tarih yok	Engin Yayınlar	×
25	Kırmızı Başlıklı Kız	Tarih yok	İncim Yayınları	✓

■ Uyarı var ■ Uyarı yok

Şekil 4: Anne'nin Uyarıları

Yukarıdaki masalların incelendiği tabloya bakıldığında, yirmi beş masalın on iki tanesinde uyarının bulunmadığını, on üç tanesinde ise bulunduğu fark edilmektedir.

1942 ve 1956'da basılmış kitaplar, C. Perrault'nun yapıtını özgün metin olarak ele alan çeviriler olmalarından ötürü, böyle bir içeriğe sahip olmamaları doğaldır. Aynı şekilde 1945'de basılan eser de Grimm Kardeşler'in metnini özgün metin olarak kabul ederek çevrilmiştir. Ancak daha sonra basılmış eserlere bakıldığında, uyarının bulunması ve bulunmaması oranının neredeyse yarı yarıya olduğu görülür. Masalı

yeniden piyasaya süren, yayınevleri, çevirmenler, hatta yazarlar, kafalarda belirme ihtimali çok yüksek olan, annenin kızını neden uyarmadığı sorusuna, basımdan önce bir yanıt verme amacıyla, masala böyle bir ekleme yapmışlardır. Günümüzde, aile fertlerinin ve özellikle ebeveynlerin, çocuklarını, hayatta karşılarına çıkacak kötülüklerle karşı uyarmaları, onları bu kötülüklerle karşı karşıya geldiklerinde nasıl davranmaları gerektiği üzerine eğitmeleri, ebeveynlik görevlerinden sayılmaktadır. Dolayısıyla, anne olarak, kadının görevlerinden biri de, kızını, yola çıkmadan evvel, karşısına çıkacak kötülükler konusunda bilgilendirmesidir. Kimi zaman, dikkatli olması gerektiğini söyleyerek, kimi zaman, yabancılarla konuşmamasını öğütleyerek kimi zaman da, yoldan ayrılmamasını tembihleyerek anne bu görevini yerine getirir.

Bu durum, ebeveynlerin görevlerini, aile fertleri ve çocuklar arasındaki ilişkileri, çocukların çevreleri hakkında ve çevrelerinden gelecek zararların en aza indirilmesi için önceden bilgilendirilmesini ve bunun gerekliliğini, masalın, yüzyıllar içerisinde nasıl değişerek, toplumların nerelerden nerelere geldiğini göstermektedir.

Bunların yanı sıra, masalın amacı da üç yüz yıl içerisinde farklılaşmıştır. İlk olarak eğlendirici olan masal, 19. yüzyılda eğitici bir biçim kazanmış, 21. yüzyılda ise, eğitici olma amacının bir kısmını kaybederek yalnızca, anne sözünden çıkan çocukların nasıl cezalandırılacaklarını gösteren, ders verme amaçlı bir masal haline bürünmüştür.

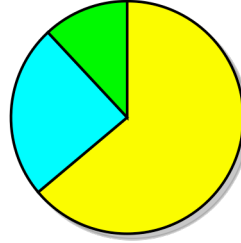
5.2.1.5. Anne'nin Büyükanne'nin Hastalığından Haberinin Olup Olmaması

Aile ilişkileri üzerine bu derece, detaylı incelenen bu masalda, böyle bir durumun varlığı ya da yokluğu da önemli öğelerdendir. Çünkü Anne'nin, Büyükanne'nin hastalığından haberdar olması, sürekli bir ilişki içinde olduklarının göstergesi sayılmaktadır. Her ne kadar Büyükanne ormanın başka bir köşesinde oturuyorsa da, Anne ile ilişkilerinin devamlılığı, aile ilişkilerinin önemi açısından bilgilendirici niteliktedir.

Tablo 7 : Anne'nin Büyükanne'nin Hastalığından Haberinin Olup Olmaması

	Başlık	Yayın Tarihi	Yayınevi	Anne B-A'nın hastalığını biliyor mu?
1	Al Başlıklı Kız	1942	Maarif Matbaası	× (P)
2	Kırmızı Şapkalı Kız	1945	Işık Basımevi	✓
3	Kırmızı Takkeli Kız	1956	Varlık Yayınları	× (P)
4	Kırmızı Pelerinli Kız	1963	Bilgi Yayınları	×

5	Kırmızı Bereli Kız	1963	Ülkü Yayınları	✓
6	Kırmızı Başlıklı Kız	1966	İyigün Yayınları	✓
7	Kırmızı Şapkalı Küçük Kız	1967	Kutulmuş Matbaası	✓
8	Kırmızı Başlıklı Kız	1976	Kurtuluş Yayınları	✓
9	Kırmızı Başlıklı Kız	1986	Yüksel Yayınevi	✓
10	Kırmızı Başlıklı Kız	1998	Aksoy Yayıncılık	✗
11	Kırmızı Başlıklı Kız	1999	İnkılâp Kitapevi Çocuk Yayınları	✓
12	Küçük Kırmızı Kız	2000	Engin Yayıncılık	✗
13	Kırmızı Başlıklı Kız	2003	Altın Kitaplar	✗ (P)
14	Kırmızı Başlıklı Kız	2005	Beyaz Balina	✓
15	Kırmızı Şapkalı Kız	2005	Bilgi Çocuk Yayınları	✓
16	Kırmızı Başlıklı Kız	2005	Erdem Yayınları	✓
17	Kırmızı Başlıklı Kız	2005	Marmara Yayın Dağıtım Pazarlama	✓
18	Kırmızı Başlıklı Kız	2006	Timaş Yayınları	✓
19	Kırmızı Başlıklı Kız	2007	Morfil Yayınları	✓
20	Kırmızı Başlıklı Kız	2007	Altın Kitaplar	✗
21	Kırmızı Başlıklı Kız	2008	Beyaz Balina	✓
22	Kırmızı Başlıklı Kız	2008	Kirpi Yayıncılık	✓
23	Kırmızı Başlıklı Kız	2008	Timaş Yayınları	✓
24	Kırmızı Başlıklı Kız	Tarih yok	Engin Yayınlar	✗
25	Kırmızı Başlıklı Kız	Tarih yok	İncim Yayınları	✗

■ Haber var ■ Haber yok ■ Duymuş

Şekil 5: Anne'nin Büyükanne'nin Hastalığından Haberinin Olup Olmaması

Yukarıdaki, masallar incelendiği zaman yirmi beş masalın on altı tanesinde, Anne'nin B-A'nin hasta olduğuna dair haberinin olduğu görülmektedir. Anne, Büyükanne'nin hasta olduğunu öğrenmiş ve iyileşmesi için, ona içerisinde yiyecekler bulunan bir sepet hazırlayarak kızına vermiştir. Buradan da, Anne'nin Büyükanne'nin hastalığı ile ilgili, çeşitli endişeler duyduğu ve ona iyi gelmesi amacıyla özel bir şeyler hazırladığı sonuçları çıkarılabilir.

Diğer, dokuz masalın üç tanesi, Büyükanne ve hastalığından C. Perrault'nun masalındaki kadar söz edilmiştir. C. Perrault'nun masalında, anne, büyükannenin hasta olduğunu duymuştur, kesin bir bilgiye sahip değildir. Daha önceden hazırlamış olduğu yiyeceklerden bir sepet yaparak, duyduklarının doğru olup olmadığını öğrenmesi için kızını büyükannesine gönderir. 17. yüzyılda, o dönemin koşullarında, Büyükanne ormanın bir ucunda yaşadığı için sürekli iletişim içinde olmamaları normal sayılırken, günümüzdeki gibi, teknoloji çağında, her dakika herkes her istediği insanlar haberleşebiliyorken, Anne'nin Büyükanne'nin hastalığından haberdar olmaması, aile ilişkileri açısından sorun olduğuna dair bir işaret olarak yorumlanabilir.

Bunun yanı sıra, masalın gelişimi açısından önemli olan nokta, Büyükanne'nin hasta olup olmaması değil, Kız'ın evden çıkarak orman yolundan geçecek bir nedeni olmasıdır. Bu nedenle, geriye kalan altı masalda Büyükanne'nin hastalığından hiç bahsedilmez. Anne kızına yalnızca büyükannesine götürmesi için bir sepet verir ve selamlarını iletmesini ister.

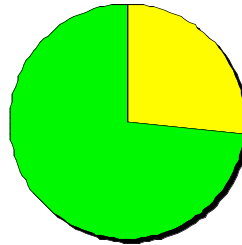
Hastalık öğesinin çıkarılması, masalın amacı doğrultusunda, esas odağının Kız ve Kurt'un karşılaşması olmasından kaynaklanabileceği gibi, hastalık gibi kötü bir düşünceyle çocuk kitlenin canının sıkılmaması da olabilir.

5.2.1.6. Anne'nin Kızına Nasıl Davranması Gerektiğini Söylemesi

Masalın, 17. yüzyıldan, 19. yüzyıla geçerken, hedef kitlesinin değişmesi ile birlikte, hedef kitleye yönelik amacı da değişmiştir. Daha önceleri, eğlence amaçlı anlatılan masal, Grimm Kardeşler ile birlikte eğitici, öğretici bir şekle bürünmüştür. Görgü kurallarının öğretilmesi de, çocukların eğitimin bir parçasını oluşturmaktadır. Aile tarafında verilen bu eğitim, toplumsal gereklilikler açısından da vazgeçilmezler arasındadır. Bu nedenle, Grimm Kardeşler'in masalında, Anne tarafından uyarılar yapıldığı görülür. Anne, KBK'a, büyükannesinin evine vardığı zaman, «günaydın» demesini ve eve girer girmez etrafa bakmaması gerektiğini söyleyerek, kızını görgü kuralları açısından uyarmıştır.

Tablo 8 : Anne'nin Kızına Nasıl Davranması Gerektiğini Söylemesi

	Başlık	Yayın Tarihi	Yayınevi	Anne Kız'a nasıl davranması gerektiğini söyler mi?
1	Al Başlıklı Kız	1942	Maarif Matbaası	×
2	Kırmızı Şapkalı Kız	1945	Işık Basımevi	✓
3	Kırmızı Takkeli Kız	1956	Varlık Yayınları	×
4	Kırmızı Pelerinli Kız	1963	Bilgi Yayınları	✓
5	Kırmızı Bereli Kız	1963	Ülkü Yayınları	✓
6	Kırmızı Başlıklı Kız	1966	İyigün Yayınları	×
7	Kırmızı Şapkalı KüçükKız	1967	Kutulmuş Matbaası	×
8	Kırmızı Başlıklı Kız	1976	Kurtuluş Yayınları	×
9	Kırmızı Başlıklı Kız	1986	Yüksel Yayınevi	✓
10	Kırmızı Başlıklı Kız	1998	Aksoy Yayıncılık	×
11	Kırmızı Başlıklı Kız	1999	İnkılâp Kitapevi Çocuk Yayınları	×
12	Küçük Kırmızı Kız	2000	Engin Yayıncılık	×
13	Kırmızı Başlıklı Kız	2003	Altın Kitaplar	×
14	Kırmızı Başlıklı Kız	2005	Beyaz Balina	×
15	Kırmızı Şapkalı Kız	2005	Bilgi Yayınevi	×
16	Kırmızı Başlıklı Kız	2005	Erdem Yayınları	×
17	Kırmızı Başlıklı Kız	2005	Marmara Yayın Dağıtım Pazarlama	×
18	Kırmızı Başlıklı Kız	2006	Timaş Yayınevi	×
19	Kırmızı Başlıklı Kız	2007	Morfil Yayınları	×
20	Kırmızı Başlıklı Kız	2007	Altın Kitaplar	×
21	Kırmızı Başlıklı Kız	2008	Beyaz Balina	×
22	Kırmızı Başlıklı Kız	2008	Kirpi Yayıncılık	×
23	Kırmızı Başlıklı Kız	2008	Timaş Çocuk	×
24	Kırmızı Başlıklı Kız	Tarih yok	Engin Yayınlar	×
25	Kırmızı Başlıklı Kız	Tarih yok	İncim Yayınları	×

■ Söylüyor ■ Söylemiyor

Şekil 6: Anne'nin Kızına Nasıl Davranması Gerektiğini Söylemesi

Tabloya baktığımız zaman, 1945 yılında Grimm Kardeşler'in dilimize ilk aktarımlarından olan masal örneğinde, bu ögenin var olduğunu görülmektedir. Daha sonra yapılan basımların sadece üç tanesinin yer verdiği bu öge, geriye kalan yirmi bir masalın hiç birinde bulunmamaktadır. Çoğu masalda, anne figürü yalnızca, kızına, sepet verme ve kızını ormana yollama göreviyle var olduğundan masalların çoğunun bu konuyu atlaması doğal karşılanabilir.

21. yüzyıla gelindiğinde, masalın amacı artık çocukları her açıdan eğitmek olmaktan çıkmıştır. Masal, onları yapmamaları gereken bir şeyi yaptıkları zaman başlarına neler gelebileceğini gösterecek biçimde yeniden yaratılmıştır. Annesinin sözünü dinlemeyen Kız cezasını çekecektir, ama bu ceza, büyükannesine güneydın demediği için değil, konuşmaması gereken kurtla konuştuğu, yolda oyalandığı için gerçekleşecektir. Dolayısıyla, odak noktası, Kurt ve Kız arasındaki olaylar zinciri olduğundan dolayı, görgü kurallarına ait öğelerin çıkarılması normal karşılanabilecek bir durumdur.

5.2.1.7. Okul Ögesi

Grimm Kardeşler ve C. Perrault masallarının amaçları arasındaki farkı ve hedef kitlenin ne yönde değiştiğini en açık şekilde orta koyan öge, Kurt'un Kız'a “okula gider gibi dosdoğru yürüyorsun” cümlesindeki «okul» sözcüğüdür.

Tablo 9 : Okul Ögesi

	Başlık	Yayın Tarihi	Yayınevi	Kurt'un «okul» sözcüğünü kullanması
1	Al Başlıklı Kız	1942	Maarif Matbaası	×
2	Kırmızı Şapkalı Kız	1945	Işık Basımevi	✓
3	Kırmızı Takkeli Kız	1956	Varlık Yayınları	×
4	Kırmızı Pelerinli Kız	1963	Bilgi Yayınları	×
5	Kırmızı Bereli Kız	1963	Ülkü Yayınları	×
6	Kırmızı Başlıklı Kız	1966	İyigün Yayınları	×
7	Kırmızı Şapkalı Küçük Kız	1967	Kutulmuş Matbaası	×
8	Kırmızı Başlıklı Kız	1976	Kurtuluş Yayınları	×
9	Kırmızı Başlıklı Kız	1986	Yüksel Yayınevi	×
10	Kırmızı Başlıklı Kız	1998	Aksoy Yayıncılık	×
11	Kırmızı Başlıklı Kız	1999	İnkılâp Kitapevi Çocuk Yayınları	×
12	Küçük Kırmızı Kız	2000	Engin Yayıncılık	×
13	Kırmızı Başlıklı Kız	2003	Altın Kitaplar	×
14	Kırmızı Başlıklı Kız	2005	Beyaz Balina	×
15	Kırmızı Şapkalı Kız	2005	Bilgi Yayınevi	×

16	Kırmızı Başlıklı Kız	2005	Erdem Yayınları	×
17	Kırmızı Başlıklı Kız	2005	Marmara Yayın Dağıtım Pazarlama	×
18	Kırmızı Başlıklı Kız	2006	Timaş Yayınevi	×
19	Kırmızı Başlıklı Kız	2007	Morfil Yayınları	×
20	Kırmızı Başlıklı Kız	2007	Altın Kitaplar	×
21	Kırmızı Başlıklı Kız	2008	Beyaz Balina	×
22	Kırmızı Başlıklı Kız	2008	Kirpi Yayıncılık	×
23	Kırmızı Başlıklı Kız	2008	Timaş Yayınları	×
24	Kırmızı Başlıklı Kız	Tarih yok	Engin Yayınlar	×
25	Kırmızı Başlıklı Kız	Tarih yok	İncim Yayınları	×

Yukarıdaki, yirmi beş masala baktığımızda, mavi renkle belirtilen, 1945 yılında dilimize kazandırılan Grimm Kardeşler masalı dışında diğer yirmi dört masalın hiç birinde, görgü kuralları öğeleri gibi okul kavramına da yer verilmediği görülmektedir. 19. yüzyıl ve sanayi devriminden itibaren, ortaya çıkan çocukların eğitimi, okul, öğretim gibi kavramlar, hayatın içinde kendilerine o kadar hızlı yer edinmişlerdir ki, varlıkları artık su götürmez bir gerçeğe dönüştüğünde, yoklukları fark edilebilir olsa bile, var olduklarını vurgulayacak öğelere gerek kalmamıştır.

Özellikle 20. ve 21. yüzyılda, okul ve eğitim, insan hayatına, altı yaşında, bazen daha öncesinde girer ve en az on sekiz yaşına kadar, hayatının odağında olmaya devam eder; dolayısıyla artık günümüzde, okul kavramına yapılacak bir göndermenin 19. yüzyıldaki bir etkisi hem olmayacaktır hem de yüksek ihtimalle gözlerden de kaçacaktır. 17. yüzyılda böylesi bir kavramın hiç olmaması ve 19. yüzyıla damgasını vuran öğelerden biri olması dolayısıyla Grimm Kardeşlerin masalının dönemsel özellikleri arasında var olsa da, okul kavramı 21. yüzyılın kanıksanmış öğelerindendir. Yeni basılan kitaplarda, bu öğeye yer verilmemesi, masalın esas amacına yönelik olarak yaklaşıldığında anlaşılabilir bir durumdur.

5.2.2. İçerik Bakımından İnceleme

5.2.2.1. Masalın Başlığı

Türkçe örneklerde dikkat çeken noktalardan ilki masalın farklı başlıklarla basılmış olmasıdır. Fransızcası *Le petit Chaperon Rouge* olan masalın, Almanca başlığı *Rotkäppchen*'dir. Masal, Türkçede ise sekiz ayrı başlıkla yayınlanmıştır. Aşağıdaki örnekler başlıkları açısından incelenmektedir ve farklı başlıklar kullanılarak yapılan basımların ilk yayınları bulunmaktadır.

Tablo 10 : Masalın Başlığı

Başlık	Yayınevi	Yayın Tarihi
Al Başlıklı Çocuk	Maarif Matbaası	1942
Kırmızı Şapkalı Kız	Işık Basımevi	1945
Kırmızı Başlıklı Kız	Ülkü Kitapyurdu	1947
Kırmızı Takkeli Kız	Varlık Yayınları	1956
Kırmızı Bereli Kız	Ülkü Yayınları	1963
Kırmızı Pelerinli kız	Bilgi yayınları	1963
Kırmızı şapkalı küçük kız	Kutulmuş Matbaası	1967
Küçük Kırmızı Kız	Engin Yayıncılık	2000

Yukarıdaki tabloya baktığımız zaman, kız ve kırmızı sözcüklerinin ortak olduğu, değişken ögenin ise kızın başına taktığı nesne olduğu fark edilmektedir. Ancak, özgün metin olarak kabul ettiğimiz masalın, ne Fransızca başlığında ne de Almanca başlığında “kız” sözcüğü yer almamaktadır. Almanca masalın başlığı *Rotkäppchen*, küçük kırmızı şapka anlamına gelmekteyken, Fransızcası *Le petit Chaperon Rouge* yani küçük kırmızı başlık anlamına gelmektedir.

Masal metninin içine girilmeden evvel, masal kahramanının kim olduğu bilinmemektedir. Kırmızı sıfatından dolayı cinsiyet açısından ipucu taşıyor olsa da, kahramanın yaşı, kadın ya da kız oluşuna dair herhangi bir işaret masalın başlığında yer almamaktadır. Masalın içeriğine bakıldığında ise, kahramanımızın bir “kız” olduğu ve onu çok seven büyükannesi tarafından verilen kırmızı başlığını hiç çıkarmadığı için, “Küçük Kırmızı Başlık” (*Le petit Chaperon Rouge*) ya da “Küçük Kırmızı Şapka” (*Rotkäppchen*) lakabını edindiği görülmektedir.

Türkçe örneklerde ise, Fransızca ve Almancada, masalın içine girene kadar gizli kalan kahramanın başlıkla beraber daha ilk aşamada açık edildiği görülmektedir. Ancak, Türkçenin yapısı gereği gizlilik ortadan kalmak zorunda kalmaktadır. Taktığınız lakap eğer o kişinin düzenli olarak üzerinde taşıdığı bir nesneden yola çıkılarak konuyor ise, -lı,-li eki kullanılarak belirtilmektedir. Buradan yola çıktığımızda, özgün metne sadık kalarak, gizliliği korumak adına çeviri yapıldığında, başlığın Küçük Kırmızı Başlıklı olması gerekmektedir. Ancak, söz konusu metin bir masal olduğu, hedef kitlesi çocuklar olduğu ve amacı, onlara bir ders vermek olduğu için, 17. yüzyılda C. Perrault’nun korumak istediği gizliliği korumanın şart olmadığı görülmektedir.

Tablodaki en son örnekte, ortak öğeler korunmuş; bunun yanında kızın lakabı olan başlık sözcüğü kaldırılmıştır. Ancak, masalın kahramanının gizliliğini yok eden “kız” sözcüğü kullanılarak masalın temel ögesi atlanmıştır.

Bunların yanında, masalın iki Türkçe örneğinde, Kız’ın yaşından da bahsedildiği fark edilmiştir. 1986 yılında, Yüksel Yayınevi tarafından yayınlanan masalda, Kız’ın altı yaşında olduğu ve Engin Yayınlar’ın tarihi belli olmayan kitabında da, yedi yaşında olduğundan bahsedilmektedir. Kız sözcüğünün kullanılmasının yanında bir de kızın yaşından bahsedilmesi, kahramanın gizliliğini tamamen ortadan kaldırmıştır.

Sonuç olarak, masalı yazılı hale getirenlerin, özellikle korumak istediği, kişinin kimliği ile ilgili öge, Türkçe masalarda korunamamıştır. Zaman içinde değişen hedef kitle ve amaç doğrultusunda artık kahramanın kimliğinin gizli olmasının bir önemi kalmamıştır. Aksine kahramanın küçük bir kız çocuğu olması ve annesinin sözünü dinlemediği için cezalandırılması masalın hedef kitleye yönelik esas amacına denk düşmektedir.

5.2.2.2. Masal Kahramanlarına Verilen İsimler

Örneklerde dikkat çeken öğelerden biri de “Grand-mère” için kullanılmış sözcüklerdir. Türkçede annenin annesi ile babanın annesi için iki ayrı kelime kullanılıyor olsa da, Fransızcada, Almandada ve İngilizcede, hem annenin hem de babanın annesini ifade etmek için tek sözcük kullanılmaktadır.

Tablo 11 : Masal Kahramanlarından Büyükanne

Grand-mère	Yayınevi	Yayın Tarihi
Anneanne	Işık Basımevi	1945
	Bilgi yayınevi	2005
	Altın Kitaplar	2007
Babaanne	Engin Yayınlar	2000
Nine	Beyaz Balina	2005
	Timaş Yayınları	2006
Büyükanne	Maarif Matbaası	1942
	Varlık Yayınevi	1956
	Bilgi Yayınları	1963
	Ülkü Yayınları	1963
	İyigün yayınları	1966
	Kutulmuş Matbaası	1967
	Kurtuluş Yayınları	1976
	Yüksel Yayınevi	1986
	Aksoy Yayıncılık	1998
	İnkılâp Yayınevi	1999

	Erdem yayınları	2005
	Altın Kitaplar	2007
	Morfil Yayıncılık	2007
	Kirpi yayıncılık	2008
	Beyaz Balina	2008

Dilimizde, annenin annesi ve babanın annesi için anneanne ve babaanne olmak üzere iki farklı kullanım vardır. Fransızcada her ikisi için de “grand-mère”, Almancada her ikisi için de “Großmutter” sözcüğü kullanılmaktadır. Bu durum, masalın dilimize aktarımında farklı seçenekler biçimde karşımıza çıkmıştır. Masalın içeriği açısından bakıldığında, sepetleri gönderen kişi anne olduğu için, büyükanneyi “anneanne” olarak aktarmak anlaşılır bir durumdur. Büyükanne kullanımı her ne kadar, kültür içerisinde anneanne ve babaannelerimize hitap şekillerimizden olmasa da, dilimize aktarılmış metinlerde, sinema çevirilerinde sıkça karşımıza çıkmaktadır. Nine sözcüğü ise, halk arasında yaygın kullanımı olan ve büyükanne gibi, ailenin her iki tarafına da gönderme yapan bir sözcüktür. Fakat masalın eksik karakterlerinden olan babanın annesine masalda yer verilmesi, eksik karakterin bir şekilde tamamlanmasına yardımcı olmaktadır.

Sonuçta, masalın hedef kitlesi içerisinde yer alan tek bir kesim ve sınıf yoktur; her kesimden, her sosyal sınıftan çocuklara hitap eden masal, hedef kitlesine göre belli değişikliklere başvurmaktadır. Toplumun şartlarının gerektirdiği biçimde, o yaşam koşulları içerisinde var olan şahıslara yer verilmesi, masalın hedef kitlesindeki çeşitliliği ortaya koymaktadır.

5.2.2.3. Masalın Karakterleri

Masal, aktarımı sırasında, karakterleri açısından çeşitli ekleme-çıkarmalara maruz kalmıştır. Fransız sözlü geleneğinden yazılı edebiyatına aktarımı sırasında başlayan bu ekleme çıkarmalar, Fransızcadan Almancaya aktarımda da kendine yer bulmuş ve Türkçe aktarımlarında da sıkça gözlemlenmiştir.

5.2.2.3.1. Ana Karakterlerdeki “Ekleme-Çıkarma”lar

Masalın Fransızcasında dört, Almancasında ise beş ana karakter bulunmaktadır. Bunlar sırasıyla, Anne, KBK, B-A ve Kurt’tur; Almanca masalda bir de KBK’ı Kurt’un karnından kurtaran Avcı bulunmaktadır. Türkçe örneklere baktığımızda ise,

Tablo 12 : Ana Karakterlerdeki “Ekleme-Çıkarma”lar

Çıkarılan Karakter	Eklenen Karakter	Yazar / Yayınevi	Yayın Tarihi
Avcı	Oduncu Baba	Ülkü Yayınları	1963
Avcı	Küçük Tavşanlar	Aksoy Yayıncılık	1998
Avcı	Orman Bekçisi	Erdem Yayınlar	2005
Avcı	Baba	Beyaz Balina	2008

Fransızca masal, Kurt’un Kız’ı yemesiyle bittiği için, ana karakterler sayısı dörtte kalmıştır. Buna karşın, Almanca masalda Kız’ı ve B-A’yi kurtarmak için Avcı karakteri ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla Avcı, masalın ana karakterlerinden birini oluşturur. Kurt’un Kız’ı yemesiyle bitmeyen dört tane masalda avcı karakterinin olmadığını görülmektedir. Avcı yerine, küçük tavşanlar, orman bekçisi, oduncu baba ya da baba eklenmiş karakterlerdendir.

Hem Fransızca hem de Almanca masalda “baba” karakteri yer almamaktadır. Hatta Fransızca masalın özelliklerinden biri, içeriğinde tek erkek karakter olarak Kurt’u barındırıyor olmasıdır. Fakat kültürlerarası aktarım esnasında, 1942’den bu yana ortaya çıkan örneklerin kimisinde bu eksik Baba karakterinin eklendiği görülmektedir. Avcı yerine kızı, Baba ya da Oduncu Baba kurtarmakta ve bir baba olarak görevini yerine getirmektedir. Bu yöntem ile eksik kalan baba figürü varlığıyla kurtarıcı olarak kendini göstermektedir. Toplumumuzda, baba figürünün önemli bir yeri olmasından dolayı, karakterin eklenmesi, bu durumun yansıtılması açısından önemlidir.

Avcı yerine kızı kurtaran “Orman Bekçisi” ise, ormanın içerisinde kimseye zarar verme amacı olmadan, orada bulunan hayvanları koruma ve düzeni sağlama görevi ile avcı karakterinin olası negatif etkisini ortadan kaldırmaktadır.

Avcı yerine kızı kurtaran “küçük tavşanlar”, bu masalın, çocuk hedef kitlesine yönelik daha ılımlı bir yaklaşımdır. Kötülük yapan Kurt’un daha sevimli bir cezayla yaptığı kötülükten ders çıkarması sağlanmıştır.

Sonuç olarak bu tablolara baktığımız zaman, hedef kitleyi çocuk olarak ele aldığımızda, çocuğun hayatının bir parçası olan fakat masalda eksik kalmış karakterin yani “baba”nın eklendiğini, avcının yani hayvanları avlayan karakterin negatif etkisinin ortadan kaldırılmasına yönelik orman bekçisi ve küçük tavşanlar gibi karakterler eklendiğini görmekteyiz. Bu ekleme ve çıkarmalar ise 1963 yılından 2008 yılına kadar olan sürede, ortaya konan *Kırmızı Başlıklı Kız* masalı örneklerinin, temel metinlerden ne derece uzaklaştığını göstermektedir.

5.2.2.3.2. Yan Karakterlerdeki “Ekleme-Çıkarma”lar

Fransızca masalda, sadece varlığından bahsedilen ve aslında aktif olarak masalda hiç yer almayan “oduncular” vardır. Almanca masalda ise, hiç bir yan karaktere rastlanmamaktadır. Türkçe masallarda ise durum farklıdır. Birçok yan karakter masala eklenmiştir. Hatta kimi eklenen karakterler, çıkarılan ana karakterin görevini de yerine getirir.

Tablo 13 : Yan Karakterlerdeki “Ekleme-Çıkarma”lar

Eklenen-Çıkarılan Öğe	Yazar / Yayınevi	Yayın Tarihi	Görevi
Oduncular	Bilgi Yayınları	1963	Herhangi bir görevleri yok
Komşular			
Minik Tavşan	Beyaz Balina	2005	Nine’nin hastalandığını haber veriyor
Yaşlı Kirpi			Herhangi bir görevleri yok
Sevimli Bambi			
Kuşlar			
Küçük Yaramaz Sincap			Avcıya haber verdi
Güngörmüş Kaplumbağa	Timaş Yayınları	2006	Anneyle beraber avcıya haber veriyorlar
Ceviz Canavarı Sincap			Herhangi bir görevi yok
Sarı Kuş	Altın Kitaplar	2007	Herhangi bir görevleri yok
Kazmadiş Tavşan			
Sarman Kedi			
Cingöz Sincap			
Kepçekulak Fare			
Sevimli Bambi	İncim Yayınları	Tarih yok	Herhangi bir görevleri yok
Minik Tavşan			
Kuşlar			

Masalın ana karakterleri olduğu gibi, bir de yan karakterleri vardır. Sözlü gelenekten gelen masallar, zaman zaman anlatıcının, dinleyici kitleyi kendisine bağlamak, kendisini dinlenir kılması amacıyla bazı yan karakter eklemeleriyle süslenmiştir. Yukarıdaki tabloya baktığımız zaman, çoğu yan karakterin, masalın süslemesi, çocuk hedef kitleye yönelik ilgi çekici kılınması amacıyla eklendiği söylenebilmektedir. Fakat Beyaz Balina ve Timaş’ın eklediği yan karakterler, temel masallarda eksik olan öğeleri tamamlama görevini üstlenmiş görünmektedir. Her iki temel masal da, Anne’nin, B-A’nin hastalığını nerden ya da kimden duyduğundan söz etmemektedir. Masalın amacı açısından bu bilgi gerekli de değildir, önemli olan Anne’nin Kız’ı

büyükannesine göndermek için bir nedeni olmasıdır ve birinden duyduğu hastalık bu amaç doğrultusunda yeterli olmaktadır.

Sonuç olarak, yapılan eklemelere baktığımızda, masalın yeniden üretilirken, sunulacağı pazarda ilgiyi kendi üzerine çekebilmek adına, masalın içeriğine masalı zenginleştirme amacıyla çeşitli karakterlerin eklenmesi, sözlü gelenekte anlatıcının yaptığı eylemi hatırlatmaktadır. Fakat bunun yanında, bu karakterlere bazı görevler yüklenmesi, masalın omurgasında, masalın esas amacına yönelik yapılmış değişikliklerdir. Dolayısıyla ortaya çıkan üründe, içerik bakımından, masalın gizemli kalan noktalarının kaybedilmesine yol açmıştır.

5.2.2.4. Yiyecek- İçecekler

Masalda, KBK hasta büyükannesine yiyecek ve içecek götürmek amacıyla yola çıkmaktadır ve sepeti hazırlarken annesi, sepete ne koyduğunu belirtir. Fransızca ve Almanca masal da, Türkçe örneklerle beraber tabloda belirtilmiştir.

Tablo 14 : Yiyecek- İçeceklerdeki Değişim

Yiyecek	İçecek	Yazar / Yayınevi	Yayın Tarihi
<i>Galette</i>		C. Perrault	1697
Bir tas tereyağı			
<i>Kuchen</i>	Bir şişe şarap	Grimm Kardeşler	1864
Börek	Maden suyu	İşık Basımevi	1945
Pekmez			
Pastalar			
Çörekler			
Susamlı gevrek simitler		Ülkü Yayınları	1963
Böğürtlen reçeli			
Meyve			
Kurabiye			
Çörek	Şurup	İyigün Yayınları	1966
Pasta			
Halka			
Pasta		Kutulmuş Matbaası	1967
Çörek		Kurtuluş Yayınevi	1976
Yağ			
Yumurta			
Pasta	Bir şişe süt	İnkılâp Yayınevi	1999
Yiyecek dolu sepet	Öksürük şurubu	Beyaz Balina	2005
Bal	Süt	Erdem Yayınları	2005
Süt			
Meyve			
Bir parça kek			
	Çorba	Timaş Yayınları	2006

	Şifalı otlardan şurup		
Bir şeyler		Beyaz Balina	2008
Çörek	Süt	Kirpi Yayıncılık	2008
Cevizli kurabiyeler		İncim Yayınları	Tarih yok

Masalın dolaşımı esnasında, ilgi çeken kültürel tabanlı değişikliklerden biri de Kız'ın sepetinde taşıdığı, yiyeceklerdir. Her kültürün kendine has yiyecekleri, beslenme şekilleri olduğundan, hasta bir büyükanneye götürülecek malzemeler de bu açıdan farklılık göstermektedir. Fransızca masalda, Kız, “galette” denilen bir tür kuru çörek götürürken, Almanca masalda, keke benzer bir pasta ile şarap götürmektedir. Türkiye'deki masallara baktığımızda ise, hasta olan bir kişiye götürülecek yiyecek/içecek arasında ilk akla gelen çorba ve şurup, şarabın yerini almıştır. Yiyecekler kısmında ise, özgün metinlerindeki benzer pasta, çörek, kek, kurabiye gibi aynı türden yiyecekler kullanılmıştır.

Masalın esas amacı doğrultusunda yaklaşıldığı zaman, kızın sepetinin içerisinde ne olduğunun pek de bir önemi olmayacağını düşünmüş olan kimi yayınevleri ise, yiyecek dolu sepet ya da bir şeyler diyerek, dinleyici/okuyucuyu esas hedefe yönlendirmişlerdir.

Sonuç olarak, konuya kültürel aktarım açısından yaklaştığımız zaman, bir kültürde hastaya götürülecekler listesinde olan kimi öğelerin bir başka kültürde olmamasından dolayı, yerlerini erek kültürdeki öğelere bıraktıkları ortaya çıkmaktadır.

5.2.2.5. Kurt ve Büyükanne Karşılaşması

Masalın döngüsünde kilit noktalarından biri, Kurt'un Kırmızı Başlıklı Kız'dan aldığı bilgiler doğrultusunda onun kılığına girerek B-A'nin evine gitmesidir. Fransızca ve Almanca masalda, B-A'yi yemek amacıyla yola koyulmuşsa da Türkçe kimi örneklerde durumun değiştiği gözlenmektedir. Aynı zamanda bir başka durum ise, B-A'yi midesine indiren Kurt'un bunu nasıl yaptığı sorunsalıdır.

5.2.2.5.1. Kurt B-A'yi mideye nasıl indirir?

Tablo 15 : Kurt B-A'yi Mideye Nasıl İndirir?

Kurt, B-A'yi Mideye Nasıl İndirir?	Yazar / Yayınevi	Yayın Tarihi
Yer	C. Perrault	1697
Yutar	Grimm Kardeşler	1864

Kadıncağızı parçalamış yutmuş	Maarif Matbaası	1942
Kurt B-A'yi parçalar	Ülkü Yayınları	1963
Bir lokmada yiyiverir	Kutulmuş Matbaası	1967
Bir çırpıda yutuverdi	Kurtuluş Yayınevi	1976
Çiğnemedен yutar	İnkılâp Yayınevi	1999
Yaşlı kadının üzerine atılarak onu bir hamlede yuttu	Engin Yayıncılık	2000
İçeri girer girmez yaşlı kadının üzerine atılmış ve onu yemiş	Marmara Yayın Dağıtım Pazarlama	2005
Büyükanneyi yutar	Timaş Yayınları	2006
Bir lokmada yutuvermiş	Kirpi Yayıncılık	2008
Kurt bir sıçrayışta yatağa atlamış	Altın Kitaplar	2003

Kurt ve B-A'nın karşılaşması, masalın dönüm noktalarından birini oluşturur. Öncelikle, Kurt'un ne derecede kötü bir karakter olduğunu bize anlatırken, Kırmızı Başlıklı Kız sahnesi için de bir hazırlık safhasıdır. Kurt'un büyük kötülüğüne hazırlandığı bu sahne, onun esas hedefine ulaşma yolunda gözünün ne derece kara olduğunu okuyucu/dinleyicilere göstermektedir. Kurt'un bu eylemini gerçekleştirme biçimi de özellikle önem taşımaktadır. Kurt'un kötü bir karakter olduğu âşık olmasına rağmen, yaşlı kadını parçalaması, parçalayarak yutması, karakterin acımasızlığını gözler önüne sermektedir.

Yukarıdaki tabloda, farklı masallardan örnekler verilmiştir. Bunların arasında daha ılımlı bir yaklaşım sergileyenler ve masalın son sahnesi için hazırlık yapanlar mevcuttur. Bir başka deyişle, eğer Kurt, B-A'yi parçalar ise, Avcı'nın onu Kurt'un karnından sağ salim çıkarması pek de akla yatkın olmayacaktır. Örneğin, bir lokmada yutmak, çiğnemedен yutmak, bir hamlede yutmak, kadını olduğu gibi mideye indirmek demektir; yani Avcı, Kurt'un karını yardığı zaman yaşlı kadın olduğu gibi oradan çıkabilecektir.

Sonuç olarak, bu dönüm noktasında gerçekleşen eylem, her ne kadar Kurt'un ne derece kötü bir karakter olduğunu anlatsa da masalın sonu için aslında okuyucu/dinleyiciye ipucu niteliğindedir.

5.2.2.5.2. Kurt B-A'yi Yemezse Neler Olur?

Kurt'un ne kadar kötü bir karakter olduğunun gösterildiğı, Kurt ve B-A'nın karşılaştığı bölüm, her masalda aynı yansıtılmamıştır.

Tablo 16 : Kurt B-A'yi Yemez...

Kurt B-A'yi yemez...	Yazar / Yayınevi	Yayın Tarihi
Büyükanne “İmdat” diye bağırır. Kurt onu bağlayıp dolaba kapar	Bilgi Yayınları	1963
Büyükanne, koşarak merdivenleri çıkmış ve çatı katına saklanmış	Aksoy Yayıncılık	1998
Kurt nineyi şalından tuttuğu gibi kapı dışarı etmiş	Altın Kitaplar	2007
Bağlayarak odunluğa kapatır.	Mor Fil Yayınları	2007
Kurt, Nineyi korkutarak kaçırmış	İncim Yayınları	Tarih yok

Yukarıdaki tabloya baktığımız zaman, Kurt'un B-A'yi yemekten başka seçenekleri de bulunduğu görülmektedir. Çocukların gözünde, onların psikolojileri açısından, daha ılımlı bir izlenim yaratmak istenmiş olması mümkündür. Bunun yanı sıra, bir mantık hatası olarak görülebilecek olan bir durumu da elemek bu yöntemle gerçekleşmektedir. Bu, mideye giden bir şeyin olduğu gibi oradan çıkmasının pek de olasılıklar içerisinde olmamasıdır. B-A'yi olduğu gibi yutan Kurt'un midesinin, öncelikle hem kadını hem de Kız'ı alacak derecede geniş olması gerekmektedir; hem de sindirim denilen vücut döngüsü atlanmış olacaktır. Fakat söz konusu ürün bir masal olduğu için, gerçek hayatla bu derece bağdaşması zaten masalların olağanüstü olayları işliyor olması ilkesiyle ters düşmektedir. Dolayısıyla, masalın bu bölümünde böylesi bir değişikliğin, hedef kitlenin durumu düşünülerek yapıldığını söylemek daha gerçekçi olacaktır.

Sonuçta, 17. ve 19. yüzyıllarda, masalların çocuk psikolojisi üzerindeki etkileri daha saptanmamıştır ve o dönemde önemli olan masalın eğlendirici, eğitici ve ders verici yanıdır. Bu noktadan yola çıkarak, 20. ve 21. yüzyıl içerisinde masalın yeniden üretimlerinde, hedef kitlenin, algılarının, düşüncelerinin ve hissiyatının göz önüne alınması ve buna yönelik değişikliklere gidilmesi, yayınevlerinin hedef kitleye yönelik yayın politikaları açısından yaklaşıldığında kabul edilebilirdir.

Tablo 17 : Kurt ve B-A Karşılaşmaz...

B-A ve Kurt?	Yazar / Yayınevi	Yayın Tarihi
Kurt ve B-A'nin karşılaşmasından söz etmiyor	Beyaz Balina	2008

Yukarıdaki tablo, bir başka seçeneği ortaya koymaktadır. Kurt ve B-A hiç karşılaşmaz ve Kurt esas hedefi olan KBK'a doğrudan yönelir. Bu bölümün atlanması, Kurt'un ne derece kötü olduğunun altının çizilmemesi olarak yorumlanmaya açıktır. Fakat masalın sonunda, B-A'nin de Kurt'un karnından

çıkıyor olması, yayınevinin masalı yayınlarken bu bölümü atlamış olduğu düşüncesini akla getirmektedir.

5.2.2.6. Kurt ve KBK'nın B-A'nin Evindeki Karşılaşması

Ormandaki karşılaşmalarında, Kız'dan sadece bilgi alan ve hemen koşarak B-A'nin evine gelen Kurt, B-A'nin kılığına girerek KBK'ı beklemeye başlar. KBK, eve gelir, kapıyı çalarak içeri girer. Masalın en kritik yerlerinden bir başkası olan bu sahne, Fransızca masalda Kurt'un Kız'ı yemesiyle beraber masalın son sahnesi olarak yer alırken, Almanca masalda yalnızca bir başka dönüm noktasını oluşturmaktadır. Her iki masalda da Kurt Kız'ı mideye indirir; ama Türkçe örneklerin bir kısmında farklı olaylar meydana gelmektedir.

5.2.2.6.1. Kurt KBK'ı Mideye Nasıl İndirir?

Tablo 18 : Kurt KBK'ı Mideye Nasıl İndirir?

Kurt KBK'ı mideye nasıl indirir?	Yazar / Yayınevi	Yayın Tarihi
Yer	Perrault	1697
Yutar	Grimm Kardeşler	1864
Kurdun Al Başlıklı Çocuğun üzerine atılıp yemesi bir olmuş	Maarif Matbaası	1942
Kızı bir lokmada yutar	Kutulmuş Matbaası	1967
Kızı yutar	İnkılâp Yayınevi	1999
Kurt küçük kızı birkaç lokmada yutar	Engin Yayıncılık	2000
Kırmızı başlıklı kızı yemiş	Marmara Yayın Dağıtım Pazarlama	2005
Kızın üstüne saldırır	Altın Kitaplar	2007
Kızı bir lokmada yutuvermiş	Kirpi Yayıncılık	2008
Kızı midesine indirir	Beyaz Balina	2008

Daha önce, B-A'yi Kurt'un nasıl yediği bölümünde olduğu gibi, bu bölüm de masalın dönüm noktalarından biridir. Fransızca masalın son aşaması olan bu bölümde Kurt'un Kız'ı yeme şekli, masalın sonunun gelip geldiğini ya da bir avcının gelerek Kız'ı ve büyükannesini kurtarıp kurtarmayacağını ortaya koymaktadır. Kız, Kurt'un midesinden çıkabilsin ya da çıkamasın, B-A'nin başına gelen şekilde, parçalanmalara maruz kalmamaktadır.

5.2.2.6.2. Kurt Kız'ı Yemezse Neler Olur?

B-A'yi yemeyen Kurt'un nasıl başka seçenekleri var ise, Kız'la olan karşılaşmasında da Kız'ı yemekten başka seçenekleri vardır.

Tablo 19 : Kurt Kız'ı Yemez...

Kurt Kız'ı yemez...	Yazar / Yayınevi	Yayın Tarihi
Kız kaçmaya çalışır, Yardım istemeye çalışır ve “imdat” diye bağırır	Bilgi Yayınları	1963
Kurt yataktan fırlayınca, kız yakalamasın diye koşmaya başlamış	Kurtuluş Yayınevi	1976
Küçük kız «imdat» diye bağırarak evden kaçır	Aksoy Yayıncılık	1998
KBK “imdat” diye bağırarak kaçmış, kendini kapıdan dışarı atmış	Bilgi Yayınevi	2005
Kızı bağlar, odunluğa kapar	Mor Fil Yayınları	2007
Kız korkudan kendini dışarı zor atmış	İncim Yayınları	Tarih yok

Yukarıda görüldüğü üzere, Kurt Kırmızı Başlıklı Kız'ı yememektedir. Kurt'un kocaman dişlerini, ellerini, bacaklarını gören Kız, Perrault'nun masalındaki Kız'dan daha akıllı çıkmış ve kaçmaya kalkışmıştır.

Günümüz çocuklarının, özellikle de teknoloji çağında yaşayan çocukların, artık eskisi gibi saf olmadıkları bir gerçektir. Kız'ın karşısındakinin büyükannesi olmadığını anlaması, hedef kitlenin gelişimi açısından bakıldığında çok da yadırganacak bir durum değildir. Dolayısıyla, masalın yeniden üretim sürecinde, toplumun değerleri kadar hedef kitlenin değişimi de göz önüne alındığında, ortaya yukarıdaki tabloda görülen sonuçların çıkması doğal karşılanabilir.

Kız'ın kendini kurtaramadığı ama en azından yenmekten kurtulduğu son ise, Kurt karakterinin farklı anlamda bir kötü olduğunu göstermektedir. Masalın özgün metninde Kurt acımasızdır; çünkü hem B-A'yi hem Kız'ı yer, ancak bazı örneklerde, yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi Kurt, Kız'ı bağlayıp odunluğa da kapatabilir. Kurt'un bu hareketi, masalın ders verme amacından sapmadan farklı bir yaklaşımla aynı sonuca varmayı sağlamaktadır. C. Perrault masalındaki ders, her ne kadar genç kızları yabancı erkeklere karşı uyarmayı hedeflese de, Grimm Kardeşler'in masalında Kız, annesinin sözünden çıktığı için cezalandırılmaktadır. Dolayısıyla,

odunluğa bağlanmak gibi alternatif bir ceza, yine Kız'ın annesinin sözünü dinlemediği için başına gelmiştir.

Sonuç olarak, masal asıl amacından sapmamış olsa da, yine de özgün metinleriyle olan bağından sıyrılmış ve ait olduğu kültürdeki yeniden üretimi esnasında, zamanın şartlarına ve hedef kitleye yönelik değişimlere maruz kalmıştır.

5.2.2.7. Masalın Sonu

Masalın sonu Fransızca masal'da Kurt'un Kız'ı yemesiyle biterken, Almanca masalda, Avcı gelerek Kız'ı ve B-A'yi kurtarır. B-A ve KBK kurtulurken, Kurt'u ise kötü bir son beklemektedir.

5.2.2.7.1. Kurt Ölür

Grimm Kardeşler tarafından yaptığı kötülüklerin cezası olarak ölen Kurt, farklı biçimlerde bu sona ulaşmıştır.

Tablo 20 : Kurt Ölür

Kurt ölür	Yazar / Yayınevi	Yayın Tarihi
Kurdun karnını taşla dolduruyorlar. Kurt su içmek için kalkınca düşüp ölüyor. Ve avcı kurdun kürkünü yüzüp alıp gidiyor	Grimm Kardeşler	1864
Avcı, kurdu boğazından tuttu. Bir yumrukta yere serdi. Cebinden çıkardığı bıçakla kurdun karnını yardı, babaanneyi kurtardı ve kurt öldü	Kurtuluş Yayınevi	1976
Kurt taşların ağırlığıyla yere düştü ve öldü	İnkılâp Yayınevi	1999
Nehre düşüp boğulmuş	Bilgi Yayınevi	2005
Kurdu tüfeğiyle öldürmüş	Timaş Yayınları	2006
Kızın babası, baltasını bir vuruşta kötü kurdu öldürmüş	Beyaz Balina	2008
Kurdun karnını taşlarla doldurup, yakında bulunan kuyuya atmışlar	Kirpi Yayıncılık	2008
Baba, baltasının bir vuruşuyla kötü kurdu öldürmüş	Beyaz Balina	2008
Kurt taşların ağırlığıyla göle yuvarlanıp boğuldu	Altın Kitaplar	2003
Avcı kurdu vurur	İncim Yayınları	Tarih yok

Söz konusu metin sonuçta bir masaldır. Dolayısıyla, gerçek hayata ters düşecek öğeler barındırması normal karşılanmaktadır. Karnı yarılan Kurt'un içinden nasıl Kız

ve B-A burunları bile kanamadan çıkabiliyor ise, karnı taşlarla doldurulan Kurt da o şekilde göle kadar gidebilmektedir.

Yukarıdaki tablolara baktığımız zaman, Avcı, masalın “kahramanı” durumundadır. Peri masallarında nasıl ki, prens gelip prensesi hayata döndürüyor ise, bu masalın Grimm Kardeşler’den sonraki örneklerinde de Avcı gelerek, hasta B-A’yı ve torununu kurtarır. Avcının aslında gerçekleştirdiği bu eylem, Kız’ımızın bir ders çıkarmasına, bir daha annesinin sözünden çıkmayacağına söz vermesine de ön ayak olmaktadır. Kahraman Avcının eylemi, hedef kitlenin masala olan ilgisini daim kılmak amacıyla süslenmiştir. Kurt’u boğazından tutarak yere sermesi, peri masallarındaki prensin ejderhayı yenmesine benzetilebilir. Ama burada esas olan öge, Kurt’un ölmesidir. Aslında kurt öldürülür ama bunu avcı her örnekte açıkça yapmaz, Kırmızı Başlıklı Kız’ın verdiği akılla Kurt’un karnını taşla doldurmakta ve dolaylı olarak ölmesini sağlamaktadır. Kötü olan kaybeder ve iyi olanlar kazanır. Üç yüz yıldan daha eski tarihe sahip masal, C. Perrault dışında, pek de kötünün kazanması biçiminde ortaya konmamıştır.

5.2.2.7.2. Diğer Sonlar

Kırmızı Başlıklı Kız ve Büyükanne Kurt tarafından yenmeden kurtulabilir ise, Kurt da ölmeden bu masal bitebilmektedir.

Tablo 21 : Kurt’un Sonu...

Kurt’un sonu...	Yazar / Yayınevi	Yayın Tarihi
Kurt canını kurtarmak için uzağa kaçır	Bilgi Yayınları	1963
Sesi duyan ormandaki küçük tavşanlar, yardıma koşup KBK’ı kurtarmışlar. El ele veren tavşanlar kurdun üzerinde zıplamaya başlamışlar	Aksoy Yayıncılık	1998
Ufacık kulübenin içinde patlayan tüfeğin basıncı, karnı top gibi şişmiş olan hain kurdun karın zarının çatlamasına neden oldu. Çatlayan karından KBK ve nine çıktı. Kurdun mavimsi kürkü de yaşamının sonuna kadar küçük kızın duvarını süsledi	Beyaz Balina	2005
Karnına taş doldurmuşlar ve kurt gitmiş bir daha ondan haber alınamamış	Erdem Yayınları	2005
Avcılar tüfeklerini ateşleyip kurdu yakalar	Altın Kitaplar	2007

Avcı ağla kurdu yakalar KBK, B-A ve Avcı kurda öyle bir ceza vermişler ki, Kurt bir daha kötülük yapmamış	Mor Fil Yayınları	2007
Avcı bıçağını çıkarmış Kurdun karnını yarmış	Engin Yayınlar	Tarih yok

Masalın sonu, dinleyici/okuyucuya, belli davranışların belli sonuçları olduğunu göstermek amacındadır. Kötü olanın ölmesi, iyi olanın kazanması, prensin prensesine kavuşup sonsuza kadar mutlu yaşaması bu duruma örnek teşkil etmektedir. Fakat söz konusu masal, *Kırmızı Başlıklı Kız* olunca, masalın sonu, hedef kitleye verilmek istenen mesaj ile doğru orantılı olmaktadır. Genç kızların, kendilerine her sıcak davranan erkeğe güvenmemeleri gerektiğini söyleyen C. Perrault, masalın sonunda Kız'ı Kurt'un yemesine göz yummaktadır. Çocukların, annelerinin sözünden çıkmaması gerektiğini vurgulamak isteyen Grimm Kardeşler'in masalının sonunda, Kız kendi kendine bir daha annesinin sözünden çıkmayacağını söylemektedir. Aynı şekilde Kurt'un başına gelen de, masalın vermek istediği mesaj açısından önem taşımaktadır.

Avcı'nın kurdu yakalaması, kötülerin yaptıklarının cezasız kalmayacağını ama bunun sonucunda ölüm olması gerekmediğini göstermektedir. Kurt'un kaçması ve bir daha ondan haber alınamaması, yaptığı kötülükten dolayı gitmek zorunda kaldığını ve kötülük gören kişilerin, kötü karakterden kurtulabileceklerini anlatmaktadır. Aynı zamanda, Kurt, yaptığı kötülükten dolayı sadece ceza görmemektedir; bir de bundan ders çıkarmakta ve bir daha kötülük yapmamaktadır. Tüm bu sonlar, hedef kitleye verilmek istenen mesaj doğrultusunda düzenlenmektedir.

Küçük Tavşanların Kurt'un üzerinde tepinmeleri ya da Kurt'un karın zarının silah sesiyle patlaması ve Avcı'nın Kurt'un karnını yarması, Kurt'un derisinin Kız'ın duvarını süslemesi gibi daha farklı sonlara da rastlanmaktadır. Masal, ne kadar ilgi çekici hale gelir ise, diğer örneklerinden o derece farklı olacak ve dikkat çekici hale gelecektir.

Sonuç olarak, *Kırmızı Başlıklı Kız* masalı da, kültürel sermaye olarak, bir pazara, bu pazarda elde ettiği, yeniden üretimini ve dolaşımını sağlayacak bir artı değere ve bir kullanım değerine sahiptir. Bu pazar ortamında sürekliliği sağlayabilmesinin koşullarından biri de ilgi çekici hale gelmesidir. Zaman zaman farklılaşma, ana

unsurlardaki değişikliklerle de olsa, okuyucu/dinleyici hedef kitlesinin ilgisini çekebiliyor ve bu durum masala belli bir kullanım değeri kazandırabiliyor ise, yayınevlerinin bu tip değişikliklere gittiği, bunlara sıkça başvurduğu yukarıda incelenen tablolar aracılığıyla ortaya konmuştur.

6. SONUÇ

Bu tez çalışmasında, kültürlerarası etkileşimdeki rolü açısından *Kırmızı Başlıklı Kız* masalı incelenmiştir. Söz konusu ürünün bir masal olmasından ötürü, öncelikle masal kavramı irdelenmiş ve daha sonra da *Kırmızı Başlıklı Kız* masalının sözlü gelenekten yazılı edebiyata geçiş süreci anlatılmıştır. Masalın hedef kitlesindeki değişimler tarihsel bir süreç üzerinden verilmiştir.

Yöntem bölümünde ise, *Kırmızı Başlıklı Kız* masalının, kültürlerarasında dolaşım yapmasına olanak sağlayan çeviri, bir kültürel aktarım olarak ele alınmıştır. Daha sonra, masalın sözlü gelenekten yazılı edebiyata geçmesi sonucu ortaya çıkan pazara bağlı bir ürün olma süreci, kültürel sermaye kavramı altında sunulmuştur. Sonraki aşamalarda, yeniden üretim kavramı ve ürünün yeniden üretim süreci irdelenmiş, son olarak da ürünün kültürlerarasında nasıl dolaşım yaptığı, dolaşımı etkileyen eyleyenler ortaya konmuştur.

Bu yöntem doğrultusunda, masalın yirmi beş adet Türkçe örneği, hedef kitle, tarihsel süreç ve kültürel değişimler açısından içerik olarak incelenmiştir.

Kırmızı Başlıklı Kız masalı, öncelikle hedef kitleye göre, sonra bir kültürden başka bir kültüre aktarılırken, daha sonra da aynı kültür içerisinde yeniden üretilirken gösterdiği değişimler açısından ele alınmıştır.

Masallar bir gereksinimi karşılamak için belli bir amaç doğrultusunda üretilirler. Buradan bakıldığı zaman hedef kitledeki değişim, masalın karşılaması gereken gereksinim açısından da değişime uğraması demektir. Masalın yazılı hale gelmesinin ardından geçen üç yüz yıllık süre içerisinde, hedef kitlesi olan çocuk kavramının farklılık gösterdiği saptanmıştır. 17. yüzyılda, yetişkinlerden çok da farklı tutulmayan çocukların, 19. yüzyıl sanayi devrimi ve sonrasında ortaya çıkan koşullar ile birlikte yetişkinlerden ayrıldığı, çocuk olarak farklı gereksinimleri olduğu ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla, masal, hedef kitlesinin değişimi doğrultusunda, onların gereksinimlerini karşılamak için, farklı amaçlarla yeniden üretilmiştir: 17. yüzyılda eğlence amaçlı, 19. yüzyılda eğitim amaçlı üretilmiş, 20. ve 21. yüzyılda eğitim ve

öğretim amacı korunarak, çocukların psikolojik gereksinimleri de göz önüne alınmıştır.

Masallar, dolaşımlarını belli bir amaç doğrultusunda gerçekleştirmektedir. Dolaşımın amacı hedef kitle olduğu gibi ürünün kazandığı parasal ve sembolik değer de olabilir. Dolaşımı sayesinde, kazandığı değer doğrultusunda kullanım alanı genişleyen ürün, küresel pazara girdiği zaman farklı kitlelerce de tüketilmeye başlar. Farklı kitleler, aynı kültür repertuarına sahip olabilirler; ama bunun yanında, dolaşım sayesinde farklı kültür repertuarına sahip kitlelere de ürün ulaşmış olur. Ürünün, dolaşım yoluyla, farklı kitlelere ulaşması, kültürel bir aktarım olan çeviri yoluyla gerçekleşmektedir. Masal, çeviri yoluyla başka bir kültüre aktarıldığı zaman, o kültürdeki hedef kitlesine göre içeriği yeniden şekillenir.

Masalın belli amaçlar doğrultusunda içeriğinin değişmesi, yalnızca bir kültürden diğerine aktarılırken karşımıza çıkmaz. Bir kere ulusal pazarda dolaşıma çıkan ürün, edindiği farklı amaçlar doğrultusunda yeniden üretilir. Bu amaçlar, farklı kitleleri hedeflemek anlamında olabilir; o kültürde eksik görülen bazı noktaların giderilmesi amacıyla gerçekleşebilir ya da okuyucu/dinleyicinin sürekli ilgisini üzerinde tutmak amacıyla yapılabilir. Çeşitli nedenlerle yapılmış değişimler, önce Zohar Shavit'in Fransızca ve Almanca karşılaştırma yaparken dikkat ettiği noktalar, daha sonra da Türkçe örneklerin farklı içerikleri açısından incelenmiştir.

Yapılan incelemeler sonucunda, ilk olarak Türkçe örneklerin başlıklarında bulunan “kız” sözcüğünün, Kırmızı Başlıklı Kız, Kırmızı Şapkalı Kız gibi, masalın ilk yazılı örneği olan Fransızca ve Almanca masalda ne de bu masallardan çevrilmiş İngilizce örneklerde bulunmadığı saptanmıştır. Kahramanın bir insan olduğunu belirten, bu sözcük aynı zamanda, C. Perrault tarafından özellikle yaşın gizli kalması için seçilmiştir. Ama Türkçe örneklerde bu gizlilik yok edilmiş hatta kimi örneklerde kızın yaşından da bahsedildiği görülmüştür.

İkinci olarak, kızın başına taktığı “chaperon” sözcüğünün Türkçede tam karşılığı olmadığı için, örneklerde takke, başlık, pelerin gibi sözcükler karşımıza çıkmıştır. Bunların yanı sıra, pelerin sözcüğünün hem masalda hem de illüstrasyonlarda sıkça kullanılması, masalın İngilizceden de aktarılmış olma olasılığı bulunduğunu göstermiştir.

Üçüncü olarak, Büyükanne'nin, başlığı kendinin mi yaptığı, yoksa yaptırdığı mı sorusunun cevabı, Kız'ın başına taktığı nesnenin ne olduğu sorusuna ipucu olması açısından önem taşıyor olsa da, masalın esas amacı doğrultusunda aynı değeri taşımadığı için birçok örnekte kaldırılmıştır.

Dördüncü olarak, aile ilişkisi konusuna baktığımızda, Anne, KBK ve B-A arasındaki sevgi bağlarının, Anne'nin B-A'nın hastalığını bilip bilmemesinin, masalda yalnızca Kırmızı Başlıklı Kız'ı hedefe yönlendirmek amacıyla var olduğu ve dolayısıyla bu amaç dışında bir öneminin kalmadığı saptanmıştır. Annenin kızına görgü kuralları konusunda tembihlerde bulunduğu bölüm de yine birçok masalda yoktur. Bunun yanında, Anne'nin Kız'ı Kurt açısından uyarmasına sıkça rastlanması, günümüz koşulları göz önüne alındığı zaman hem bir annenin asli görevleri arasındadır hem de kızın cezalandırılma sebeplerinden en büyük olanıdır. Çünkü masalda Kız annesinin sözünü dinlemediği ya da annesinin sözünden çıktığı için kurt tarafından yenilerek cezalandırılır.

Grimm Kardeşler'in masalında bulunan ve o dönemin şartlarında, masalın eğitici yanını vurgulayan okul öğesine, hem böyle bir vurgunun gerekliliğini yitirmesinden hem de masalın gelişiminde önemli bir rol oynamamasından ötürü, ilk çevirilerden olan masal dışındaki hiçbir masalda rastlanmamıştır.

Bunların yanında masal örnekleri arasında göze çarpan kültürel kimi değişiklikler vardır. Büyükanne sözcüğü yerine kimi örneklerde anneanne ya da babaanne kullanılması ya da Anadolu'da yaygın kullanımı olan nine sözcüğüne yer verilmesi buna örnektir. Aynı şekilde yiyecek/içecek bakımından yapılan değişiklikler, hasta büyükanneye çorba ya da şurup götürülmesi, Almanca masalda var olan şarap sözcüğüne hiçbir örnekte rastlanmaması da kültürel aktarımda, hedef kitleye yönelik yapılmış değişikliklerdendir.

Masal örneklerinde görülen iki önemli unsur daha vardır. Birincisi, hem Fransızca hem de Almanca masalda olmayan "Baba"nın eklenmesidir. Baba ögesi eklenmekle kalmayarak bir de avcının yerine, kızı ve büyükanneyi kurtarır. Baba varken, Kız'ı bir başkasının kurtarması, çocukların kafasında soru işareti oluşturabilir diye düşünülmüş olabilir. İkincisi ise, C. Perrault'nun özellikle gizlemeye çalıştığı yaşır. İki masal örneğinde, kızın yaşı verilmiştir. Birinde altı, birinde sekiz yaşında olan

kızın, C. Perrault'nun kıssadan hissesinde hitap ettiği genç kızlardan olma olasılığı elenmiş ve masalın hangi yaş grubuna hedef alınarak yayınlandığı da gösterilmiştir.

Masalın kurt ile ilgili iki önemli olayında ise, ciddi farklılıklar göze çarpmıştır. Kurt'un hem büyükanneyi hem de KBK'yı yemekten başka seçenekleri de olduğu, bu yolla da Kız'ın gerektiği gibi cezalanabileceği ve masalın sonunda bir ders çıkarılabileceği ortaya konmuştur. İkinci Dünya Savaşı sonrası Norveç'te olduğu gibi, günümüzde de, çocukların psikolojileri üzerinde daha az etkisi olacak ılımlı sonlara rastlanmaktadır. Bunun yanında, kurtun derisinin yüzülmesi, kurtun kızı ve büyükanneyi parçalaması gibi pek de ılımlı olmayan anlatımlar da vardır.

Bir de masala çeşitli hayvan karakterlerinin eklendiği, aynı şekilde masalların daha çok resimlerle süslendiği, renklendiği de gözlenmiştir. Hatta fotoroman gibi, çizgi roman gibi yayınlanmış masallara da rastlamak mümkündür (bkz. Ek 3). Tüm bunlar, masala okuyucu/dinleyicinin ilgisini çekmek, masalı diğer örneklerinden farklı kılmak, masalın piyasadaki dolaşımının sürekliliğini sağlamak adına yapılmış değişikliklerdir.

Sonuç olarak, *Kırmızı Başlıklı Kız* masalı incelendiğinde açık bir şekilde görülmektedir ki, masal, aktarımı sırasında kısmi ya da toplu değişiklikler yaşamıştır. Masal üzerinde yapılan tüm bu değişiklikler, yazıldığı günkü amacının dışına çıkmasından, farklı ve daha geniş bir hedef kitleye yönelmesinden kaynaklanır. Masal, hedef kitlesi kabul ettiği çocuk kavramının oluşma sürecinde, bu sürece yönelik olarak; bir kültürden başka bir kültüre aktarılırken, aktarılacağı kültür içerisinde hedeflediği kitle açısından; aynı kültür içerisinde farklı kitlelere ulaşabilmek adına yeniden üretilir. Masalın dolaşımı belli bir amaç doğrultusunda gerçekleşiyor ise, kuşkusuz bu amaç, masalın hedeflediği kitlenin ilgisini çekmek ve üretim sürekliliğini sağlamaktır. Fakat görülmektedir ki, bu amaç doğrultusunda, ürün, niteliğinden kaybeder, içerik açısından bozulmalara uğrar, içi boşalır. Bu durum en güzel, P. Bourdieu'nün [15.04.2009] “*metinler dolaşımlarını bağlamlarından ayrı yapar*” sözüyle özetlenebilir.

Yapılan bu çalışmada, ürünlerin dolaşımlarına kültürel anlamda geçirmiş olduğu değişiklikler açısından yaklaşmıştır. Ancak, aynı kültür içerisinde yapılmış olan değişimlere de bazı cevaplar bulmak amacıyla, inceleme için seçilen örneklerin yayınevlerine anket niteliğinde bazı sorular gönderilmiştir. Gönderim yapılan on iki

yayınevinin sadece ikisinden yanıt alınabilmiştir (bkz. Ek 4 ve 5). Yayınevlerine yönelik yapılan bu kısa çalışmada yeterince veri toplanamamıştır; ancak yine de bu girişim, araştırmaların genişletilmesiyle birlikte, ileriye yönelik yapılacak başka bir çalışmanın basamağı olabilir.

KAYNAKÇA

Kullanılan Kaynaklar

Aarne, Antti, Thompson, Stith. 1928. **The Types of the Folktale, a Classification and Bibliographie**. Helsinki: Folklore fellow communication.

Aarne, Antti, 1928. **Verzeichnis der Marchentypen** FFC, No: 74, Helsinki.

Al Başlıklı Çocuk. 1942. İstanbul: Maarif Matbaası

_____. 1999. İstanbul: Cumhuriyet Yayınları

Arun, Özgür. 2009. Yaşlı Bireyin Türkiye Serüveni: Türkiye’de Yaşlı Bireyler Arasındaki Kültürel Sermaye Dağılımı. **Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi** c.8 s. 1: 77-100.

Bengi-Öner, Işın. 1999. **Çeviri Bir Süreçtir... Ya Çeviribilim?** İstanbul: Sel Yayıncılık, 13-24.

Bourdieu, Pierre. 1979. **Les trois états du capital culturel**. Actes de la recherche en sciences sociales s. 30: 3-6.

_____. 1986. **The Forms of Capital**. Handbook of Theory and Research for the Sociology Education, ed. John G. Richardson. New York: Greenwood Press.

Chaperon [21.05.2010]

<http://lecostumeatraverslessiecles.chezalice.fr/accessoires/Coiffures/XVII.htm>

<http://lecostume.canalblog.com/archives/coiffure/index.html>

<http://latourrentelle.blogspot.com/2009/01/chaperon-xiiime-sicle.html>

<http://lerozier.free.fr/chaperon.htm>

<http://structuralbiology.be/chaperones>

Çeviri [15. 11. 2009] Türk Dil Kurumu, Büyük sözlük.

<http://tdkterim.gov.tr/bts/?kategori=verilst&kelime=%E7eviri&ayn=tam>

Delarue, Paul. 1951. **Les contes merveilleux de Perrault et la Tradition populaire: I. Le petit chaperon rouge**. Bulletin folklorique d’île-de-France c. 13 s. 221-228, 251-260, 283-291.

_____. 1989. The Story of Grandmother. **Little Red Riding Hood: A Casebook** ed. Alan Dundes. London: The University Of Wisconsin Press: 13 – 20.

Develioglu, F. 1962 **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**. Ankara: Doğu Matbaası.

- Dizdar, Dilek. 2004. Çeviribilim: Konular, Sorunlar, Arayışlar. **Varlık Dergisi**. s.1155: 3-8.
- Dundes, Alan. 1989. **Little Red Riding Hood**. ed. Alan Dundes. London: The University Of Wisconsin Press: 3-6, 7-12, 13-20.
- Eberhard Wolfram. 1989. The Story of Grandaunt Tiger. **Little Red Riding Hood: A Casebook** ed. Alan Dundes. London: The University Of Wisconsin Press: 21- 63.
- Even-Zohar, Itamar. 1997. The Making Of Culture Repertoire And The Role Of Transfer. **Target** c. 9 s. 2: 373-381.
- Garat, Anne-Marie. 2004. **Une Faim De Loup, Lecture Du Petit Chaperon Rouge**. Paris: Actes du Sud.
- Gezer, Alpay. 2006. Soyut Kavramların Öğretiminde Hayvan Masallarının Yeri. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi.
- Grimm, Wilhelm, Jacob Grimm. 1864. **Kinder- und Hausmärchen**. Berlin: Franz Dunder
http://books.google.com/books?id=hIsAAAAAMAAJ&printsec=frontcover&dq=grimm&lr=lang_de&as_drrb_is=q&as_minm_is=0&as_miny_is=&as_maxm_is=0&as_maxy_is=&as_brr=0&ei=wX5cS5iQB5WUzgTMgqnlBQ&cd=2#v=onepage&q=&f=false [10.02.2010] : 115-119
- Grolier international Americana Encyclopedia, c. 9 (İstanbul: Sabah, 1993) : 346-347.
- Heilbron, Johan, Sapiro Gisèle. 2007. Pour une sociologie de la traduction: bilan et perspectives.
<http://www.espace.org/files/ESSE1194901641.pdf>. [20.05.2009]
- _____. 2002. La traduction littéraire, un objet sociologique. **Actes de la recherche en sciences sociales** c. 144 s. 3-5.
- Hermans, Theo. 2002. The Production and Reproduction of Translation: System Theory and Historical Context. **translation: (re)shaping of literature and culture**. ed. Saliha Parker İstanbul: Boğaziçi University Press: 175-194.
- Kaçmazoğlu, H. B. (Ocak 2002). Doğu-Batı Çatışması Açısından Globalleşme. *Eğitim Araştırmaları* 6: 44-55. (Aktaran : Balay, Refik. 2004. Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilim Fakültesi Dergisi. c. 37 s. 2: 61- 82).
- Karadağ, Ayşe Banu. 2004. Çeviri ve Çevirmenin Edebiyat ve Kültür Dizgesini Şekillendirmedeki Rolü. **Varlık Dergisi**. s. 1155: 9-15.
- Karatay, Halit. 2007. Dil edinimi ve değer öğretimi sürecinde masalın önemi ve işlevi. **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**.
http://www.tebd.gazi.edu.tr/arsiv/2007_cilt5/sayi_3/463-477.pdf [06.11.2008]

Katan, David. 1999. **Translating Cultures**. Manchester : St Jerome Publishing, 1, 126.

Marx, Karl. 2003. **Kapital**. İstanbul: Eriş Yayınları.

Masal [19. 12. 2008] Türk Dil Kurumu, Büyük sözlük.
<http://www.tdk.gov.tr/TR/SozBul.aspx?F6E10F8892433CFFAAAF6AA849816B2EF4376734BED947CDE&Kelime=masal>

Meydan Larousse, c. 8. (İstanbul: Meydan Yayınevi, 1972) : 425.

Mounin, George. 1963. **Les Problèmes Théoriques de la Traduction** Paris: Editions Gallimard, 13.

Mourey Lilyane, 1978. **Introduction aux contes de Grimm et de Perrault: histoire, structure, mise en texte**. Paris: Lettres modernes :12.

Kırmızı Bereli Kız. 1963. İstanbul: Ülkü Yayınları.

Kırmızı Başlıklı Kız. 1961. İstanbul: İyigün Yayınevi.

_____. 1976. Ankara: Kurtuluş Yayınları.

_____. 1981. İstanbul: Alfa Yayınları.

_____. 1986. İstanbul: Yüksel Yayınevi.

_____. 1998. İstanbul: Aksoy Yayıncılık.

_____. 1999. İstanbul: İnkılâp Yayınevi.

_____. 2003. İstanbul: Altın Kitaplar.

_____. 2005. İstanbul: Beyaz Balina Yayınları.

_____. 2005. İstanbul: Marmara Yayın Dağıtım Pazarlama.

_____. 2006. İstanbul: Timaş Yayınları.

_____. 2007. Ankara : Mor Fil Yayınları.

_____. 2007. İstanbul: Altın Kitaplar.

_____. 2008. İstanbul: Beyaz Balina.

_____. 2008. İstanbul: Kirpi Yayıncılık.

_____. 2008. İstanbul: Timaş Yayınları.

_____. İstanbul: İncim Yayınları.

_____. Ankara : Engin Yayınlar.

Kırmızı Pelerinli Kız. 1963. İstanbul: Bilgi Yayınları.

Kırmızı Şapkalı Kız. 1945. İstanbul: Işık Basımevi.

_____. 2005. Ankara : Bilgi Yayınevi.

_____. 2005. İstanbul: Erdem Yayınları.

Kırmızı Şapkalı Küçük Kız. 1967. İstanbul: Kutulmuş Matbaası.

Kırmızı Takkeli Kız. 1956. İstanbul: Varlık Yayınları.

Küçük Kırmızı Kız. 2000. İstanbul: Engin Yayıncılık.

Krohn Kaarle, [19. 02. 2010] http://tdae.ege.edu.tr/files/fikretturkmen.htm#_ftn8

Paker, Saliha. 1998. Turkish Tradition. **Routledge Encyclopedia of Translation Studies**. ed. Mona Baker. London & New York: Routledge, 563-82.

Propp, Vladimir. 1970. **Morphologie du conte**. Paris: Edition du Seuil.

Schäffner, Christina. 2001. **Skopos Theory**. *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*. ed. Mona Baker., 235-238. (1. Basım: 1998)

Shavit, Zohar. 1989. The Concept Of Childhood And Children's Folktales: Test Case: Little Red Riding Hood. **Little Red Riding Hood: A Casebook**. ed. Alan Dundes. London: The University Of Wisconsin Press: 129 – 158.

_____. 1983. **The Notion of Childhood and the Child as Implied Reader (Test Case: «Little Red Riding Hood»)**. Journal of Research and Development in Education. Athens, Georgia: c. 16 s. 3: 60-67. http://eric.ed.gov:80/ERICWebPortal/custom/portlets/recordDetails/detailmini.jsp?_nfpb=true&_ERICExtSearch_SearchValue_0=EJ282035&ERICExtSearch_SearchType_0=no&accno=EJ282035 [22.12.2009]

Skjonsberg, Kari. 1998. Le Chaperon rouge en Norvège. **Tricentenaire Charles Perrault: les grands contes du XVIIe siècle et leur fortune littéraire**. ed. Jean Perrot. Paris: In press: 350-351.

Soriano Marc, 1968. **Les contes des Perrault**, Paris: Gallimard.

Tezcan, M. (1996). Küreselleşmenin Eğitimsel Boyutu. *Türkiye 2. Eğitim Felsefesi Kongresi* (23-26 Ekim). Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 187-195. (Aktaran : Balay, Refik. 2004. Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilim Fakültesi Dergisi. c. 37 s. 2: 61- 82).

Thompson Stith, 1955-1958. **Motif Index of Folk Literature**, 6 vols, Copenhagen and Bloomington.

_____. 1977. **The Folktale**, London: University of California Press. <http://books.google.com/books?id=PIuLBDOUc80C&pg=PA185&dq=aarne+th>

ompson&ei=_ManS4CGGpOcMrSPtMEH&cd=7#v=onepage&q=aarne%20thompson&f=false [27. 08. 2009]

Toury Gideon. 1995. **Descriptive Translation Studies And Beyond**. Philedelphia: John Benjamin Publishing Company.

Traduction [15. 11. 2009] Encyclopedie Universalis
<http://www.universalis.fr/corpus2-encyclopedia/117/4467/S180581/encyclopedia/TRADUCTION.htm>

Vermeer, Hans J. 2000. **Skopos And Commision On Translational Action**. The Translation Studies Reader ed. L. Venuti London & New York: Routledge, 221-232.

Yardımcı, Mehmet, Tuncer, Hüseyin. 2002. **Çocuk Edebiyatı**. Ankara: Ürün Yayınları.

Yararlanılan Kaynaklar

Arlı, Alim, Güney Çeğin, Emrah Göker, Ümit Tatlıcan. 2007. **Ocak ve Zanaat: Pierre Bourdieu Derlemesi**. İstanbul: İletişim.

Bassnett, Susan. 2000. **Translation Studies**. London & New York: Routledge.

Bogenç Demirel, Emine. 2003. **Habitus Dans Le Champs De La Traduction**. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Basım-Yayın Merkezi.

Bourdieu, Pierre. 2005. **Partik nedenler: eylem kuramı üzerine**. Çev. Hülya Uğur Tanrıöver. İstanbul: Hil Yayın.

_____. 2002. **Questions De Sociologie**. Paris: Edition de Minuit.

_____. [15. 04. 2009] Les Conditions Sociales de la Circulation Internationale des Idées. http://www.cairn.info/article.php?ID_ARTICLE=ARSS_145_0003

Gouanvic, Jean-Marc. [17.03.2010]. Au-delà de la pensée binaire en traductologie: esquisse d'une analyse sociologique des positions traductives en traduction littéraire. <http://id.erudit.org/iderudit/016662ar>

İnal, Tuğrul. 1979. Çocuk Yazınında Çağdaşlaşma. **Ulusal Kültür**. s. 4: 27-41

Licht, Robin. [22.11.2009] Undertones in “Little Red Riding Hood”: The Relationship Between Childhood Innocence and Adult Knowledge. <http://www.gwu.edu/~uwp/fyw/euonymous/2005-2006/06-lichtfinal.pdf>

Rifat, Mehmet. 1997. A La Recherche de L'identité Narrativo- Discursive du “Petit Chaperon Rouge” de Charles Perrault. **Multiculturalisme: Identité et Alterité**. ed. Nedret Kuran Burçoğlu. İstanbul: Boğaziçi University Press.

Tahir-Gürçağlar, Şehnaz. 2008. **Sherlock Holmes in the interculture: Pseudotranslation and anonymity in Turkish literature.** ed. by Anthony Pym, Miriam Shlesinger ve Daniel Simeoni. Amsterdam: John Benjamins.

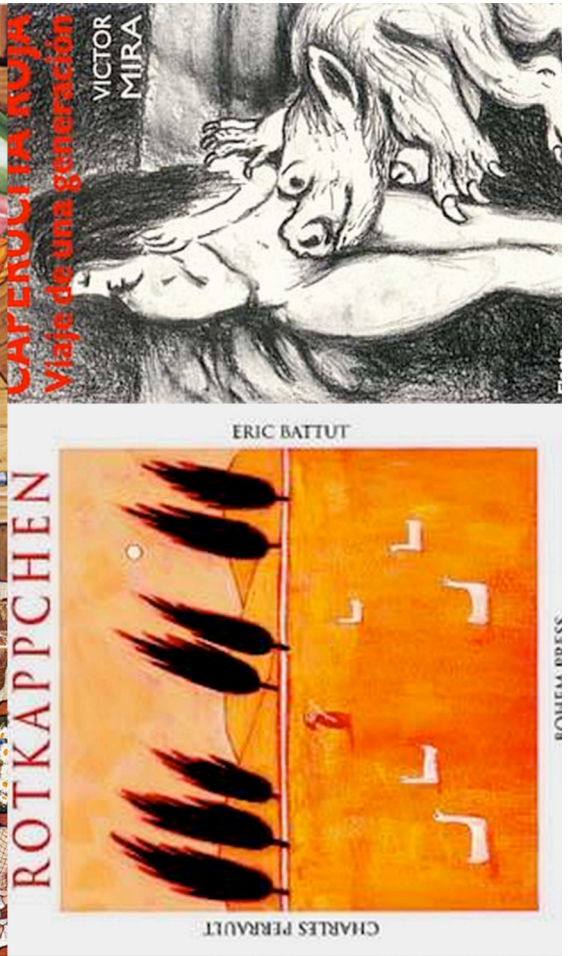
_____. 2003. Çoğuldizge Kuramı. Çeviri seçkisi 1. ed. Mehmet Rifat. İstanbul: Dünya Yayıncılık: 243-268.

Toury, Gideon. 2002. Translation as a Means of Planning and the Planning of Translation: A Theoretical Framework and a Exemplary Case. **translation: (re)shaping of literature and culture.** ed. Saliha Paker İstanbul: Boğaziçi University Press: 148- 165.

Ek 1. Kırmızı Başlıklı Kız Masalı Kapakları

Ek 2. "Chaperon" Resim

Resim 1 (Chaperon [21.05.2010])

Resim 2(Chaperon [21.05.2010])

Resim 3(Chaperon [21.05.2010])

Resim 4 (Chaperon [21.05.2010])

Resim 5(Chaperon [21.05.2010])

Ek 3. Kırmızı Başlıklı Kız kitaplarının, Milli Kütüphane ve Beyazıt Devlet Kütüphanesi Tam Listesi

Ek 3.1. Beyazıt Kütüphanesi Kitap Listesi

Tarih	Başlık	Yayınevi
1942	Al Başlıklı Çocuk	Maarif Matbaası
1945	Kırmızı Şapkalı Kız	ışık Basımevi
1947	Kırmızı Başlıklı Kız	Ülkü Kitap Kurdu
1954	Kırmızı Şapkalı Kız	Vakit Basımevi
1958	Kırmızı Şapkalı Kız	Burhaneddin Erenler Matbaası
1958	Al Başlıklı Çocuk	Maarif Matbaası
1959	Kırmızı Takkeli Kız	Ekin Basımevi
1960	Kırmızı Şapkalı Kız	Burhaneddin Erenler Matbaası
1961	Kırmızı Başlıklı Kız	İyigün Yayınevi
1961	Kırmızı Başlıklı Kız	Berksoy Matbaası
1962	Kırmızı Başlıklı Kız	İyigün Yayınevi
1962	Kırmızı Şapkalı Kız	Okat Yayınevi
1963	Kırmızı Bereli Kız	Ülkü Yayınları
1963	Kırmızı Pelerinli Kız	Bilgi Yayınları
1965	Kırmızı Şapkalı Kız	Yıldız Yaşaroğlu Kitapevi
1966	Kırmızı Başlıklı Kız	İyigün Yayınevi
1966	Kırmızı Şapkalı Kız	Renk Yayınevi
1966	Kırmızı Takkeli Kız	Ekin Basımevi
1967	Kırmızı Başlıklı Kız	İyigün Yayınevi
1967	Kırmızı Şapkalı Kız	Yaylacık Matbaası
1967	Kırmızı Şapkalı Kız	Kutulmuş Matbaası
1967	Kırmızı Şapkalı Küçük Kız	Kutulmuş Matbaası
1968	Kırmızı Başlıklı Kız	Yıldız Kitapevi
1968	Kırmızı Şapkalı Kız	To Yayınları Nilgün'un Masalları
1968	Kırmızı Şapkalı Kız	Renk Yayınevi
1970	Kırmızı Başlıklı Kız	İyigün Yayınevi
1970	Kırmızı Şapkalı Kız	Renk Yayınevi
1972	Kırmızı Başlıklı Kız	Esin Yayınevi
1973	Kırmızı Başlıklı Kız	Tel Yayınları Çocuk Kitapları
1973	Kırmızı Şapkalı Kız	Milliyet Dağıtım
1973	Kırmızı Şapkalı Kız	Babıâli Basımevi
1973	Kırmızı Takkeli Kız	Renk Yayınevi
1973	Kırmızı Bereli Kız	Ülkü Yayınları

1974	Kırmızı Şapkalı Kız	Renk Yayınevi
1975	Kırmızı Başlıklı Kız	Kurtuluş Yayınevi
1975	Kırmızı Şapkalı Kız	Renk Yayınevi
1976	Kırmızı Başlıklı Kız	Kurtuluş Yayınevi
1976	Kırmızı Şapkalı Kız	Bizim Matbaa
1977	Kırmızı Şapkalı Kız	Bizim Matbaa
1977	Kırmızı Şapkalı Kız	Deniz Yayınları Çocuk Kitapları
1977	Kırmızı Şapkalı Kız	İnkılâp Ve Aka Kitapevleri
1979	Kırmızı Başlıklı Kız	Kurtuluş Yayınevi
1979	Kırmızı Şapkalı Kız	Deniz Yayınları Çocuk Kitapları
1980	Kırmızı Başlıklı Kız	Kurtuluş Yayınevi
1981	Kırmızı Başlıklı Kız	Kurtuluş Yayınevi
1981	Kırmızı Başlıklı Kız	Öğün Yayınları
1982	Kırmızı Başlıklı Kız	Redhouse Yayınevi
1983	Kırmızı Başlıklı Kız	Alfa Yayınları
1983	Kırmızı Başlıklı Kız	Kurtuluş Yayınevi
1983	Kırmızı Başlıklı Kız	Remzi Kitapevi
1984	Kırmızı Başlıklı Kız	Modern Röprodüksiyon
1984	Kırmızı Şapkalı Kız	İnkılâp Ve Aka Kitapevleri
1985	Kırmızı Başlıklı Kız	Yüksel Yayınevi
1986	Kırmızı Başlıklı Kız	Anadolu Yayıncılık
1986	Kırmızı Şapkalı Kız	Servet Yayın Dağıtım
1989	Kırmızı Şapkalı Kız	İnkılâp Yayınevi
1992	Kırmızı Şapkalı Kız	Cemre Yayınevi
1993	Kırmızı Başlıklı Kız	Bilim Ve Kültür
1997	Kırmızı Başlıklı Kız	Altın Kitaplar
1998	Kırmızı Başlıklı Kız	Aksoy Yayıncılık
1999	Kırmızı Başlıklı Kız	İnkılâp Yayınevi
1999	Kırmızı Başlıklı Kız	İnkılâp Yayınevi
1999	Kırmızı Şapkalı Kız	Nilüfer Yayıncılık
2000	Kırmızı Başlıklı Kız	Altın Kitaplar
2000	Kırmızı Başlıklı Kız	Doğan Egmont
2000	Kırmızı Başlıklı Kız	Doğan Ofset
2000	Kırmızı Başlıklı Kız	İnkılâp Yayınevi
2000	Kırmızı Başlıklı Kız	Kaya Yayınları
2001	Kırmızı Başlıklı Kız	Boyut Kitapları
2002	Kırmızı Başlıklı Kız	Altın Kitaplar
2002	Kırmızı Başlıklı Kız	Gizem Çocuk Yayınları
2002	Kırmızı Başlıklı Kız	Hikmet Neşriyat
2002	Kırmızı Başlıklı Kız	Yıldız Basım Yayın

2003	Kırmızı Başlıklı Kız	Altın Kitaplar
2003	Kırmızı Başlıklı Kız	Bahar Yayınevi
2003	Kırmızı Başlıklı Kız	Gizem Çocuk Yayınları
2003	Kırmızı Başlıklı Kız	MS Çocuk
2003	Kırmızı Şapkalı Kız	İnkılâp Yayınevi
2004	Kırmızı Başlıklı Kız	Altın Kitaplar
2004	Kırmızı Başlıklı Kız	Boyut Yayınları
2004	Kırmızı Başlıklı Kız	Enes Yayınları
2004	Kırmızı Başlıklı Kız	Maya Yayınları
2004	Kırmızı Başlıklı Kız	Mevsim Yayın Pazarlama
2004	Kırmızı Başlıklı Kız	Timaş Yayınları
2007	Kırmızı Başlıklı Kız	Bu Yayınevi
2007	Kırmızı Başlıklı Kız	Mevsim Yayın Pazarlama
2007	Kırmızı Başlıklı Kız	Morfil Yayınları
2007	Kırmızı Başlıklı Kız	Polat Kitapçılık
2007	Kırmızı Başlıklı Kız	Timaş Yayınları
2008	Kırmızı Başlıklı Kız	Mevsim Yayın Pazarlama
2008	Kırmızı Başlıklı Kız	Nar Yayınları
2008	Kırmızı Başlıklı Kız	Timaş Yayınları
2008	Kırmızı Başlıklı Kız	Top Yayıncılık
2008	Kırmızı Şapkalı Kız	Erdem Yayınları
2009	Kırmızı Başlıklı Kız	Damla Yayınevi
2009	Kırmızı Başlıklı Kız	Nokta Çocuk Yayınları
2009	Kırmızı Başlıklı Kız	Tramvay Yayıncılık

Milli Kütüphane ile ortak olan eserler mavi ile taranmıştır.

Ek 3.2. Milli Kütüphane Kitap Listesi

Tarih	Başlık	Yayınevi	Yayın Yeri
1947	Kırmızı Başlıklı Kız	Ülkü Kitapyurdu	İstanbul
1947	Kırmızı Şapkalı Kız	Berkalp Kitabevi	Ankara
1958	Kırmızı Şapkalı Kız	Gençlik Kitabevi	İstanbul
1961	Kırmızı Başlıklı Kız	Hür Yayınlar	İstanbul
1962	Kırmızı Başlıklı Kız	İyigün Yayınevi	İstanbul
1963	Kırmızı Bereli Kız	Ülkü Yayınevi	İstanbul
1963	Kırmızı Bereli Kız	Yıldız Kitabevi	İstanbul
1966	Kırmızı Başlıklı Kız	İyigün Yayınevi	İstanbul
1966	Kırmızı Şapkalı Kız	Renk Yayınevi	İstanbul
1966	Kırmızı Takkeli Kız	Varlık Yayınevi	İstanbul
1967	Kırmızı Başlıklı Kız	İyigün Yayınevi	İstanbul
1967	Kırmızı Şapkalı Kız	Renk Yayınevi	İstanbul
1968	Kırmızı Başlıklı Kız	Yıldız Kitabevi	İstanbul
1968	Al Başlıklı Çocuk	İnkılâp Ve Aka Kitapevleri	İstanbul
1968	Kırmızı Şapkalı Kız	Renk Yayınevi	İstanbul
1970	Kırmızı Başlıklı Kız	İtimat Kitabevi	İstanbul
1972	Kırmızı Başlıklı Kız	Tel Yayınları	İstanbul
1973	Al Başlıklı Çocuk	İnkılâp Ve Aka Kitapevleri	İstanbul
1973	Kırmızı Takkeli Kız	Renk Yayınevi	İstanbul
1973	Kırmızı Bereli Kız	Ülkü Yayınevi	İstanbul
1975	Kırmızı Başlıklı Kız	Kurtuluş Yayınları	Ankara
1975	Kırmızı Şapkalı Kız	Renk Yayınevi	İstanbul
1978	Al Başlıklı Çocuk	İnkılâp Ve Aka Kitapevleri	İstanbul
1979	Kırmızı Başlıklı Kız	Kurtuluş Yayınları	Ankara
1979	Kırmızı Şapkalı Kız	Deniz	İstanbul
1980	Kırmızı Başlıklı Kız	Kurtuluş Yayınları	Ankara
1981	Kırmızı Başlıklı Kız	Alfa Yayınları	İstanbul
1981	Kırmızı Başlıklı Kız	Anadolu Yayıncılık	Ankara
1981	Kırmızı Başlıklı Kız	Genel Yayıncılık	İstanbul
1981	Kırmızı Başlıklı Kız	Kurtuluş Yayınları	Ankara
1982	Kırmızı Başlıklı Kız	Kurtuluş Yayınları	Ankara
1983	Kırmızı Başlıklı Kız	Kurtuluş Yayınları	Ankara
1983	Kırmızı Başlıklı Kız	Remzi Kitabevi	İstanbul
1983	Al Başlıklı Çocuk	İnkılâp ve Aka Kitapevleri	İstanbul
1984	Kırmızı Başlıklı Kız	Öğün Yayınları	Ankara
1985	Kırmızı Başlıklı Kız	Redhause Yayınevi	İstanbul
1986	Kırmızı Başlıklı Kız	Üner Yayıncılık	Ankara

1988	Kırmızı Başlıklı Kız	Remzi Kitabevi	İstanbul
1989	Kırmızı Başlıklı Kız	Remzi	İstanbul
1990	Kırmızı Başlıklı Kız	Selahaddin Kitap Dağıtım	İstanbul
1997	Kırmızı Başlıklı Kız	Özgür Eğitim Yayınları	İzmir
1998	Kırmızı Başlıklı Kız	Aksoy Yayıncılık	İstanbul
1998	Kırmızı Başlıklı Kız	Uzun	Trabzon
1999	Kırmızı Başlıklı Kız	İnkılâp	İstanbul
1999	Kırmızı Başlıklı Kız	İnkılâp (Teknografik)	İstanbul
1999	Kırmızı Başlıklı Kız	Nilüfer Yayıncılık	Ankara
2000	Kırmızı Başlıklı Kız	Altın Kitaplar	İstanbul
2000	Kırmızı Başlıklı Kız	Doğan Egmont Yayıncılık	İstanbul
2000	Kırmızı Başlıklı Kız	İnkılâp (Anka Basım)	İstanbul
2000	Kırmızı Başlıklı Kız	Kaya Yayınları	İstanbul
2000	Kırmızı Başlıklı Kız	Meram Yayıncılık	İstanbul
2000	Kırmızı Şapkalı Kız	Cemre Yayıncılık	İstanbul
2001	Kırmızı Başlıklı Kız	Boyut Kitapları	İstanbul
2001	Kırmızı Başlıklı Kız	Tay Yayınları	İstanbul
2002	Kırmızı Başlıklı Kız	Altın Kitaplar	İstanbul
2002	Kırmızı Başlıklı Kız	Gizem Çocuk Yayınları	İstanbul
2002	Kırmızı Başlıklı Kız	Hikmet Neşriyat	İstanbul
2002	Kırmızı Başlıklı Kız	Yıldız Basım Yayın	İstanbul
2003	Kırmızı Başlıklı Kız	Altın Kitaplar	İstanbul
2003	Kırmızı Başlıklı Kız	Bahar Yayınevi	İstanbul
2003	Kırmızı Başlıklı Kız	Gizem Çocuk Yayınları	İstanbul
2003	Kırmızı Başlıklı Kız	İnkılâp	İstanbul
2003	Kırmızı Başlıklı Kız	MS Çocuk	İstanbul
2003	Kırmızı Başlıklı Kız	Yakamoz	İstanbul
2004	Kırmızı Başlıklı Kız	Altın Kitaplar	İstanbul
2004	Kırmızı Başlıklı Kız	Boyut Yayıncılık	İstanbul
2004	Kırmızı Başlıklı Kız	Enes Yayınları	İstanbul
2004	Kırmızı Başlıklı Kız	İnkılâp	İstanbul
2004	Kırmızı Başlıklı Kız	Mevsim Yayın Pazarlama	İstanbul
2004	Kırmızı Başlıklı Kız	MS Çocuk	İstanbul
2004	Kırmızı Başlıklı Kız	Timaş Yayınları	İstanbul
2005	Kırmızı Başlıklı Kız	Beyaz Balina Yayınları	İstanbul
2005	Kırmızı Başlıklı Kız	Bordo Siyah Klasik Yayınlar	İstanbul
2005	Kırmızı Başlıklı Kız	İletişim Okul Yayınları	Ankara
2005	Kırmızı Başlıklı Kız	İncim Yayınları	İstanbul
2005	Kırmızı Başlıklı Kız	Martı Yayıncılık	İstanbul
2005	Kırmızı Başlıklı Kız	Mevsim Yayın Pazarlama	İstanbul

2005	Kırmızı Başlıklı Kız	Özgür Eğitim Yayınları	İzmir
2005	Kırmızı Başlıklı Kız	Polat Kitapçılık	İstanbul
2005	Kırmızı Başlıklı Kız	Timaş Yayınları	İstanbul
2006	Kırmızı Başlıklı Kız	Bordo Siyah Klasik Yayınlar	İstanbul
2007	Kırmızı Başlıklı Kız	Bu Yayınevi	İstanbul
2007	Kırmızı Başlıklı Kız	Mevsim Yayın Pazarlama	İstanbul
2007	Kırmızı Başlıklı Kız	Mor Fil Yayınları	Ankara
2007	Kırmızı Başlıklı Kız	Polat Kitapçılık	İstanbul
2007	Kırmızı Başlıklı Kız	Timaş Yayınları	İstanbul
2007	Kırmızı Başlıklı Kız	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	İstanbul
2008	Kırmızı Başlıklı Kız	Kılavuz 2006 Yayınları	İstanbul
2008	Kırmızı Başlıklı Kız	Mevsim Yayın Pazarlama	İstanbul
2008	Kırmızı Başlıklı Kız	SMG Yayıncılık	Ankara
2008	Kırmızı Başlıklı Kız	Timaş Yayınları	İstanbul
2008	Kırmızı Başlıklı Kız	Top Yayıncılık	İzmir
2008	Kırmızı Şapkalı Kız	Erdem Yayınları	İstanbul
2009	Kırmızı Başlıklı Kız	Damla Yayınevi	İstanbul
2009	Kırmızı Başlıklı Kız	Nokta Kitap	İstanbul
2009	Kırmızı Başlıklı Kız	Tramvay Yayıncılık	İstanbul

Beyazıt Devlet Kütüphanesi ile ortak olan eserler sarı ile taranmıştır.

Ek 4. Erdem Yayınlarıyla Görüşme

Erdem Yayınları Halkla İlişkiler Sorumlusu Canan ÖZTÜRK ile yapılan söyleşi

1. Basılacak kitapların seçimini kim yapıyor? Masal kitaplarını nasıl belirliyorsunuz?

Genel Yayın yönetmeni, editör Melike Günyüz yapıyor. Erdem Yayınları olarak ‘Masal Zamanı Dizisi’ başlıklı bir serimiz var. Şu an 8 kitaptan oluşuyor. 10 kitap olacak şekilde çalışmalarımız sürüyor. Bu seri masalları, her kitap için 30 masaldan oluşuyor. Her kitapta yer alan masalın teması farklı. çoklu zeka etkinlikleriyle desteklenen metinler bunlar. Dolayısıyla, diğer kitaplarda yer alacak masalların temaları farklı olsun ve yer verilmeyen diğer konular yer alsın isteniyor bu seçimler yapılırken.

2. Basılacak kitap seçiminde ne gibi etmenleri göz önünde bulunduruyorsunuz? Belli bir yaş grubuna hitap ediyor musunuz?

Erdem Yayınları olarak 4-12 yaş grubu çocuklar için kitaplar yayımlıyoruz. Yayınevimizin öncelikli amacı, ‘Temiz Türkçe ile edebî metinleri bir arada vermek, göz ardı edilen görsel zevkin gelişmesine katkı sağlayacak nitelikte yayınlar oluşturmaktır.’

3. Sınıfsal olarak toplumun herhangi özel bir kesimini hedef okuyucu kitlesi olarak alıyor musunuz?

Erdem Yayınları kitapları daha çok okullarda ilgi gören kitaplar. Okulda her kesimden öğrenciye hitap etmeyi amaçladığımız şekilde yayınlar hazırlıyoruz.

4. Masalları çevirmene veriyor musunuz? Veriyorsanız orjinallerinden mi çeviri yapıyor?

Erdem Yayınları 25 yılı aşkındır yayıncılık yapan bir kuruluş ve ilk yayımladığı kitaplar dünya klasikleri olmuş. Orijinal eserlerden çeviriler yapılarak yayınlanıyor kitaplar.. Son yıllarda daha çok Türk yazarların masallarını yayımlıyoruz.

5. Hedef kitlenin yaş grubuna göre masalın dilinde değişiklik yapıyor musunuz? Yaş grubunun kavrayabileceği kelimeler, cümle yapıları kesinlikle göz önünde bulunduruluyor.

6. Masalın içeriğinde değişiklik yapıyor musunuz? Masalın orjinaline sadık mı kalıyorsunuz? Değişiklik yapıyorsanız, hangi kriterlere göre değişikliklere

gidiyorsunuz?

Müdahale gerektiren metinler olduğunda değişiklik kaçınılmaz. Yazar, editör ve pedagog çoğu zaman en uygun değişiklik için ortak karara varıyor.

7. Masal kitapları için herhangi bir pedagogdan ya da psikologdan yardım alıyor musunuz?

Kesinlikle evet. Çocuk kitapları yayıncısıysanız aksi düşünülemez diyoruz. Kitaplarımız onaydan geçmeden yayımlanmaz.

8. Her basımda bir öncekinin aynısı mı kullanılıyor? Yoksa her seferinde içeriğinde değişiklik yapıyor musunuz?

Her yeni basım öncesi kitap tekrar gözden geçirilir. Değişiklikler gerekli görüldüğü takdirde uygulanır yayınevimizde.

9. Anadolu'ya ayrı basım yapıyor musunuz?

Hayır.

10. Masallarda görsel öğelere yer veriyor musunuz? Resimler, çizimler vb..

Bizim için en az metnin içeriği kadar önemli bir konu bu. Çoğu kez ekstra masraf demek olsa da.. Yani resimler bittikten sonra beğenilmediği oluyor. Ya da içeriği daha farklı bir ressamın tarzı yansıtabilir diye düşünebiliyorsunuz ve ticari düşünmemek adına risk alabiliyorsunuz.

11. Çizimleri yapan kişiyi nasıl belirliyorsunuz? Çizimleri yapan kişi, herhangi bir psikolog ya da pedagogdan yardım alıyor mu?

Yayınevimizin çalıştığı oldukça başarılı isimler var bu konuda. Görsel zevki sunmak, geliştirmek için konusunda en iyi isimlerle -imkan olduğu sürece – çalışmaya çalışıyoruz. Bazı ressamlarımızın pedagoglarımızla fikir alışverişi olduğu oluyor.

12. Çevirmenin metnine editörünüz sadık kalıyor mu yoksa içeriğinde değişiklik yapıyor mu?

Değişiklik gerektiren durumlar kesinlikle oluyor.

13. Okuyucu beklentilerini nasıl tespit ediyorsunuz? Bu beklentiler doğrultusunda yayın politikanızda değişiklikler, ayarlamalar yapıyor musunuz?

Bu konuda en büyük yardımcımız yine çocuklar. Öğretmen ve velilerimiz de fikirlerini çok sık belirtirler bizlere. Okullarda yazarlarımızın söyleşileri ya da seminerler olduğu zamanlar bu geri dönüşümleri çok daha yoğun alabiliyoruz.

Ek 5. Bilge Yayıncılıkla Görüşme

Bilge Yayıncılıkla Nisan 2010'da gerçekleştirilen görüşme

1. *Basılacak kitapların seçimini kim yapıyor? Masal kitaplarını nasıl belirliyorsunuz?*

Kitapları genel yayın yönetmeni ve editör belirliyor.

2. *Basılacak kitap seçiminde ne gibi etmenleri göz önünde bulunduruyorsunuz? Belli bir yaş grubuna hitap ediyor musunuz?*

Çocukların duygu, düşünce ve hayal dünyalarına katkıda bulunacak, eğitirken eğlendirecek ve erken yaşlarda edebî zevklerinin oluşmasını sağlayacak yayınları seçmeye gayret ediyoruz. Çocuğun kendini özdeşleştirebileceği karakterlerin olumlu örnek teşkil edecek karakterler olması da önemli. İnsan sevgisi, doğa ve hayvan sevgisi, çevre bilinci, dostluk, dayanışma, yaşama sevinci gibi olumlu temaları olan hikayeleri seçmeye çalışıyoruz. Özellikle çeviri kitaplarda kültürümüze, ahlaki değerlerimize ters düşecek unsurlar varsa bu kitapları eliyoruz. İlköğretim ve lise öğrencileri için olduğu gibi okul öncesi için de çalışmalarımız mevcut.

3. *Sınıfsal olarak toplumun herhangi özel bir kesimini hedef okuyucu kitlesi olarak alıyor musunuz?*

Yayın yelpazemiz çok geniş. Özel bir kesimi hedef almıyoruz.

4. *Masalları çevirmene veriyor musunuz? Veriyorsanız orjinallerinden mi çeviri yapıyor?*

Yabancı dildeki kitapları çevirmene veriyoruz. Çeviriler orijinal dilinden yapılıyor, çevirinin çevirisini onaylamıyoruz.

5. *Hedef kitlenin yaş grubuna göre masalın dilinde değişiklik yapıyor musunuz?*

Onaylamadığımız bazı kullanımların yerleşik bir kullanım halini almasına bir katkımız olsun istemediğimiz için gerek gördüğümüz yerde değişiklik yapıyoruz. Basit bir örnek vermek gerekirse çocuk kitaplarında yerli yersiz 'nefret' gibi çok güçlü, negatif bir duyguyu karşılayan bir kelimenin kullanılmasından yana değiliz. Ama bazen, çoğunlukla yabancı dildeki metinlerde, bu kelimenin cömertçe kullanıldığını görüyoruz. «Sütten nefret ediyorum.» «Okuldan nefret ediyorum.» gibi. «Sütü hiç sevmiyorum.» diyerek aynı ifadeyi «nefret» sözcüğünü kullanmadan karşılamak daha uygun bizce.

6. *Masalın içeriğinde değişiklik yapıyor musunuz? Masalın orjinaline sadık mı kalıyorsunuz?Değişiklik yapıyorsanız, hangi kriterlere göre değişikliklere gidiyorsunuz?*

Masalın kurgusuna müdahale etmemiz söz konusu değil. Onaylamadığımız bir şeyi zaten yayınlamayız. Ancak dil açısından, yazarın üslubunu dilimize en doğru şekilde aktarabilmek için bazı müdahalelerimiz oluyor tabii.

Örneğin orijinal metindeki bir espri metnin doğrudan çevirisiyle hedef dile aktarılamıyorsa metne sadakatten ödün verip bu espriyi aktarabileceğimiz en doğru yolu bulmaya çalışırız. Örneğin resimli çocuk kitaplarımızdan biri olan Fancy Nancy isminin espri kafiyesinden geliyor ama Türkçeye Süslü Nancy diye aktardığımızda bir espri kalmıyordu; biz de Süslü Pakize demeyi tercih ettik ve Nancy'yi bizden bir karakter yaptık. Ya da Julianne Moore'un kendi çocukluğundan yola çıkarak yarattığı Freckleface Strawberry karakterine biz Çilli Begonya demeyi tercih ettik. Yine kelime oyunlarının, kafiye sözcüklerin kullanıldığı bölümlerde değişiklik yapma ihtiyacı doğuyor.

7. *Her basımda bir öncekinin aynısı mı kullanılıyor? Yoksa her seferinde içeriğinde değişiklik yapıyor musunuz?*

Herhangi bir tashih söz konusu değilse eğer tekrar baskılarda içerik aynı kalıyor

8. *Masal kitapları için herhangi bir pedagogdan ya da psikologdan yardım alıyor musunuz?*

Bazı çocuk kitaplarında alıyoruz.

9. *Anadolu'ya ayrı basım yapıyor musunuz?*

Hayır.

10. *Masallarda görsel öğelere yer veriyor musunuz? Resimler, çizimler vb..*

Bazılarında.

11. *Çizimleri yapan kişiyi nasıl belirliyorsunuz? Çizimleri yapan kişi, herhangi bir psikolog ya da pedagogdan yardım alıyor mu?*

Çizgisi, kitabın içeriğine, üslubuna en uygun düşecek olan çizerle çalışmaya gayret ediyoruz.

12. *Çevirmenin metnine editörünüz sadık kalıyor mu yoksa içeriğinde değişiklik yapıyor mu?*

Çeviri ve imla açısından gerekliyse çeviri metinde tashih yapılıyor.

13. *Okuyucu beklentilerini nasıl tespit ediyorsunuz? Bu beklentiler*

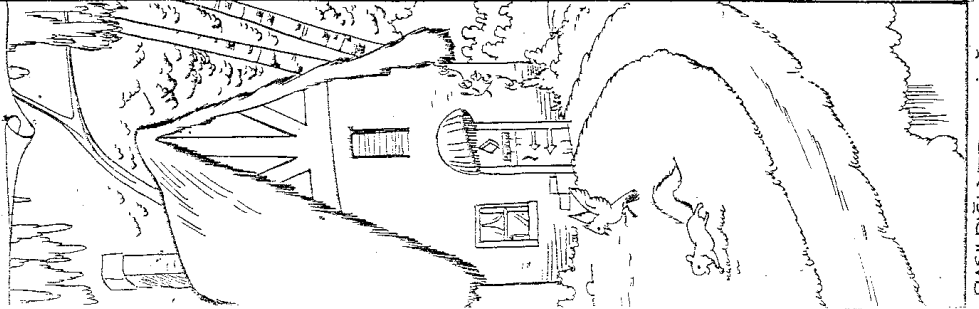
doğrultusunda yayın politikanızda değişiklikler, ayarlamalar yapıyor musunuz?

Gerek bize ulaşan okuyucuların istek ve eleştirilerinden gerekse internetteki kitap satış siteleri ve çeşitli okuyucu forumlarındaki olumlu-olumsuz yorumlardan hareketle okuyucuların beklentilerine ilişkin edindiğimiz fikirler, yayınlarımızın şekillenmesinde etkili oluyor.

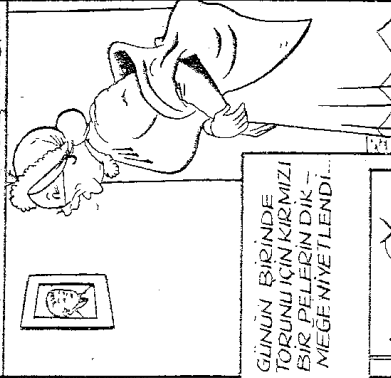
Ek 6. Fotomasal *Kırmızı Başlıklı Kız* Masalı

BİR ZAMANLAR ORMANDA-
KI ŞU AN KULÜBESİNDE YA-
ŞIYAN YAŞLI BİR KADIN VARDI.

BU YAŞLI HANIM BİR BÜYÜKANNEDİ.
BÜTÜN BÜYÜKANNELER GİBİ ONUN
DA ÇOK TATLI BİR TORUNU VARDI...

GÜNÜN BİRİNDE
TORUNU İÇİN KIRMIZI
BİR PELEKİN DİK -
MEGE NİYETLENDİ.

BUNUN İÇİNDE
BÜSBÜTÜN GÜZEL
GÖRÜNECEK!

BAŞLIDİĞİ YER: NEBİOĞLU OFSET MATBAASI - 1963 - İSTANBUL

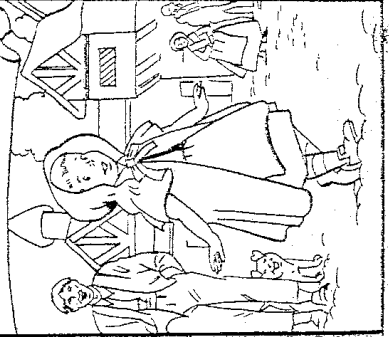
PELEKİNİ DİKİP BİTİRİNCE ONU SEVGİLİ TORUNUNA KENDİSİ
GÖTÜRDÜ...

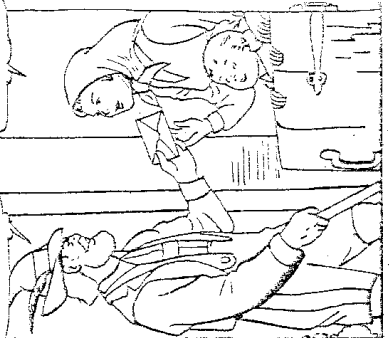
NASILDA
TIPATIP UYDU.

PELEKİNLE BİR
BEBEKTE FARKI YOK...

KÜÇÜK KIZ BU KIRMIZI PELEKİ-
Nİ ÇOK SEVDİ VE GİTTİĞİ HER YER-
DE ONU GİNDİ... AĞRIK, HERKES
ONU "KIRMIZI PELEKİN KIZ"
DİYE İSMLENDİRMIŞTİ...

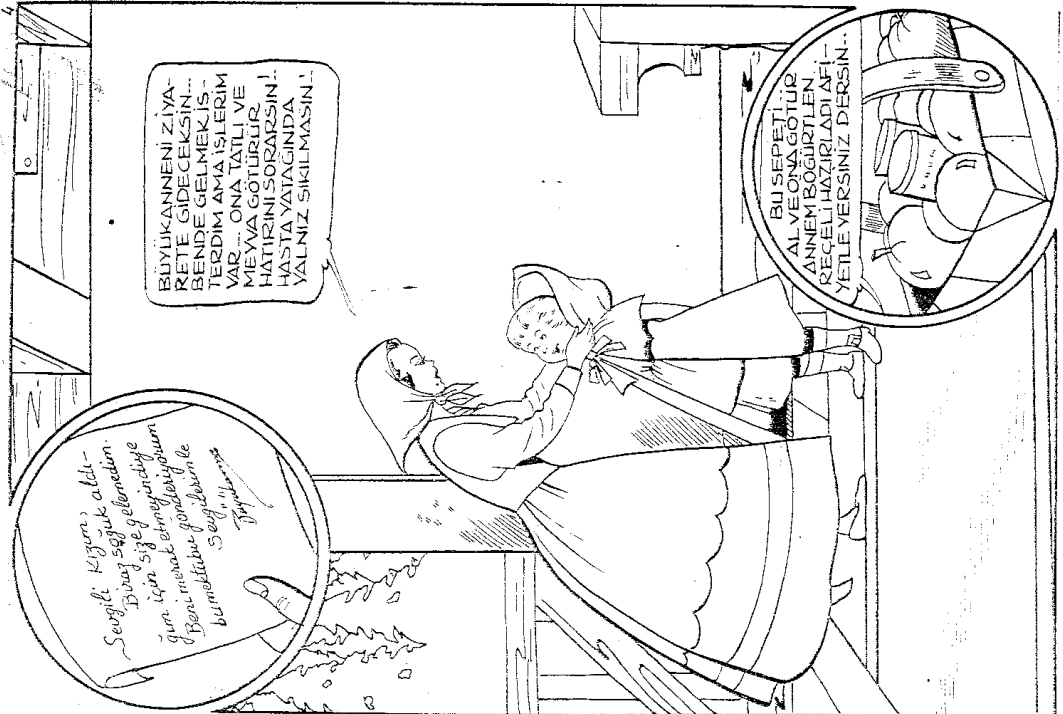
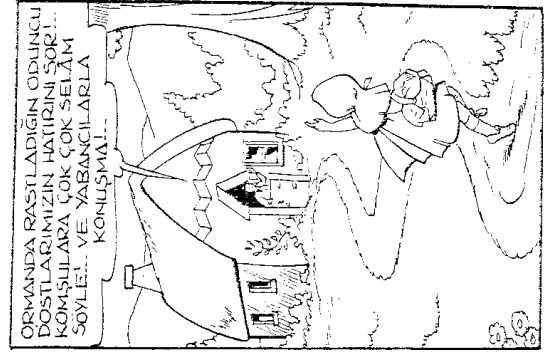
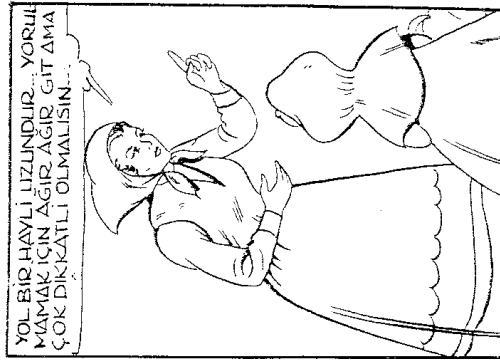

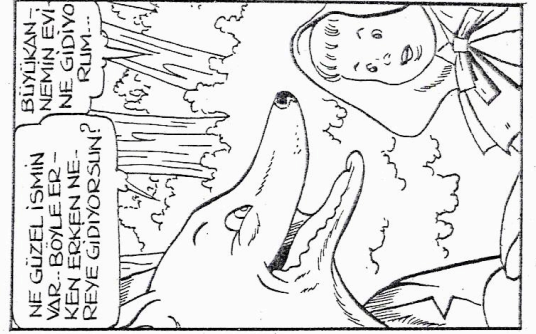
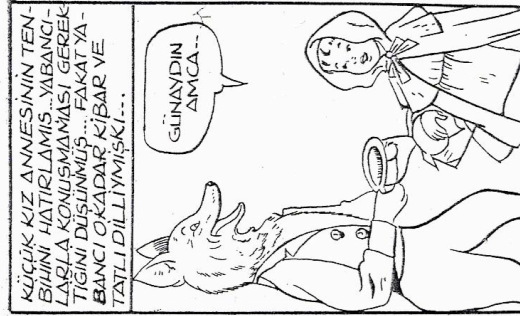
GÜNÜN BİRİNDE, BİR ORMANCI Kİ-
NİPEL PELEKİN KIZIN ANNESİNE
BİR MEKTUP GETİRDİ...

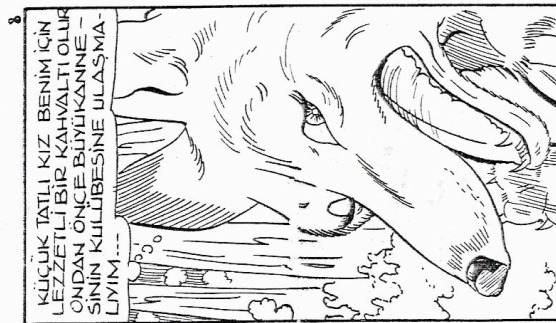
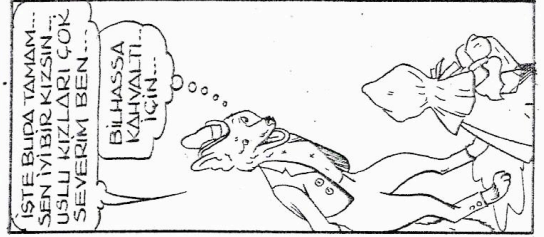
BÜYÜKANNİ
GÖNDERDİ...

TEŞEKKÜR
EDERİM...

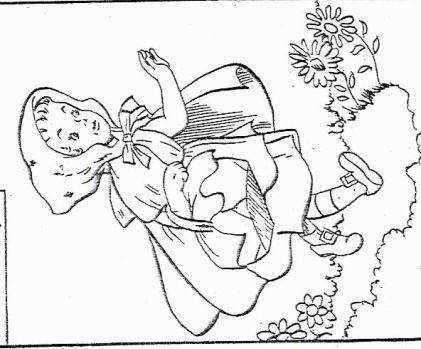

KIRMIZI PELERİNLİ KIZDA KENDİ YOLUNDA YÜRÜMEĞE KÖYLÜLMÜŞ...

ARADA SIRA DA DURUP GÖZÜNE İLİŞEN ÇİÇEKLERİ KOPARMIYORMUŞ...

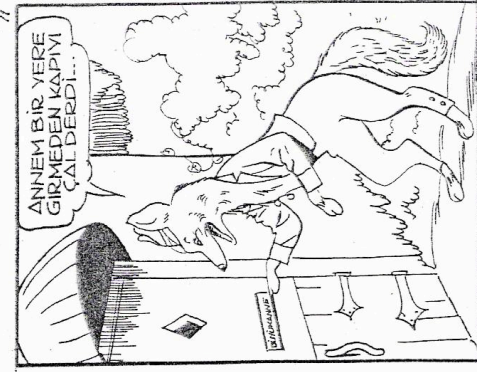
BÖYLECE YOLUNU TERKETMİŞ.GİTĞİDE ORMANIN DERİNLİKLERİNE DALMIŞ BÜYÜK ANNESİNİN EVİNDEN BİR HAYLI UZAKLAŞMIŞ...

BU ESNA DA KÖTÜ KURT BÜYÜK ANNESİN KLİLBESİNE YAKLAŞMIŞ...

BAHSETTİĞİ BÜYÜK MEŞENİN BU OLUŞUĞUNA EMİNİM...

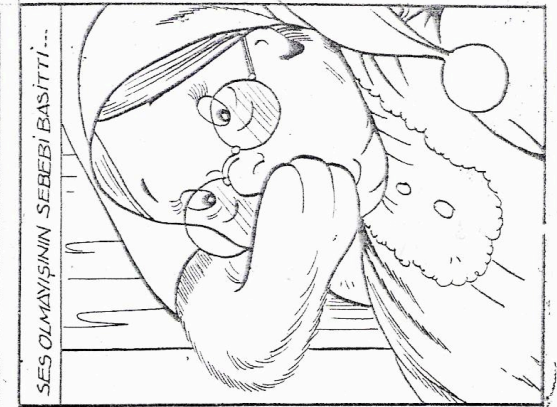
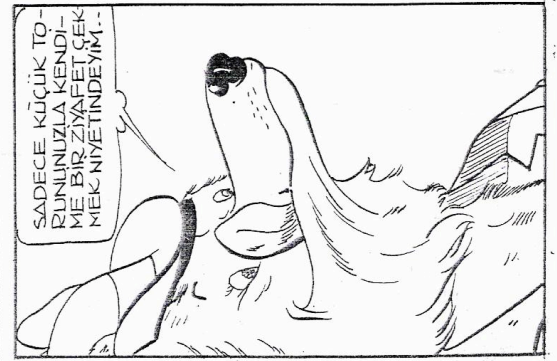
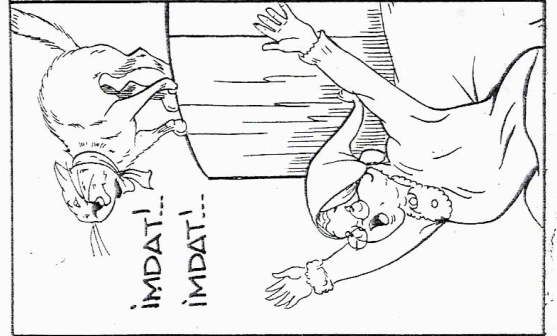
ANNEM BİR YERE GİRMEYEN KAPIVI ÇAL DERDİ...

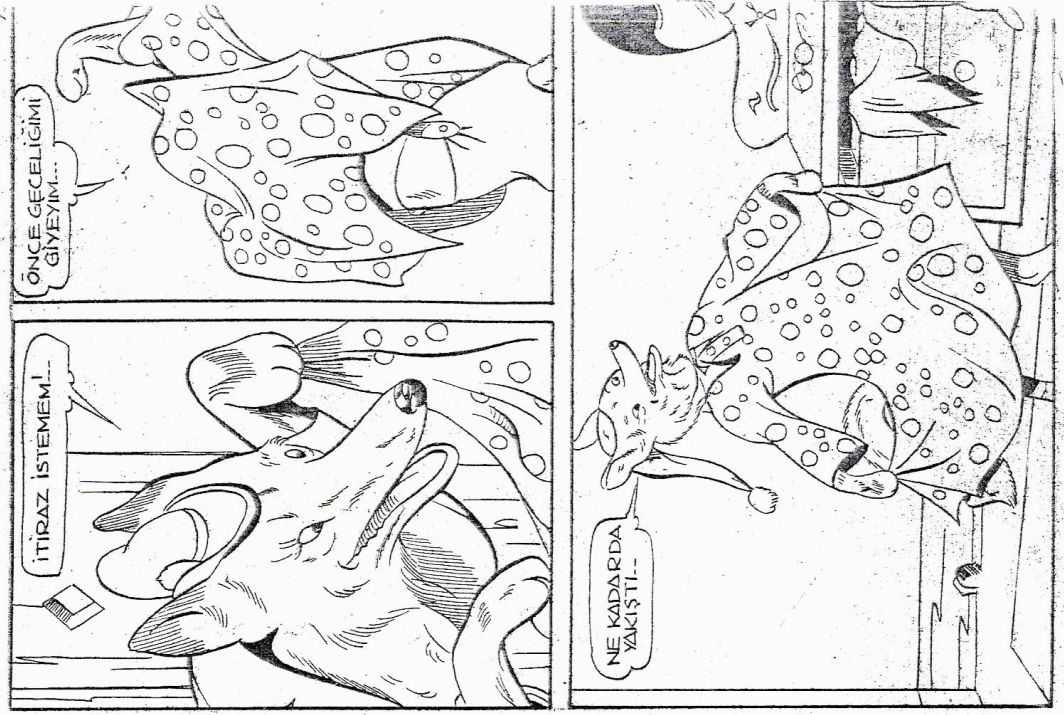

İSTE BÜŞTE OLDU...GÜN-AYDIN BÜYÜK-ANNECİĞİM...

NE İSTİYORSUNUZ P...

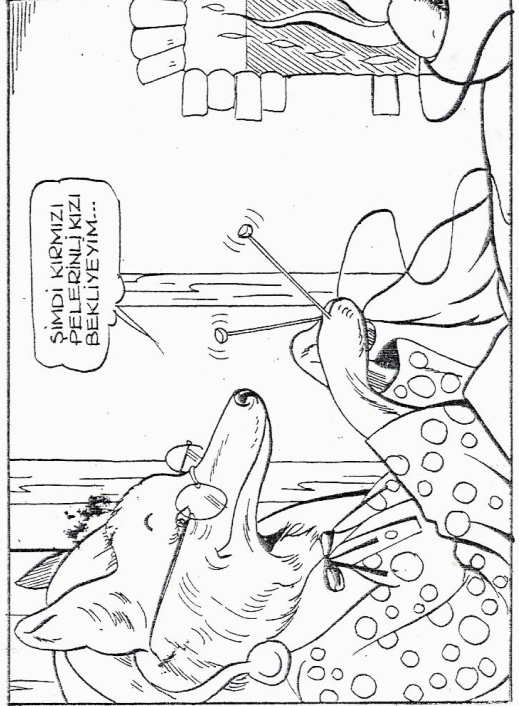

KURT KILIĞINI DEĞİŞTİRDİKTEN SONRA
BÜYÜKANNENİN YATAGINA GİRDİ...

ŞİMDİ KIRMIZI
PELERİNLİ KIZI
BEKLEYİYİM...

BUESNADA KIRMIZI PELE-
RİNLİ KIZ, BİR KÜÇÜK DOLU
SU ÇİÇEK TOPLAMIŞTI...

YETERİ KADAR Çİ-
ÇEK TOPLADIM.
BÜYÜKANNNE ÇİÇEK
LERE ÇOK SEVİNE-
CEKTİR...

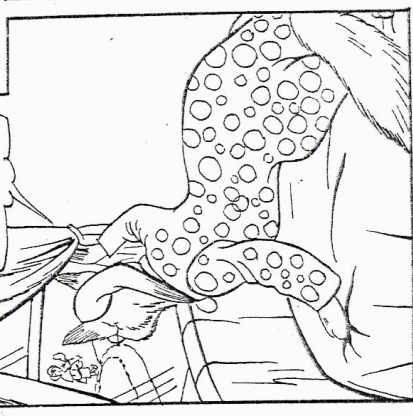
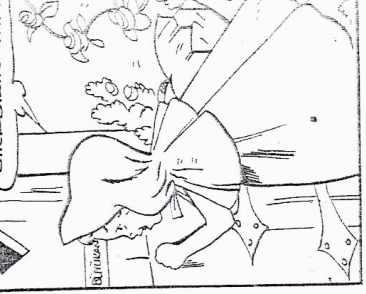

BÜYÜKANNENİN KULÜBESİ' YAKININ
DA KIRMIZI PELERİNLİ KIZ TANIDI-
ĞI BİR ODUNCUYA RAŞTILADI...

MERHABA...
BÜYÜKANNEMİ
ZİYARETE
GİDİYORUM...

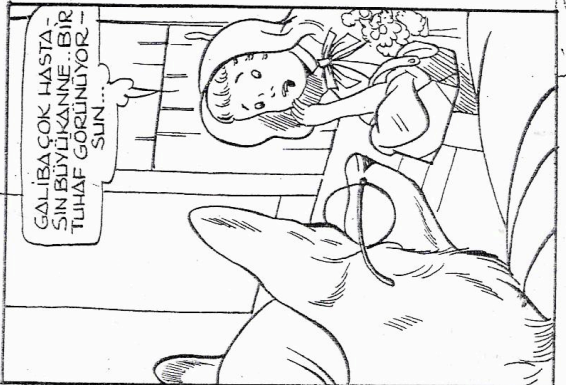
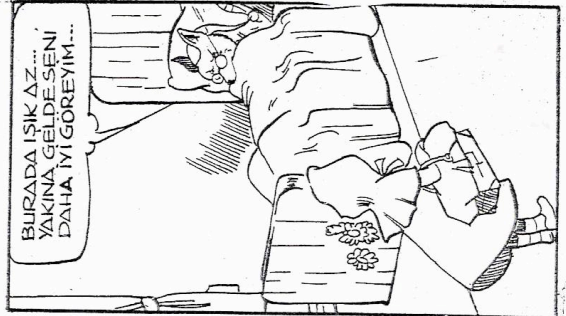

BENİM BÜYÜKANNNE
GİREBİLİRİYİM?

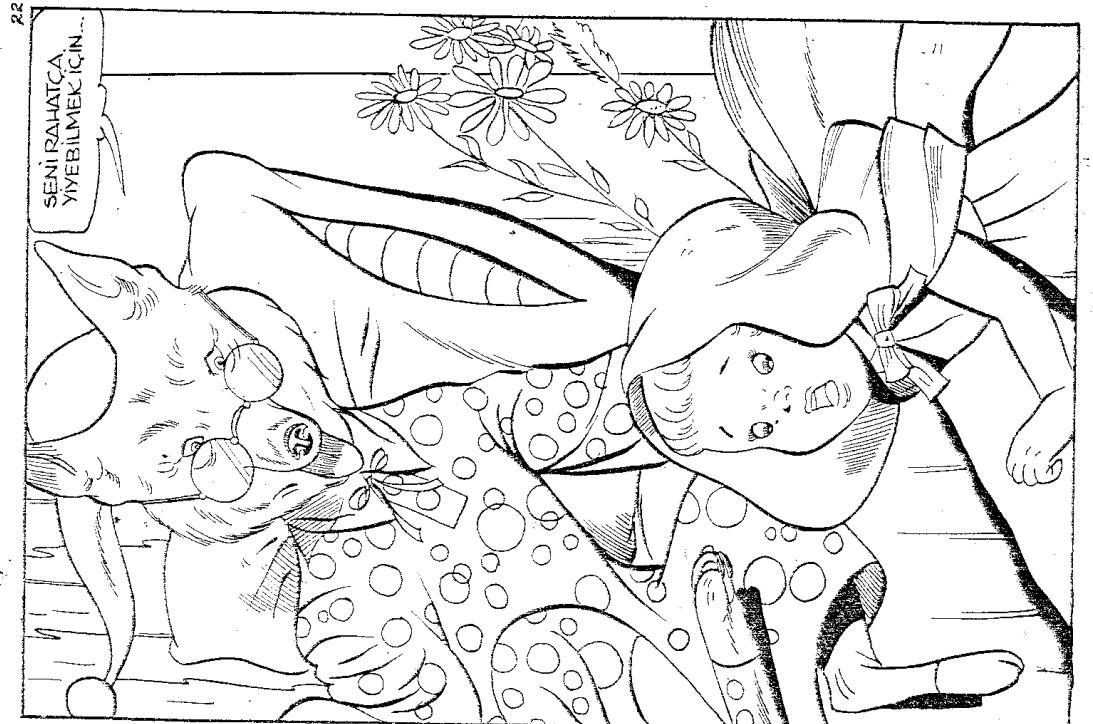
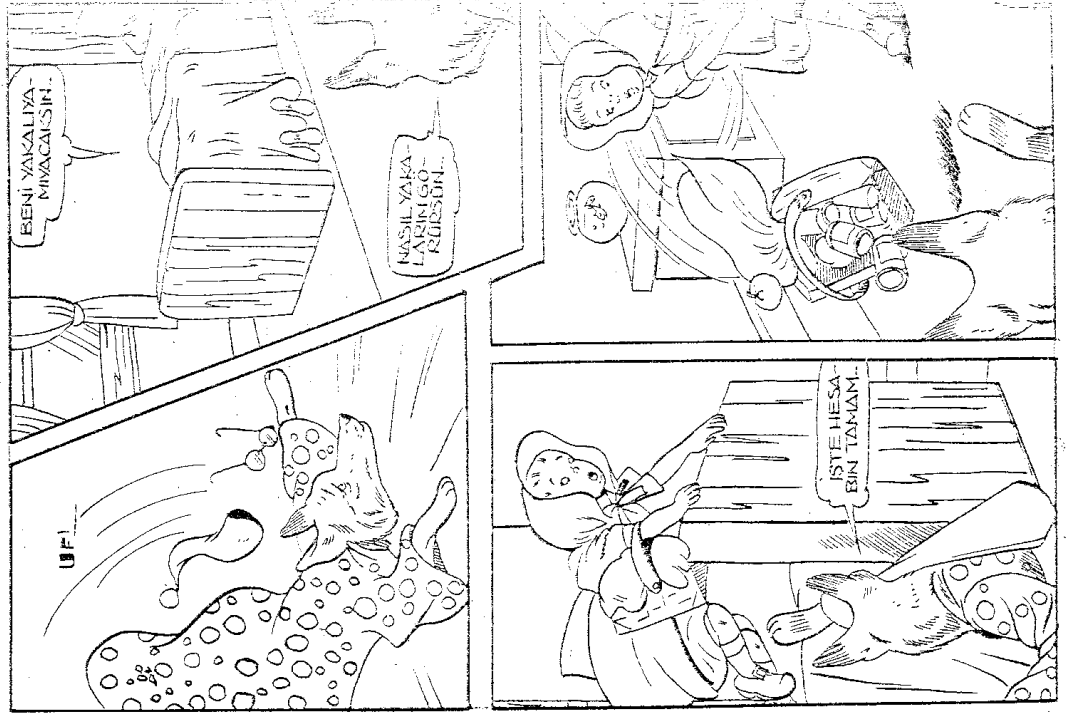
PENCEREDEN KIZIN GELDİ-
ĞİNİ GÖREN KURT GERÇEK-
TEN MİNNUN OLMUŞTU...

İŞTE NİHAİYET
GELDİ

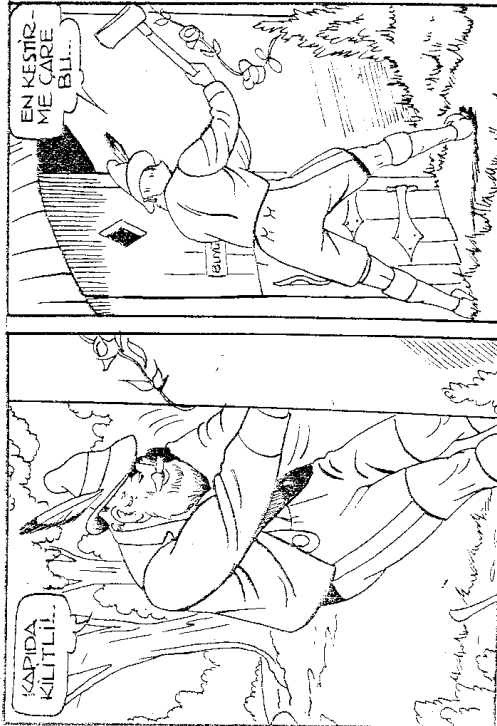

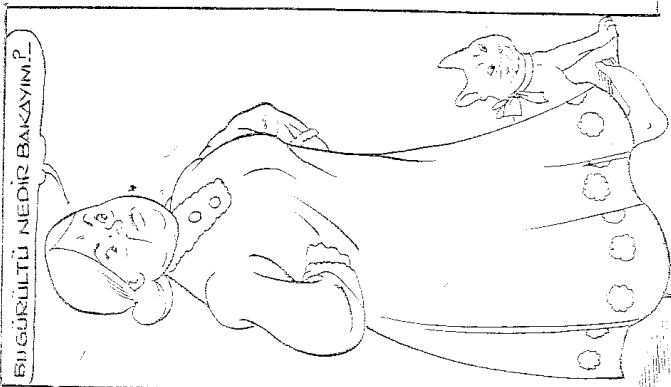

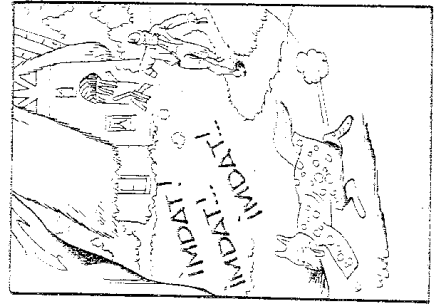
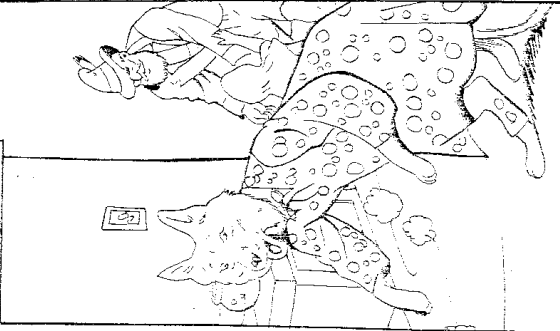

KURT ONUN SESİNİ İŞİTİNCE
ŞAŞKİNLIKTAN KÜÇÜK KIZI
BIRAKIR VE ...

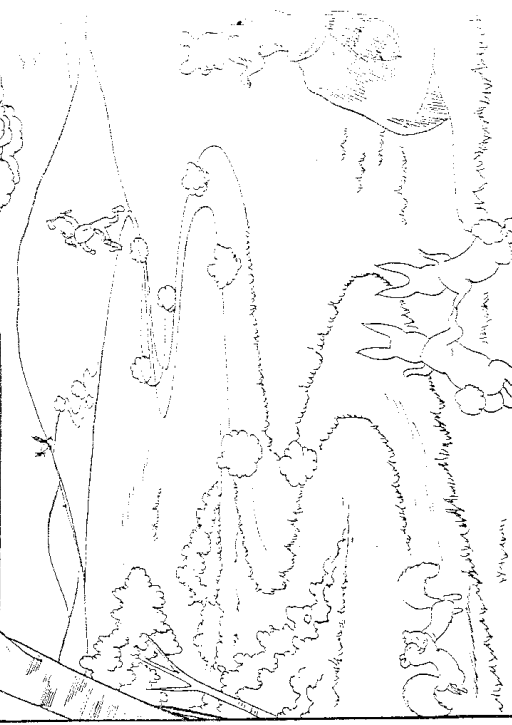

BUGÜRLÜ NEDİR BAKAYIM?

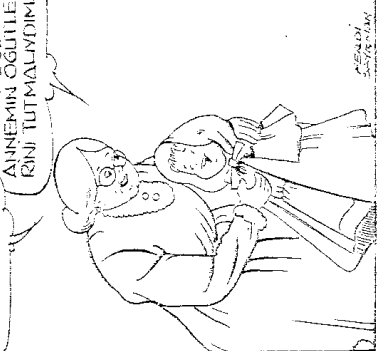
ŞİMDİ SENİ YAKALADIM
İSTELİYORUM

KURT CANINI KURTARMAK İÇİN O KADAR UZAGA KAÇARKI.
ONU BİR DAHA GÖREN OLMAZ ...

BÜYÜKANNENİN KÜLLÜBESİNDE İSE...

O KOCA KOTU
YOLDA ORHUNLA
KURT TAN KIR -
TULDUK ARTIK...
ANNEMİN ÖĞÜTLE
KINI TUTMALYDIM

BURU BİR DAHA URTTMAZ...
BAŞI DARIYA KALMAZ... HELE HELE
BOYUNCA KALMI YASAKZİRE...

ÖZGEÇMİŞ

Fahriye Ekin DANACI

İletişim:

Adres : Şair Nedim caddesi. Hacı Halit Arsa sokak. No:1 Daire:5
Beşiktaş/İstanbul
Ev : 0 (212) 261 54 95
Cep : 0 (532) 732 41 72
E-mail : ekindanaci@gmail.com
twitter.com/ekindnc
friendfeed.com/ekindnc

Kişisel Bilgiler :

Doğum Tarihi : 25.08.1984
Doğum Yeri : Şişli
Uyruğu : T.C.
Medeni Hali : Bekar

Eğitim Durumu :

2007 – 2010 **Yıldız Teknik Üniversitesi (İstanbul)**
Çeviribilim Yüksek Lisans Programı

2008 – 2009 **Institut Libre Marie Haps (Brüksel/ Belçika)**
Mütercim Tercümanlık 1 dönem Yüksel Lisans eğitimi
ve Tez araştırması

2003 – 2007 **Yıldız Teknik Üniversitesi (İstanbul)**
Fransızca Mütercim Tercümanlık Lisans Programı

2000 – 2003 **Saint Benoît Fransız Lisesi (İstanbul)**
Lise

1995 – 2000 **Saint Benoît Fransız Lisesi (İstanbul)**
Orta okul

1990 – 1995 **Gazi Osman Paşa İlköğretim Okulu (İstanbul)**
İlkokul

Yabancı Diller :

Fransızca

(İyi Seviyede)

İngilizce

(İyi Seviyede)

İtalyanca

(Başlangıç seviyesi)

Denevimler :

2004

İstanbul Mülkiyeliler Vakfı

Avrupa Birliği projeleri oluşturulması ve proje oluşumunda İngilizce danışmanlık

2004

VIP Turizm

Organizasyon ve hosteslik

Staj :

2005

AS Çeviri Basın Yayın Ve Danışmanlık A.Ş.(İstanbul)

4 Haftalık yaz pratiği (teknik çeviri ve hukuk çevirileri)

2006

İstanbul Mülkiyeliler Vakfı

Avrupa Birliği Hibe başvuru formlarının hazırlanması, düzenlenmesi, İngilizce - Türkçe, Türkçe - İngilizce çeviriler ve danışmanlık

2007

Liège/ Belçika 4 haftalık dil okulu programı

Milli Eğitim Bakanlığı Dış Münasabetler Belçika Hükümeti bursu ile

Çalışmalar :

Yüksek Lisans Tez: Kültürlerarası Etkileşimdeki Rolü Açısından *Kırmızı Başlıklı Kız* Masallarının Çevirileri

Lisans Tez : Larousse- Lexis Çeviri Projesi

Çeviriler :

Arnavutköylüler Derneği : IFEA Arnavutköy Senti Örneğinden Yola Çıkarak İstanbul'da Yerel Demokrasi Ve Sivil Girişim

İstanbul Mülkiyeliler Vakfı: Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu Hibe Başvuru Formları

Sosyal Sorumluluk ve Aktiviteler :

Çağdaş Yaşamı Destekleme Vakfı Gönüllü Üyeliği

Yıldız Teknik Üniversitesi Bölüm Öğrenci Temsilciliği (2005-2006 dönemi)

Saint Benoit Lisesli Öğrenci Birliği Üyeliği (2002-2003 ve 2003-2004 dönemleri)

Bilgisayar Bilgisi :

- * Mac OS ve Windows işletim sistemleri
- * Microsoft Office Word
- * Microsoft Office Excel
- * Microsoft Office Powerpoint
- * Microsoft Office Acces